

II

(Nelegislatīvi akti)

LĒMUMI

KOMISIJA

KOMISIJAS LĒMUMS

(2009. gada 16. decembris),

ar ko nosaka pamatnostādnes Kopienas ātrās ziņošanas sistēmas "RAPEX", kas izveidota saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK (Direktīva par produktu vispārēju drošību) 12. pantu, vadībai un paziņošanas procedūrai, kas izveidota saskaņā ar minētās direktīvas 11. pantu

(izziņots ar dokumenta numuru C(2009) 9843)

(2010/15/ES)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību un Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 3. decembra Direktīvu 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību ⁽¹⁾ un jo īpaši tās 11. panta 1. punkta trešo daļu un tās II pielikuma 8. punktu,

apspriedusies ar padomdevēju komiteju, kas izveidota saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 15. pantu,

tā kā:

(1) Ar Direktīvas 2001/95/EK 12. pantu ir izveidota Kopienas ātrās ziņošanas sistēma ("RAPEX"), lai dalībvalstīs un Komisija varētu ātri apmainīties ar informāciju par pasākumiem un rīcību, kas veikta attiecībā uz produktiem, kuri rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai.

(2) RAPEX sistēma palīdz novērst un ierobežot tādu produktu piegādi, kas rada nopietnu risku patērētāja veselībai un drošībai, un atvieglo dalībvalstīs veiktās tirgus uzraudzības

un izpildes darbību efektivitātes un atbilstīguma pārraudzību. Tā ir pamats, lai noteiktu, vai ir vajadzīga rīcība Kopienas līmenī, un nodrošina EK produktu drošības prasību konsekvētu izpildi un tādējādi iekšējā tirgus netraucētu darbību.

(3) Paziņošanas procedūra, kas izveidota saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 11. pantu, nodrošina informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un Komisiju par pasākumiem, kas noteikti attiecībā uz produktiem, kuri nerada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai.

(4) Saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 11. pantu sniegtie paziņojumi palīdz nodrošināt patērētāju veselības pastāvīgu, augstu līmeni un saglabāt iekšējā tirgus vienotību.

(5) Lai atvieglotu RAPEX darbību un saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 11. pantu izveidoto paziņošanas procedūru dažādo aspektu regulēšanai un jo īpaši paziņojumu satura noteikšanai. Tajās jāiekļauj paziņojuma standartveidlapa, kritēriji paziņojumiem, kuri skar riskus, kas neizplatās vai nevar izplatīties ārpus dalībvalsts teritorijas, un kritēriji paziņojumu iedalīšanai pēc steidzamības pakāpes. Pamatnostādnēs turklāt jānorāda darbības kārtība, tostarp termiņi, kas noteikti dažādiem paziņošanas procedūru posmiem.

⁽¹⁾ OV L 11, 15.1.2002., 4. lpp.

- (6) Lai nodrošinātu RAPEX un saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 11. pantu izveidotās paziņošanas procedūras pareizu piemērošanu, pamatnostādnēs jānorāda arī riska novērtēšanas metode un jo īpaši konkrēti kritēriji nopietna riska noteikšanai.
- (7) Komisija 2004. gada 29. aprīlī pieņēma Lēmumu 2004/418/EK, ar ko nosaka pamatnostādnēs par Kopienas ātrās ziņošanas sistēmas (RAPEX) vadību un paziņojumiem, kas sniedzami saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 11. pantu ⁽²⁾. Direktīvas 2001/95/EK II pielikuma 8. punktā un Lēmuma 2004/418/EK pielikumā izklāstīto pamatnostādņu 1.2. punktā ir prasīts, lai pamatnostādnēs tiktu regulāri atjauninātas atbilstoši pārmaiņām un pieredzei.
- (8) Piektajā gadā kopš Lēmuma 2004/418/EK pieņemšanas paziņojumu kopējais skaits, kas iesniegti saskaņā ar RAPEX un Direktīvas 2001/95/EK 11. pantā noteikto paziņošanas procedūru, ir pieaudzis četrkārtīgi un turpina palielināties. Tirgus uzraudzības iestādes ir pastiprinājušas regulējuma izpildes darbības (tostarp dalību kopējos tirgus uzraudzības projektos), un valstu iestādes, kas atbildīgas par ārējās robežas kontroli, ir aktīvāk iesaistījušās produktu drošībai vēltītajos pasākumos.
- (9) Ņemot vērā šīs pārmaiņas, un, lai nodrošinātu produktīvākas un efektīvākas paziņošanas procedūras, kas atbilst labākajai praksei, pamatnostādnēs nepieciešams aktualizēt.
- (10) Šā lēmuma galvenais mērķis ir noteikt jaunas pamatnostādnēs, kurās ir precīzāk definēta RAPEX darbības joma un paziņošanas procedūras, kas izveidota saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 11. pantu, darbības joma, noteikti ziņošanas kritēriji un regulēti paziņošanas un reaģēšanas procedūru dažādie aspekti, tādi kā dalībvalstu nodrošinātais datu apjoms, konfidencialitātes noteikumi, paziņojumu atsaukšana, kontroles pasākumi saistībā ar paziņojumiem un organizatoriskie aspekti.
- (11) Ievērojot Direktīvas 2001/95/EK II pielikuma 2. punkta noteikumus, jaunajās pamatnostādnēs ir sniegti pilnveidoti norādījumi par patēriņa preču radītā riska novērtēšanu, kuros ir precizēti kritēriji nopietna riska noteikšanai.
- (12) Jauno pamatnostādņu struktūra un saturs vajadzības gadījumā ļauj tās atbilstoši pielāgot, iekļaujot tajās noteikumus attiecībā uz paziņošanas procedūru, kas izveidota saskaņā ar 22. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regulā (EK) Nr. 765/2008, ar ko nosaka akreditācijas un tirgus uzraudzības prasības attiecībā uz produktu tirdzniecību un atceļ Regulu (EEK) Nr. 339/93 ⁽³⁾, un kurā ir paredzēts izmantot RAPEX sistēmu informācijas apmaiņai un drošības procedūras paziņojumiem, piemēram, attiecībā uz rotaļlietām.
- (13) Pamatnostādnēs ir adresētas visām dalībvalstu iestādēm, kas darbojas patēriņa preču drošības jomā un atbilstoši Direktīvai 2001/95/EK ir iesaistītas RAPEX tīklā, tostarp tirgus uzraudzības iestādēm, kas ir atbildīgas par patēriņa preču atbilstību drošības prasībām, un iestādēm, kuras veic kontroli uz ārējās robežas. Komisijai jāizmanto pamatnostādnēs kā atsauces dokuments RAPEX un saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 11. pantu izveidotās paziņošanas procedūras vadībai,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Šā lēmuma pielikumā ir izklāstītas pamatnostādnēs Kopienas ātrās paziņošanas sistēmas "RAPEX", kas izveidota saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 12. pantu, vadībai un paziņošanas procedūrai, kas izveidota saskaņā ar minētās direktīvas 11. pantu.

2. pants

Lēmumu 2004/418/EK atceļ.

3. pants

Šis lēmums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 2009. gada 16. decembrī

Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Meglena KUNEVA

⁽²⁾ OV L 151, 30.4.2004., 83. lpp.

⁽³⁾ OV L 218, 13.8.2008., 30. lpp.

PIELIKUMS

Pamatnostādnes, ar ko nosaka Kopienas ātrās ziņošanas sistēmas "RAPEX", kas izveidota saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK (direktīva par produktu vispārēju drošību) 12. pantu, vadību un paziņošanas procedūru, kas izveidota saskaņā ar minētās direktīvas 11. pantu

SATURA RĀDĪTĀJS

I DAĻA – Pamatnostādņu statuss un adresāti	6
1. Pamatnostādņu statuss, mērķi un aktualizācija	6
1.1. Statuss	6
1.2. Mērķi	6
1.3. Aktualizēšana	7
2. Pamatnostādņu adresāti	7
II DAĻA – Kopienas ātrās ziņošanas sistēma "RAPEX", kas izveidota saskaņā ar Direktīvas par produktu vispārēju drošību 12. pantu	7
1. Ievads	7
1.1. RAPEX mērķi	7
1.2. RAPEX sistēmas sastāvdaļas	8
2. RAPEX ziņošanas kritēriji	8
2.1. Patēriņa preces	8
2.1.1. Produkti, uz kuriem attiecas RAPEX sistēma	8
2.1.2. Produkti, uz kuriem RAPEX sistēma neattiecas	9
2.2. Pasākumi	10
2.2.1. Pasākumu kategorijas	10
2.2.2. Pasākumu veidi	10
2.2.3. Obligātie pasākumi, ko ierosina iestādes, kas veic ārējās robežas kontroli	11
2.2.4. Vispārpiemērojamo obligāto pasākumu izslēgšana	11
2.2.5. Paziņojumu sniegšanas laiks	11
2.2.6. Paziņotājas iestādes	11
2.2.7. RAPEX sistēmas paziņojums attiecībā uz uzņēmumu paziņojumiem	12
2.3. Nopietns risks	12
2.3.1. Nopietns risks	12
2.3.2. Riska novērtēšanas metode	12
2.3.3. Vērtēšanas iestāde	12
2.3.4. Riska novērtēšana uzņēmumu paziņojumos	12
2.4. Pārrobežu ietekme	12

2.4.1.	Starptautisks notikums	12
2.4.2.	Vietējs notikums	13
3.	Paziņojumi	13
3.1.	Paziņojumu veidi	13
3.1.1.	RAPEX paziņojumi	13
3.1.2.	Paziņojumi informācijai	13
3.2.	Paziņojumu saturs	14
3.2.1.	Datu pilnīgums	14
3.2.2.	Datu apjoms	14
3.2.3.	Datu aktualizācija	15
3.2.4.	Atbildība par nosūtīto informāciju	15
3.3.	Konfidencialitāte	16
3.3.1.	Informācijas izpaušana kā vispārējs noteikums	16
3.3.2.	Izņēmumi no vispārējā noteikuma	16
3.3.3.	Lūgums par konfidencialitātes ievērošanu	16
3.3.4.	Rīcība ar paziņojumiem, attiecībā uz kuriem jāievēro konfidencialitāte	16
3.3.5.	Lūguma par konfidencialitātes ievērošanu atsaukums	17
3.4.	Komisijas veiktā paziņojumu izskatīšana	17
3.4.1.	Pareizība	17
3.4.2.	Pilnīgums	17
3.4.3.	Pieprasījumi pēc papildu informācijas	17
3.4.4.	Izpēte	17
3.5.	Paziņojumu apstiprināšana un izplatīšana	18
3.5.1.	Paziņojumu apstiprināšana un izplatīšana	18
3.5.2.	Tādu paziņojumu apstiprināšana, kas attiecas uz drošības aspektiem, kuri tiek apspiesti ES līmenī	18
3.6.	Komisijas izsūtītā informācija par bīstamiem produktiem	18
3.7.	Kontrole, kuru veic saistībā ar paziņojumiem	19
3.7.1.	Kontrole, kuru veic saistībā ar dažādiem paziņojumu veidiem	19
3.7.2.	Kontroles mērķi	19
3.7.3.	Kontroles metodes	19
3.8.	Paziņojuma galīga izņemšana no RAPEX programmatūras	20
3.8.1.	Gadījumi, kuros paziņojumus var izņemt no RAPEX sistēmas	20
3.8.2.	Pieprasītāja dalībvalsts	20
3.8.3.	Pieprasījuma saturs	20

3.8.4.	Lēmums par paziņojuma izņemšanu no sistēmas	20
3.9.	RAPEX paziņojuma pagaidu izņemšana no RAPEX tīmekļa vietnes	21
3.9.1.	Gadījumi, kuros paziņojumus var uz laiku izņemt no RAPEX sistēmas	21
3.9.2.	Pieprasītāja dalībvalsts	21
3.9.3.	Pieprasījuma saturs	21
3.9.4.	Lēmums par paziņojuma izņemšanu no sistēmas	21
3.9.5.	Paziņojuma atkārota publicēšana	21
3.10.	RAPEX paziņojumu iesniegšanas termiņi	21
3.10.1.	Termiņi	21
3.10.2.	Ārkārtējas situācijas	21
4.	Atbildes	22
4.1.	Paziņošana par kontroles pasākumiem	22
4.2.	Atbilžu saturs	22
4.2.1.	Sniegtie dati	22
4.2.2.	Atbilžu pilnīgums	22
4.2.3.	Apstiprināto atbilžu aktualizācija	23
4.2.4.	Atbildība par atbildēm	23
4.3.	Konfidencialitāte	23
4.4.	Komisijas veiktā atbilžu izskatīšana	23
4.4.1.	Pareizība un pilnīgums	23
4.4.2.	Pieprasījums pēc papildu informācijas	24
4.5.	Atbilžu apstiprināšana un izplatīšana	24
4.6.	Atbildes pilnīga izņemšana no RAPEX programmatūras	24
4.7.	Atbilžu sniegšanas termiņi	24
5.	RAPEX tīklu darbība	24
5.1.	RAPEX kontaktpunkti	24
5.1.1.	Organizācija	25
5.1.2.	Uzdevumi	25
5.2.	ES un valstu līmenī izveidotie RAPEX tīkli	25
5.2.1.	RAPEX kontaktpunktu tīkls	25
5.2.2.	Valstu līmenī izveidotie RAPEX tīkli	26
5.3.	Saziņas līdzekļi, praktiskie un tehniskie noteikumi RAPEX darbības nodrošināšanai	26
5.3.1.	Valodas	26
5.3.2.	RAPEX tiešsaistes programmatūra	26
5.3.3.	RAPEX darbība ārpus parastā darba laika	26

III DAĻA – Paziņošanas procedūra, kas noteikta saskaņā ar Direktīvas par produktu vispārēju drošību 11. pantu	27
1. Vispārējās ziņas un mērķi	27
2. Paziņošanas kritēriji	27
3. Paziņojumi	28
4. Atbildes	28
5. Praktiskie un tehniskie noteikumi	28
IV DAĻA – Papildinājumi	29
1. Paziņojuma standartveidlapa	29
2. Atbildes veidlapa	31
3. Termiņi, kurus ievēro dalībvalstis	32
4. Termiņi, kurus ievēro Komisija	33
5. Pamatnostādnes patēriņa preču radītā riska novērtējumam	33

I DAĻA

PAMATNOSTĀDŅU STATUSS UN ADRESĀTI

1. Pamatnostādņu statuss, mērķi un aktualizācija

1.1. Statuss

“Pamatnostādnes Kopienas ātrās ziņošanas sistēmai RAPEX, kas izveidota saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK (Direktīva par produktu vispārēju drošību) 12. pantu, vadībai un paziņošanas procedūrai, kas izveidota saskaņā ar minētās direktīvas 11. pantu” (“pamatnostādnes”) saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 3. decembra Direktīvas 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību ⁽¹⁾ (“DPVD”) 11. panta 1. punktu un II pielikuma 8. punktu ir pieņēmusi Komisija ⁽²⁾, kurai palīdz padomdevēja komiteja, ko veido dalībvalstu pārstāvji un kas izveidota saskaņā ar DPVD 15. panta 3. punktu.

DPVD II pielikuma 8. punktā ir teikts: “Komisija saskaņā ar 15. panta 3. punktā paredzēto procedūru izstrādā un regulāri aktualizē pamatnostādnes par RAPEX sistēmas vadību, ko veic Komisija un dalībvalstis”. Turklāt DPVD 11. panta 1. punktā ir noteikts, ka RAPEX paziņošanas procedūras vajadzībām izveidotās pamatnostādnes regulē arī dažādus aspektus paziņošanas procedūrā, kas izveidota saskaņā ar DPVD 11. pantu. Tāpēc pamatnostādnes regulē RAPEX paziņošanas procedūru, kas izveidota saskaņā ar DPVD 12. pantu, kā arī paziņošanas procedūru, kas izveidota saskaņā ar DPVD 11. pantu.

Pamatnostādnes ir patstāvīgs dokuments, kas regulē saskaņā ar DPVD 12. pantu izveidoto RAPEX paziņošanas procedūru. Šī procedūra attiecas uz preventīviem un ierobežojošiem pasākumiem, ko veic attiecībā uz patēriņa precēm, kuras rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai. Tomēr pamatnostādņu struktūra un saturs vajadzības gadījumā ļauj tās atbilstoši pielāgot, iekļaujot tajās noteikumus, kuri attiecas uz paziņošanas procedūru, kas noteikta saskaņā ar 22. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regulā (EK) Nr. 765/2008, ar ko nosaka akreditācijas un tirgus uzraudzības prasības attiecībā uz ražojumu tirdzniecību un atceļ Regulu (EEK) Nr. 339/93 ⁽³⁾.

Dalībvalstis ⁽⁴⁾, kandidātvalstis, kā arī trešās valstis un starptautiskās organizācijas, kurām ir piešķirta piekļuve RAPEX sistēmai (ievērojot DPVD 12. panta 4. punktā noteiktos nosacījumus), piedalās sistēmas darbībā saskaņā ar DPVD un pamatnostādņu noteikumiem.

1.2. Mērķi

DPVD paredz, ka jāveido pamatnostādnes, lai noteiktu vienkāršus un skaidrus kritērijus un praktiskus noteikumus, kas atvieglo paziņošanas mehānismu darbību, kuri izveidoti saskaņā ar DPVD 11. un 12. pantu. Pamatnostādņu mērķi ir šādi:

- precizēt abu paziņošanas mehānismu darbības jomu;
- norādīt ziņošanas kritērijus, kas piemērojami abiem paziņošanas mehānismiem;

⁽¹⁾ OV L 11, 15.1.2002., 4. lpp.

⁽²⁾ Šajās pamatnostādņēs apzīmējums “Komisija” parasti attiecas uz RAPEX grupu, kas izveidota Komisijas struktūrvienībā, kura atbildīga par DPVD (Direktīva par produktu vispārēju drošību), un attiecīgos gadījumos uz atbilstošajiem Komisijas dienestiem.

⁽³⁾ OV L 218, 13.8.2008., 30. lpp.

⁽⁴⁾ Šajā dokumentā “dalībvalstis” nozīmē visas valstis, kas veido Eiropas Savienību, kā arī tās valstis, kas ir Eiropas Ekonomikas zona (EEZ) līguma līgumslēdzējas puses.

- noteikt saskaņā ar abiem paziņošanas mehānismiem nosūtīto paziņojumu un atbilžu saturu, jo īpaši to, kādi dati ir vajadzīgi un kādas veidlapas jāizmanto;
- noteikt pasākumus, kas jāveic dalībvalstīm, saņemot paziņojumu, un sniedzamās informācijas veidu;
- aprakstīt to, kā Komisija rīkojas ar paziņojumiem un atbildēm;
- noteikt termiņus dažāda veida rīcībai, kas tiek veikta saskaņā ar abiem paziņošanas mehānismiem;
- izklāstīt to, kas praktiski un tehniski jāveic Komisijas un dalībvalsts līmenī, lai paziņošanas mehānismu izmantošana būtu produktīva un efektīva;
- noteikt riska novērtēšanas metodi un jo īpaši kritērijus nopietna riska noteikšanai.

1.3. Aktualizēšana

Komisija saskaņā ar konsultāciju procedūru regulāri aktualizēs pamatnostādnes, ņemot vērā gūto pieredzi un jaunākās tendences preču drošuma jomā.

2. Pamatnostādņu adresāti

Pamatnostādnes ir adresētas visām dalībvalstu iestādēm, kas darbojas patēriņa preču drošuma jomā un ir iesaistītas RAPEX tīklā, tostarp tirgus uzraudzības iestādēm, kas ir atbildīgas par patēriņa preču atbilstības pārraudzību drošības prasībām, un iestādēm, kuras atbild par ārējās robežas kontroli.

Komisija izmanto pamatnostādnes kā atsauces dokumentu, lai pārvaldītu RAPEX sistēmu, kas izveidota saskaņā ar DPVD 12. pantu, un paziņošanas procedūru, kas izveidota saskaņā ar DPVD 11. pantu.

II DAĻA

KOPIENAS ĀTRĀS ZIŅOŠANAS SISTĒMA "RAPEX", KAS IZVEIDOTA SASKAŅĀ AR DIREKTĪVAS PAR PRODUKTU VISPĀRĒJU DROŠĪBU 12. PANTU

1. Ievads

1.1. RAPEX mērķi

Saskaņā ar DPVD 12. pantu ir izveidota Kopienas ātrās ziņošanas sistēma ("RAPEX").

RAPEX sistēma tika izveidota, lai:

- starp dalībvalstīm un Komisiju nodrošinātu informācijas apmaiņas ātras darbības mehānismu par preventīviem un ierobežojošiem pasākumiem, kurus veic attiecībā uz patēriņa precēm, kas rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai;
- informētu dalībvalstis un Komisiju par secinājumiem, ko dalībvalstu iestādes guvušas kontroles pasākumu rezultātā, kas uzsākti saskaņā ar RAPEX sniegto informāciju.

RAPEX sistēmai ir liela nozīme preču drošības jomā; tā papildina citu rīcību, kas tiek veikta gan valstu, gan Eiropas līmenī, lai nodrošinātu augstu patērētāju drošības līmeni Eiropas Savienībā.

RAPEX dati palīdz:

- novērst un ierobežot bīstamu preču piegādi patērētājiem;
- pārraudzīt dalībvalstīs veiktās tirgus uzraudzības un izpildes darbību efektivitāti un atbilstīgumu;

- noteikt vajadzības un nodrošināt pamatu rīcībai ES līmenī;
- sekmēt EK preču drošības prasību konsekventu izpildi un tādējādi iekšējā tirgus netraucētu darbību.

1.2. RAPEX sistēmas sastāvdaļas

RAPEX sistēmu veido vairāki cits citu papildinoši elementi, kas ir būtiski svarīgi tā produktīvai un efektīvai darbībai. Svarīgākie elementi ir šādi:

- tiesiskais pamats, kas regulē sistēmas darbību (t. i., DPVD un pamatnostādnes);
- tiešsaistes programmatūra ("RAPEX programmatūra"), kas ļauj dalībvalstīm un Komisijai ātri veikt informācijas apmaiņu, izmantojot tīmeklī balstītu platformu;
- RAPEX kontaktpunktu tīkls, kuru veido vienotie RAPEX kontaktpunkti, kas ir atbildīgi par RAPEX darbības nodrošināšanu visās dalībvalstīs;
- visās dalībvalstīs izveidotie valsts RAPEX tīkli, kuros ir iekļauts RAPEX kontaktpunkts un visas iestādes, kas ir iesaistītas patēriņa preču drošības garantēšanā;
- Komisijas RAPEX grupa par DPVD atbildīgajā Komisijas struktūrvienībā, kura izskata un apstiprina ar RAPEX starpniecību iesniegtos dokumentus, kā arī uztur un nodrošina RAPEX sistēmas pareizu darbību;
- RAPEX tīmekļa vietne ⁽⁵⁾, kas nodrošina RAPEX paziņojumu kopsavilkumus DPVD 16. panta 1. punkta piemērošanas vajadzībām;
- RAPEX publikācijas, tādas kā RAPEX statistika, RAPEX gada pārskats un citi reklāmas materiāli.

2. RAPEX ziņošanas kritēriji

RAPEX sistēma, kas ir izveidota saskaņā ar DPVD 12. pantu, attiecas uz pasākumiem, kuri novērš, ierobežo vai izvirza īpašus nosacījumus tādu patēriņa preču pārdošanai un izmantošanai, kuras rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai.

Saskaņā ar DPVD dalībvalstu līdzdalība RAPEX sistēmā ir obligāta, un tāpēc dalībvalstīm ir juridisks pienākums sniegt paziņojumu Komisijai, ja ir atbilstība šādiem četriem ziņošanas kritērijiem:

- produkts ir patēriņa prece;
- produktam tiek piemēroti pasākumi, kas novērš, ierobežo vai izvirza īpašus nosacījumus to iespējamai pārdošanai vai izmantošanai ("preventīvi un ierobežojoši pasākumi");
- produkts rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai;
- nopietnajam riskam ir pārrobežu ietekme.

2.1. Patēriņa preces

2.1.1. Produkti, uz kuriem attiecas RAPEX sistēma

Saskaņā ar DPVD 2. panta a) apakšpunktu RAPEX sistēmā patēriņa preces ir:

- "patērētājiem paredzēti produkti" – produkti, kas ir izstrādāti un ražoti patērētājiem, un darīti tiem pieejami;
- "migrējoši produkti" – profesionāliem ražoti produkti, kurus tomēr loģiski prognozējamus apstākļos, iespējams, lietos arī patērētājs. Tie ir profesionāliem ražoti produkti, kas ir pieejami arī patērētājiem, kuri tos var iegādāties un darbināt bez speciālām zināšanām un apmācības, piemēram, profesionāliem izstrādāta un ražota urbjmašīna, slīpriņa un zāģgalds, ko piedāvā arī patēriņa tirgū (t. i., patērētāji šīs preces var viegli iegādāties veikalos un darbināt tās patstāvīgi bez speciālas apmācības).

⁽⁵⁾ www.ec.europa.eu/rapex.

Gan patērētājiem paredzētie, gan migrējošie produkti var tikt nodoti patērētājiem bez maksas, patērētāji tos var iegādāties un tie var tikt nodrošināti patērētājiem saistībā ar pakalpojumu. RAPEX sistēma ir attiecināma uz visām trim situācijām.

Produkti, kas tiek nodrošināti patērētājiem saistībā ar pakalpojumu, iekļauj:

- patērētājiem promnešanai piedāvātus produktus, kas tiek izmantoti ārpus pakalpojuma sniedzēja objekta, tādus kā automobiļi un zāles plāvēji, ko izirē vai iznomā nomas punktos, un tetovēšanas krāsas un implantanti (kas nav pieskaitāmi pie medicīnas ierīcēm), kurus pakalpojumu sniedzējs implantē patērētāja ādā;
- produktus, kurus izmanto pakalpojumu sniedzēja objektā, ja vien patērētāji paši aktīvi darbina produktu (piemēram, iedarbina mašīnu, var to pēc izvēles apstādināt, ietekmēt tās darbību, lietošanas laikā mainot mašīnas stāvokli vai darbības intensitāti). Šādu produktu piemēri ir sauļošanās salonos vai sporta centros izmantotās sauļošanās gultas. Patērētājiem šie produkti jālieto aktīvi un lielā mērā jākontrolē to darbība. Produktu pasīvu izmantošanu, piemēram, šampūna lietošanu, ja personas matus ar to mazgā frizieris, vai pasažieri izmanto autobusu, neuzskata par patērētāju veiktu produkta izmantošanu.

Turpretī iekārtas, ko izmanto vai darbina pakalpojuma sniedzējs, lai sniegtu pakalpojumu, piemēram, iekārtas, kurās patērētāji pārvietojas vai ceļo un kurās darbina pakalpojuma sniedzējs, neietilpst RAPEX darbības jomā, tāpēc par šādiem produktiem ar sistēmas starpniecību ziņot nevar.

2.1.2. Produkti, uz kuriem RAPEX sistēma neattiecas

RAPEX neattiecas uz:

- 1) produktiem, kas nav iekļauti DPVD 2. panta a) punktā noteiktajā “produkta” definīcijā:
 - produkti, kas izstrādāti un ražoti, un darīti pieejami tikai profesionāļiem un ko patērētāji loģiski paredzamos apstākļos visdrīzāk nelietos (“produkti profesionāļiem”);
 - lietoti produkti, kas tiek piedāvāti kā antīkas lietas vai kā produkti, kas pirms lietošanas jālabo vai jāatjauno, ja piegādātājs skaidri par to informē personu, kurai tas produktu šim mērķim piegādā;
- 2) produktiem, uz kuriem attiecināma īpašus un līdzvērtīgus paziņošanas mehānismus, kas noteikti citos ES tiesību aktos:
 - pārtika un dzīvnieku barība, uz kuru attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regula (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu ⁽⁶⁾;
 - zāles, uz ko attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 6. novembra Direktīva 2001/83/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm ⁽⁷⁾, un Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 6. novembra Direktīva 2001/82/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz veterinārajām zālēm ⁽⁸⁾;
 - medicīnas ierīces, uz kurām attiecas Padomes 1993. gada 14. jūnija Direktīva 93/42/EEK par medicīnas ierīcēm ⁽⁹⁾;
 - *in vitro* diagnostikas medicīnas ierīces, uz kurām attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 27. oktobra Direktīva 98/79/EK par medicīnas ierīcēm, ko lieto *in vitro* diagnostikā ⁽¹⁰⁾;
 - aktīvas implantējamas medicīnas ierīces, uz kurām attiecas Padomes 1990. gada 20. jūnija Direktīva 90/385/EEK par daļibvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz aktīvām implantējamām medicīnas ierīcēm ⁽¹¹⁾.

⁽⁶⁾ OV L 31, 1.2.2002., 1. lpp.

⁽⁷⁾ OV L 311, 28.11.2001., 67. lpp.

⁽⁸⁾ OV L 311, 28.11.2001., 1. lpp.

⁽⁹⁾ OV L 169, 12.7.1993., 1. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV L 331, 7.12.1998., 1. lpp.

⁽¹¹⁾ OV L 189, 20.7.1990., 17. lpp.

2.2. Pasākumi

2.2.1. Pasākumu kategorijas

Paziņošanas pienākums, kas jāievēro saskaņā ar RAPEX sistēmu, attiecas uz visu kategoriju preventīvajiem un ierobežojošajiem pasākumiem, kurus veic saistībā ar tādu patēriņa preču tirdzniecību un izmantošanu, kas rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai. DPVD 8. panta 1. punkta b)-f) apakšpunktā ir sniegts to dažādu kategoriju pasākumu saraksts, par kuriem jāziņo saskaņā ar RAPEX, ieskaitot šādus pasākumus:

- produkta marķēšana ar atbilstošiem brīdinājumiem par iespējamajiem riskiem;
- tādu noteikumu izvirzīšana, kuri jāievēro, pirms produkts tiek tirgots;
- patērētāju brīdināšana par riskiem, kurus produkts var radīt noteiktām personām;
- pagaidu aizliegums piegādāt produktu, piedāvāt tā piegādi vai izstādīt produktu;
- aizliegums produktu tirgot un veikt jebkurus ar to saistītus pasākumus;
- produkta izņemšana no tirgus;
- produkta atsaukšana no patērētājiem;
- no tirgus izņemto vai no patērētājiem atsaukto produktu iznīcināšana.

RAPEX sistēmā "izņemšana" nozīmē tikai tādus pasākumus, kuru mērķis ir novērst bīstamā produkta izplatīšanu, izstādīšanu un piedāvāšanu patērētājiem, turpretim "atsaukšana" nozīmē tikai tādus pasākumus, kuru mērķis ir panākt, lai bīstamie produkti, kurus ražotājs vai izplatītājs jau ir darījis patērētājiem pieejamus, tiktu atdoti atpakaļ.

2.2.2. Pasākumu veidi

Preventīvus un ierobežojošus pasākumus attiecībā uz bīstamiem produktiem var veikt vai nu pēc tā ražotāja vai izplatītāja iniciatīvas, kurš produktu ir laidis/izplatījis tirgū ("brīvprātīgie pasākumi"), vai arī pēc tās iestādes rīkojuma, kas dalībvalstī pārbauda produktu atbilstību drošības prasībām ("obligātie pasākumi").

RAPEX sistēmā obligātos un brīvprātīgos pasākumus definē šādi:

— obligātie pasākumi ir:

pasākumi, ko noteikušas vai izlēmušas noteikt dalībvalstu iestādes, bieži vien administratīvu lēmumu veidā, kuri uzliek ražotājam vai izplatītājam pienākumu veikt preventīvu vai ierobežojošu rīcību attiecībā uz konkrētu produktu, ko tas ir darījis pieejamu tirgū;

— brīvprātīgie pasākumi ir:

— ražotāja vai izplatītāja brīvprātīgi noteikti preventīvi un ierobežojoši pasākumi, t. i., pasākumi, kas veikti, neiesaistoties dalībvalsts iestādei. Par produktiem, kas rada nopietnu risku, un ar tiem saistītajiem ražotāja vai izplatītāja ierosinātajiem preventīvajiem vai ierobežojošajiem pasākumiem nekavējoties jāziņo dalībvalstu kompetentajām iestādēm, ievērojot DVPD 5. panta 3. punktā noteikto paziņošanas mehānismu;

— dalībvalstu iestāžu ieteikumi un vienošanās, kas noslēgtas ar ražotājiem un izplatītājiem. Tās var būt arī vienošanās, kas nav noformētas rakstiski un kuru rezultātā ražotāji un izplatītāji veic preventīvu vai ierobežojošu rīcību attiecībā uz produktiem, kas rada nopietnu risku un kurus tie darījuši pieejamus tirgū.

Saskaņā ar DPVD 12. panta 1. punktu ar RAPEX starpniecību jāziņo gan par obligātajiem, gan brīvprātīgajiem pasākumiem.

2.2.3. Obligātie pasākumi, ko ierosina iestādes, kas veic ārējās robežas kontroli

Par ārējās robežkontroles iestāžu noteiktajiem pasākumiem, kuri novērš tādas patēriņa preces tirdzniecību ES tirgū, kas rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai (piemēram, lēmumi par importa pārtraukšanu uz ES robežas), jāziņo Komisijai ar RAPEX starpniecību tādā pašā veidā kā par pasākumiem, ko nosaka tirgus uzraudzības iestādes, kas ierobežo produkta laišanu tirgū vai izmantošanu.

2.2.4. Vispārpiemērojamo obligāto pasākumu izslēgšana

Par valsts līmenī pieņemtiem vispārpiemērojamiem tiesību aktiem, kuru mērķis ir novērst un ierobežot vienas vai vairāku vispārīgi aprakstītu patēriņa preču kategoriju tirdzniecību un izmantošanu tāpēc, ka tā(-ās) rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai, nav jāziņo Komisijai ar RAPEX sistēmas starpniecību. Par visiem šādiem valsts pasākumiem, kuri attiecas tikai uz vispārīgi noteiktām produktu kategorijām, tādām kā visi produkti kopumā vai visi produkti, kas kalpo vienam mērķim, un nevis uz produktiem (vai to kategorijām), ko identificē pēc to zīmola, īpašā izskata, ražotāja, tirgotāja, modeļa nosaukuma vai numura utt., ziņo Komisijai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīvu 98/34/EK, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu, un informācijas sabiedrības pakalpojumu jomā ⁽¹²⁾.

2.2.5. Paziņojumu sniegšanas laiks

Saskaņā ar DPVD 12. panta 1. punktu dalībvalstīm nekavējoties ar RAPEX sistēmas starpniecību jāziņo Komisijai par preventīvajiem un ierobežojošajiem pasākumiem. Šis noteikums attiecas kā uz obligātajiem, tā brīvprātīgajiem pasākumiem, kaut arī paziņošanas laiks ir atšķirīgs.

— Obligātie pasākumi

Par šiem pasākumiem ar RAPEX starpniecību ziņo tūlīt pēc tam, kad ir noteikti pasākumi vai pieņemts lēmums par pasākumu noteikšanu, pat tad, ja valsts līmenī tos var pārsūdzēt vai tie jau ir pārsūdzēti, vai uz tiem attiecas publicēšanas prasības.

Šī pieeja atbilst RAPEX mērķim, t. i., nodrošināt ātru informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un Komisiju, lai novērstu tādu produktu piegādi vai izmantošanu, kuri rada nopietnu veselības vai drošības risku patērētājam.

— Brīvprātīgie pasākumi

Saskaņā ar DPVD 5. panta 3. punktu ražotājiem un izplatītājiem ir pienākums informēt dalībvalsts kompetentās iestādes par brīvprātīgu rīcību un pasākumiem, kas veikti, lai novērstu to produktu radīto risku patērētājiem, kurus viņi darījuši pieejamus tirgū ("uzņēmuma paziņojums"). Dalībvalsts iestāde, kas saņēmusi šādu uzņēmuma paziņojumu, izmanto šo informāciju kā pamatu RAPEX paziņojumam (ja ir atbilstība visiem 12. panta 1. punktā noteiktajiem RAPEX ziņošanas kritērijiem) un nosūta to nekavējoties pēc tam, kad saņemts uzņēmuma paziņojums.

Ja, vienojoties starp ražotāju vai izplatītāju un dalībvalsts iestādi vai pamatojoties uz iestādes ieteikumu ražotājam vai izplatītājam, tiek noteikti brīvprātīgi pasākumi, RAPEX paziņojumu sniedz tūlīt pēc tam, kad šāda vienošanās ir noslēgta vai ieteikumi pieņemti.

Lai nodrošinātu RAPEX paziņošanas pienākuma kopīgu piemērošanu, pamatnostādņu 3. papildinājumā ir noteikti konkrēti termiņi, kuros jāsniedz paziņojumi Komisijai, izmantojot RAPEX ⁽¹³⁾.

2.2.6. Paziņotājas iestādes

Gan par obligātajiem, gan brīvprātīgajiem pasākumiem ar RAPEX starpniecību ziņo valsts RAPEX kontaktpunkts, kas ir atbildīgs par visu attiecīgās valsts nosūtīto informāciju ar šīs sistēmas starpniecību ⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ OV L 204, 21.7.1998., 37. lpp.

⁽¹³⁾ Lai iegūtu plašāku informāciju par termiņiem, sk. pamatnostādņu 3. nodaļas 10. iedaļu.

⁽¹⁴⁾ Lai iegūtu plašāku informāciju par RAPEX kontaktpunktiem un to pienākumiem, sk. pamatnostādņu 5. nodaļas 1. iedaļu.

2.2.7. RAPEX sistēmas paziņojums attiecībā uz uzņēmumu paziņojumiem

DPVD 5. panta 3. punktā ražotājiem un izplatītājiem noteikts pienākums paziņot informāciju par bīstamu produktu (vienlaicīgi) kompetentajām iestādēm visās dalībvalstīs, kurās bīstamais produkts bijis darīts pieejams. Šī paziņojuma sniegšanas nosacījumi un detalizēta informācija par to ir sniegta DPVD I pielikumā.

Šajos gadījumos pienākums sniegt RAPEX paziņojumu attiecas uz visām dalībvalstīm, kas ir saņēmušas uzņēmuma paziņojumu. Tomēr, lai vienkāršotu DPVD 12. panta 1. punkta piemērošanu praksē un izvairītos no RAPEX paziņojumu nevajadzīgas dublēšanas, dalībvalstis ir vienojušās par to, ka RAPEX paziņojumu sniedz tikai tā dalībvalsts, kurā ražotājs/izplatītājs, kas sniedzis paziņojumu, ir reģistrēts ("galvenā dalībvalsts"). Tiklīdz RAPEX paziņojums ir apstiprināts un Komisija to ir izplatījusi ar sistēmas starpniecību, citām dalībvalstīm (īpaši tām, kuras arī ir saņēmušas uzņēmuma paziņojumu) jāreaģē uz RAPEX paziņojumu.

Ja galvenā dalībvalsts nesniedz RAPEX paziņojumu līdz pamatnostādņu 3. papildinājumā norādītajiem termiņiem un neinformē Komisiju un citas dalībvalstis par kavēšanās iemeslu, paziņojumu ar RAPEX sistēmas starpniecību var sniegt jebkura cita dalībvalsts, kas ir saņēmusi attiecīgo uzņēmuma paziņojumu.

2.3. *Nopietns risks*

2.3.1. Nopietns risks

Pirms dalībvalsts iestāde izlemj sniegt RAPEX paziņojumu, tā vienmēr veic atbilstošu riska novērtējumu, lai izvērtētu, vai produkts, par ko jāziņo, rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai un vai tādējādi ir atbilstība kādam no RAPEX sistēmas ziņošanas kritērijiem.

Tā kā RAPEX sistēma nav paredzēta informācijas apmaiņai par produktiem, kas nerada nopietnu risku, saskaņā ar DPVD 12. pantu paziņojumus par pasākumiem, kurus veic saistībā ar šādiem produktiem, nevar nosūtīt ar RAPEX sistēmas starpniecību.

2.3.2. Riska novērtēšanas metode

Pamatnostādņu 5. papildinājumā ir izklāstīta riska novērtēšanas metode, kas jāizmanto dalībvalsts iestādēm, lai novērtētu patēriņa preču radīto riska līmeni patērētāju veselībai un drošībai un lai izņemtu, vai ir vajadzīgs RAPEX paziņojums.

2.3.3. Vērtēšanas iestāde

Riska vērtēšanu vienmēr veic tā dalībvalsts iestāde, kas vai nu ir veikusi izmeklēšanu un īstenojusi atbilstošus pasākumus, vai arī pārraudzījusi ražotāja vai izplatītāja veikto brīvprātīgo rīcību attiecībā uz bīstamo produktu.

Pirms RAPEX paziņojums tiek nosūtīts Komisijai, RAPEX kontaktpunkts vienmēr pārbauda dalībvalsts iestādes veikto riska novērtējumu (kurš jāiekļauj paziņojumā). Kontaktpunktā, sazinoties ar atbildīgo iestādi, tiek atrisinātas jebkuras neskaidrības, pirms paziņojums tiek nosūtīts ar RAPEX sistēmas starpniecību.

2.3.4. Riska novērtēšana uzņēmumu paziņojumos

Paziņojumos par bīstamām patēriņa precēm, kurus ražotāji un izplatītāji saskaņā ar DPVD 5. panta 3. punktu sniedz dalībvalstu kompetentajām iestādēm, jāiekļauj sīks riska apraksts. Valstu iestādes, kas saņem šādus paziņojumus, izskata to saturu un analizē sniegto riska novērtējumu. Ja, pamatojoties uz sniegto informāciju un neatkarīgu riska novērtējumu, dalībvalsts iestāde izlemj, ka paziņotais produkts rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai, RAPEX paziņojumu nekavējoties nosūta Komisijai (DPVD 12. panta 1. punkta ceturrtā daļa).

Ražotāju un izplatītāju veiktie riska novērtējumi dalībvalstu iestādēm nav saistoši. Tāpēc dalībvalsts iestādes secinājumi par riska novērtējumu var nesakrist ar secinājumiem uzņēmuma paziņojumā.

2.4. *Pārrobežu ietekme*

2.4.1. Starptautisks notikums

Saskaņā ar DPVD 12. pantu dalībvalsts sniedz RAPEX paziņojumu tikai tad, ja tā uzskata, ka bīstamā produkta radīto risku sekas izpaužas vai var izpausties aiz valsts robežām ("pārrobežu ietekme" vai "starptautisks notikums").

Nemot vērā produktu brīvu apriti iekšējā tirgū un to, ka produktus ievie Eiropas Savienībā pa dažādiem izplatīšanas kanāliem un ka patērētāji pērk produktus, uzturoties ārvalstīs un ar interneta starpniecību, valstu iestādēm ir ieteicams interpretēt pārrobežu ietekmi diezgan plaši. Tāpēc RAPEX paziņojumu sniedz šādos gadījumos:

- ja nevar izslēgt to, ka bīstamais produkts ir pārdots patērētājiem vairāk nekā vienā ES dalībvalstī, vai
- ja nevar izslēgt to, ka bīstams produkts ir pārdots patērētājiem ar interneta starpniecību, vai
- ja produkta izcelsme ir trešā valstī, un tas varētu būt ievests Eiropas Savienībā pa vairākiem izplatīšanas kanāliem.

2.4.2. Vietējs notikums

Par pasākumiem attiecībā uz produktu, kas rada tādu nopietnu risku, kuram var būt tikai vietēja ietekme ("vietējs notikums"), ar RAPEX sistēmas starpniecību neziņo. Tas attiecas uz gadījumiem, kad dalībvalsts iestādei ir pamats uzskatīt, ka produkts (nekādā veidā) nav ticis un netiks darīts pieejams patērētājiem citās dalībvalstīs, piemēram, uz pasākumiem, kas veikti attiecībā uz vietēju produktu, kuru ražo un izplata tikai vienā dalībvalstī.

Paziņojums par vietēju notikumu tomēr jāsniedz Komisijai, bet tas jādara saskaņā ar DPVD 11. pantu un tikai tad, ja attiecīgā informācija par produkta drošību var būt būtiska citām dalībvalstīm, jo īpaši informācija par pasākumiem, kas noteikti, reaģējot uz jauna veida risku, par kuru vēl nav ziņots, jauna veida risku, kuru izraisa produktu kombinācija vai jauns bīstama produkta tips vai kategorija (DPVD 12. panta 1. punkta otrā daļa).

3. Paziņojumi

3.1. Paziņojumu veidi

3.1.1. RAPEX paziņojumi

Ir divu veidu RAPEX paziņojumi, t. i., "12. panta paziņojums" un "12. panta paziņojums, kurā prasīta nekavējoša rīcība".

- Ja ir atbilstība visiem DPVD 12. pantā norādītajiem RAPEX ziņošanas kritērijiem (sk. pamatnostādņu II daļas 2. nodaļu), dalībvalsts sagatavo un sniedz Komisijai RAPEX paziņojumu, kas RAPEX programmatūrā tiek klasificēts kā "12. panta paziņojums".
- Ja ir atbilstība visiem RAPEX ziņošanas kritērijiem un turklāt produkts rada risku, kas apdraud dzīvību, un/vai ir bijuši letāli nelaimes gadījumi, un citos gadījumos, kad RAPEX paziņojums liek visām dalībvalstīm veikt steidzamu rīcību, paziņotāja dalībvalsts sagatavo un sniedz Komisijai RAPEX paziņojumu, kas RAPEX programmatūrā tiek klasificēts kā "12. panta paziņojums, kurā prasīta nekavējoša rīcība".

Pirms RAPEX paziņojuma nosūtīšanas Komisijai, paziņotājas dalībvalsts RAPEX kontaktpunkts pārbauda tā atbilstību visiem RAPEX ziņošanas kritērijiem un to, vai paziņojums, izmantojot RAPEX programmatūru, ir nosūtāms kā "12. panta paziņojums" vai "12. panta paziņojums, kurā prasīta nekavējoša rīcība".

3.1.2. Paziņojumi informācijai

Ja paziņojumu nevar nosūtīt ar sistēmas starpniecību kā RAPEX paziņojumu, kontaktpunkts var pieņemt lēmumu izmantot RAPEX programmatūru, lai nosūtītu attiecīgo informāciju informatīvām vajadzībām. Šādus paziņojumus RAPEX programmatūrā klasificē kā "paziņojumi informācijai" un tos var nosūtīt šādos gadījumos:

- a) ja ir atbilstība visiem DPVD 12. pantā norādītajiem RAPEX ziņošanas kritērijiem, bet paziņojumā nav iekļauta visa citām dalībvalstīm vajadzīgā informācija (galvenokārt par produkta identifikāciju un izplatīšanas kanāliem), lai nodrošinātu turpmāko kontroli⁽¹⁵⁾ saistībā ar šādu paziņojumu. Piemērs tam, kādus paziņojumus var izplatīt ar RAPEX programmatūras starpniecību kā "paziņojumus informācijai", ir paziņojums, kurā nav norādīts produkta nosaukums, zīmols un attēls, neļaujot attiecīgo produktu pareizi identificēt un atšķirt no citiem tās pašas kategorijas vai veida produktiem, kas ir pieejami tirgū. To, vai paziņojumā ir pietiekami daudz informācijas, lai citas dalībvalstis varētu nodrošināt kontroli, vērtē katrā gadījumā atsevišķi;

⁽¹⁵⁾ Lai iegūtu plašāku informāciju par kontroles pasākumiem, sk. 3. nodaļas 7. iedaļu.

- b) ja dalībvalsts zina to, ka ES tirgū pieejama patēriņa prece rada ievērojamu risku patērētāju veselībai un drošībai, bet ražotājs vai izplatītājs vēl nav veicis preventīvos un ierobežojošos pasākumus vai dalībvalsts iestāde tos nav noteikusi vai izlēmusi noteikt (DPVD 12. panta 1. punkta ceturtdā daļa). Ja informācija par šādu produktu tiek izplatīta ar RAPEX programmatūras starpniecību, pirms pasākumi ir veikti, paziņotāja dalībvalsts informē Komisiju (cik drīz vien iespējams un ne vēlāk kā līdz pamatnostādņu 3. papildinājumā norādītajiem termiņiem) par galīgo lēmumu attiecībā uz paziņoto produktu (galvenokārt par to, kāda veida preventīvi vai ierobežojoši pasākumi tika veikti vai kāpēc šādi pasākumi netika veikti);
- c) ja dalībvalsts izlemj ziņot par preventīvajiem un ierobežojošajiem pasākumiem, kas veikti attiecībā uz patēriņa precī, kuras radītajam nopietnajam riskam patērētāju veselībai un drošībai ir tikai vietēja ietekme ("vietējs notikums"). Ja tomēr, kā paskaidrots 2. nodaļas 4. iedaļas 2. punktā, paziņojumā par "vietēju notikumu" ir iekļauta tāda informācija par produkta drošību, kas var būt būtiska citām dalībvalstīm, tas jāšūta saskaņā ar DPVD 11. pantu;
- d) ja paziņojums attiecas uz patēriņa precī, kuras drošības aspekti (īpaši rīka līmenis patērētāju veselībai un drošībai) tiek apspriesti ES līmenī, lai nodrošinātu dalībvalstu kopīgu pieeju riska novērtēšanai un/vai izpildes darbībām ⁽¹⁶⁾;
- e) ja nevar skaidri izlemt par atbilstību vienam vai vairākiem RAPEX ziņošanas kritērijiem, bet paziņojumā ir iekļauta tāda informācija par produkta drošību, kas var būt būtiska citām dalībvalstīm. Piemērs tam, kādus paziņojumus var izplatīt ar RAPEX programmatūras starpniecību kā "paziņojumus informācijai", ir paziņojums par produktu, kuru nevar viennozīmīgi klasificēt kā patēriņa precī, tomēr paziņojumā ir informācija par jauna veida risku patērētāju veselībai un drošībai.

Nosūtot "paziņojumu informācijai", RAPEX kontaktpunkts skaidri norāda, kāpēc tas tiek darīts.

3.2. Paziņojumu saturs

3.2.1. Datu pilnīgums

Paziņojumiem vajadzētu būt pēc iespējas pilnīgiem. Paziņojuma standartveidlapa ir iekļauta pamatnostādņu I papildinājumā. Visas paziņojuma veidlapas ailes jāaizpilda, norādot vajadzīgos datus. Ja vajadzīgā informācija, sniedzot paziņojumu, nav pieejama, paziņotāja dalībvalsts izdara atbilstošu atzīmi veidlapā un sniedz paskaidrojumu. Tiklīdz trūkstošā informācija ir pieejama, paziņotāja dalībvalsts paziņojumu precizē. Komisija izskata precizēto paziņojumu, pirms tas tiek apstiprināts un izplatīts ar sistēmas starpniecību.

RAPEX kontaktpunkti visām valstu iestādēm, kas piedalās RAPEX tīkla darbībā, sniedz norādījumus par paziņojuma standartveidlapas aizpildīšanai vajadzīgo datu apjomu. Tas palīdz nodrošināt, lai šo iestāžu sniegtā informācija RAPEX kontaktpunktiem būtu pareiza un pilnīga.

Dalībvalstīm jāievēro noteiktie termiņi, un tās nedrīkst kavēties sniegt RAPEX paziņojumu par tādu produktu, kas rada ļoti nopietnu vai dzīvībai bīstamu risku patērētāju veselībai un drošībai, tikai tā iemesla dēļ, ka daļa no pamatnostādņēs prasītās informācijas vēl nav pieejama.

Pirms paziņojuma sniegšanas, kontaktpunktā pārbauda (lai novērstu nevajadzīgu dublēšanu), vai cita dalībvalsts jau nav ziņojusi par attiecīgo produktu ar programmatūras starpniecību. Ja par produktu jau ir ziņots, netiek veidots jauns paziņojums, bet kontaktpunkts reaģē uz jau esošo paziņojumu un sniedz jebkādu papildu informāciju, kas var būt būtiska citu dalībvalstu iestādēm, piemēram, transportlīdzekļu identifikācijas numuri, importētāju un izplatītāju detalizēts saraksts, papildu pārbaudes pārskati utt.

3.2.2. Datu apjoms

Paziņojumos, kurus ar RAPEX starpniecību nosūta Komisijai, ir šāda veida dati:

- informācija, kas ļauj identificēt paziņoto produktu, t. i., produkta kategorija, produkta nosaukums, zīmols, modelis un/vai tipa numurs, svītrkods, partijas vai sērijas numurs, muitas kods, produkta un iepakojuma apraksts, kuram pievienoti produkta, iepakojuma un marķējuma attēli. Produkta sīka un precīza identifikācija ir viens no galvenajiem elementiem, lai veiktu tirgus uzraudzību un izpildes darbības, jo tā ļauj valstu iestādēm identificēt paziņoto produktu, atšķirt to no citiem tāda paša vai līdzīga veida vai kategorijas produktiem, kas ir pieejami tirgū, un atklāt to tirgū un veikt atbilstošos pasākumus vai vienoties par tiem;

⁽¹⁶⁾ Lai iegūtu plašāku informāciju par paziņojumiem attiecībā uz ES līmenī apspriestajiem drošības aspektiem, sk. 3. nodaļas 5. iedaļas 2. punktu un 3. nodaļas 8. iedaļas 1. punktu.

- informācija, pēc kuras var noteikt produkta izcelsmi, t. i., izcelsmes valsts, ražotāja un eksportētāju nosaukums, adrese un kontaktinformācija, piemēram, tālruna numurs un elektroniskā pasta adrese. Dalībvalstis jo īpaši sniedz visu pieejamo informāciju par tiem ražotājiem un eksportētājiem trešajās valstīs, kuri cieši sadarbojas ar ES produktu drošības jomā. Tādējādi Komisija regulāri informē RAPEX kontaktpunktus par jaunākajām pārmaiņām šajā jomā. Veidlapai, ja iespējams, pievieno arī šādus dokumentus: pasūtījumu kopijas, pirkuma līgumi, rēķini, nosūtīšanas dokumenti, muitas deklarācijas utt. Sīka informācija par trešo valstu ražotājiem ļauj Komisijai veicināt efektīvākas izpildes darbības šajās valstīs un ļauj samazināt uz ES eksportēto bīstamo preču skaitu;
- informācija par drošības prasībām, kas piemērojamas paziņotajam produktam, tostarp atbilstošo tiesību aktu un standartu atsauces numurs un nosaukums;
- paziņotā produkta radītā riska apraksts, ieskaitot laboratorisko vai vizuālo pārbaūžu rezultātu aprakstus, testēšanas pārskatus un sertifikātus, kas apliecina, ka paziņotais produkts neatbilst drošības prasībām, pilns riska novērtējums ar secinājumiem un informāciju par nelaiemes gadījumiem vai notikumiem;
- informācija par piegādes ķēdēm, ar kuru starpniecību paziņotais produkts tiek izplatīts dalībvalstīs un jo īpaši informācija par galamērķa valstīm kopā ar informāciju par importētājiem un arī, ja iespējams, par paziņotā produkta izplatītājiem;
- informācija par veiktajiem pasākumiem, jo īpaši to veidu (obligāts vai brīvprātīgs), kategoriju (piemēram, izņemšana no tirgus, atsauksana no patērētājiem), darbības jomu (piemēram, valsts mēroga, vietējs), spēkā stāšanās dienu un ilgumu (piemēram, beztermiņa, pagaidu);
- norāde par to, vai paziņojums, tā daļa un/vai pievienotais(-ie) dokuments(-i) ir konfidenciāls(-i). Lūgumi par konfidencialitātes ievērošanu vienmēr tiek pamatoti, skaidri norādot šāda lūguma iemeslus.

Dalībvalstīm ir ieteicams iegūt un sniegt informāciju par piegādes ķēdēm, ar kuru starpniecību paziņotais produkts tiek izplatīts tajās valstīs ārpus ES, kuras cieši sadarbojas ar ES produktu drošības jomā.

3.2.3. Datu aktualizācija

Paziņotāja dalībvalsts informē Komisiju (cik drīz vien iespējams un ne vēlāk kā līdz pamatnostādņu 3. papildinājumā norādītajiem termiņiem) par jebkādam pārmaiņām, kuru dēļ jāgroza ar RAPEX programmatūras starpniecību nosūtītais paziņojums. Jo īpaši dalībvalstis informē Komisiju par jebkādam izmaiņām (piemēram, pēc pārsūdzības kārtībā pieņemta tiesas nolēmuma) attiecībā uz paziņoto pasākumu statusu, riska novērtējumu un jauniem lēmumiem par konfidencialitāti.

Komisija izskata paziņotājas dalībvalsts sniegto informāciju un aktualizē attiecīgo informāciju RAPEX programmatūrā un vajadzības gadījumā RAPEX tīmekļa vietnē.

3.2.4. Atbildība par nosūtīto informāciju

DPVD II pielikuma 10. punktā ir noteikts, ka "paziņojumu sniegusi dalībvalsts ir atbildīga par paziņojumā ietvertu informāciju".

Paziņotājas dalībvalsts RAPEX kontaktpunkts un valsts atbildīgā iestāde nodrošina, ka ar RAPEX starpniecību sniegtās ziņas, jo īpaši produkta un riska apraksti, ir precīzi, tā lai šie produkti netiktu sajaukti ar līdzīgiem tās pašas kategorijas vai veida produktiem, kas ir pieejami ES tirgū.

RAPEX kontaktpunkts un paziņošanas procedūrā iesaistītā iestāde (piemēram, veicot paziņotā produkta riska novērtējumu vai sniedzot informāciju par izplatīšanas kanāliem) uzņemas atbildību par informāciju, kas tiek sniegta ar RAPEX starpniecību. RAPEX kontaktpunkts pārbauda un apstiprina visus no iestādēm saņemtos paziņojumus, pirms tie tiek nosūtīti tālāk Komisijai.

Jebkāda Komisijas veikta rīcība, piemēram, paziņojumu izskatīšana, apstiprināšana un izplatīšana ar RAPEX programmatūras starpniecību un to publicēšana RAPEX vietnē, nenozīmē, ka tā uzņemas atbildību par nosūtīto informāciju, par kuru arī turpmāk ir atbildīga paziņotāja dalībvalsts.

3.3. Konfidencialitāte

3.3.1. Informācijas izpaušana kā vispārējs noteikums

Saskaņā ar DPVD 16. panta 1. punktu sabiedrībai ir tiesības saņemt informāciju par bīstamiem produktiem, kas rada risku viņu veselībai un drošībai. Lai izpildītu šo pienākumu, Komisija RAPEX tīmekļa vietnē publicē pārskatus par jauniem RAPEX paziņojumiem (t. i., "12. panta paziņojumiem" un "12. panta paziņojumiem, kuros prasīta nekavējoša rīcība"). Dalībvalstis rīkojas tāpat un attiecīgajās valstīs valodās sniedz sabiedrībai informāciju par produktiem, kas patērētājiem rada nopietnu risku, un par pasākumiem, kuri tiek veikti šā riska novēršanai. Šādu informāciju var izplatīt internetā, papīra formātā un ar elektronisko plašsaziņas līdzekļu starpniecību, utt.

Sabiedrībai pieejamā informācija ir RAPEX paziņojuma kopsavilkums, un tajā ir iekļautas tikai DPVD 16. pantā norādītās ziņas, t. i., produkta identifikācija un informācija par riskiem un veiktajiem pasākumiem šo risku novēršanai vai ierobežošanai. Komisija un dalībvalstis neizpauž sabiedrībai visus paziņojumus, jo īpaši neizpauž detalizētos risku aprakstus ar testēšanas pārskatiem un sertifikātiem vai detalizētos izplatīšanas kanālu sarakstus, jo daļa no šīs informācijas pēc savas būtības ir konfidenciāla (profesionālais noslēpums) un tā ir jāaizsargā.

3.3.2. Izņēmumi no vispārējā noteikuma

DPVD 16. panta 1. punkta pirmajā daļā ir noteikts, ka informācija jāizpauž sabiedrībai "neskarot ierobežojumus, kas vajadzīgi kontroles un izpētes darbā", savukārt minētā punkta otrajā daļā ir prasīts, lai Komisija un dalībvalstis "neizpauž [...] informāciju, kas pēc būtības un attiecīgi pamatotos gadījumos ir dienesta noslēpums, izņemot informāciju, kura attiecas uz produktu drošību un kura, ja apstākļi to prasa, jādara zināma sabiedrībai, lai aizsargātu patērētāju veselību un drošību".

Ievērojot šos noteikumus, dalībvalstis un Komisija nedrīkst izpaust sabiedrībai nekādu informāciju attiecībā uz bīstamu produktu, par kuru ir ziņots ar RAPEX programmatūras starpniecību, ja šāda informācijas atklāšana kaitētu tiesvedības, uzraudzības un izmeklēšanas darbībai vai dienesta noslēpuma aizsardzībai, izņemot informāciju, kas attiecas uz tām produktu drošības īpašībām, kas jāpublisko, ja apstākļi to prasa, lai aizsargātu patērētāju veselību un drošību.

3.3.3. Lūgums par konfidencialitātes ievērošanu

Paziņotāja dalībvalsts var lūgt ievērot konfidencialitāti attiecībā uz paziņojumu. Šādā lūgumā skaidri norāda to/tās paziņojuma daļu(-as), kas jāsauglabā konfidenciālas.

Turklāt katram lūgumam par konfidencialitātes ievērošanu pievieno pamatojumu, kurā ir skaidri norādīti iemesli, kā tas noteikts DPVD 16. panta 1. un 2. punktā.

Lūgumus par konfidencialitātes ievērošanu izskata Komisija. Komisija pārbauda to, vai lūgums ir pilnīgs (t. i., vai tajā ir noteikts, kuras veidlapas daļas ir konfidenciālas, un vai ir norādīts pamatojums) un pamatots (t. i., vai tas atbilst DPVD noteikumiem un pamatnostādņēm). Apspriedusies ar attiecīgo RAPEX kontaktpunktu, Komisija pieņem lēmumu par lūguma derīgumu.

3.3.4. Rīcība ar paziņojumiem, attiecībā uz kuriem jāievēro konfidencialitāte

DPVD 16. panta 2. punktā ir noteikts, ka "dienesta noslēpumu glabāšana neliedz izplatīt kompetentajām iestādēm attiecīgu informāciju, lai nodrošinātu tirgus kontroles un uzraudzības darbību efektivitāti". Paziņojumus, kas ir daļēji vai pilnīgi konfidenciāli, izskata Komisija, un pēc tam, kad tie ir apstiprināti un izplatīti ar RAPEX programmatūras starpniecību, dalībvalstīs uz tiem attiecinā parastos kontroles pasākumus. Konfidencialitāte, kas attiecas uz paziņojumu vai kādām tā daļām, nav šķērslis paziņojuma apstrādei un izplatīšanai valstu kompetentajām iestādēm ar RAPEX starpniecību.

Vienīgā nozīmīgā atšķirība apstrādes un kontroles procedūrās ir tā, ka Komisija un dalībvalstis nedrīkst sabiedrībai izpaust jebkādas paziņojuma daļas, kas ir konfidenciālas. Šīs daļas jāpatur konfidenciālas, un tāpēc tās nedrīkst publicēt nekādā veidā un formā. Tās dalībvalstu iestādes, kas ar RAPEX starpniecību saņem konfidenciālu informāciju, veicot savas darbības, nodrošina tās aizsardzību.

3.3.5. Lūguma par konfidencialitātes ievērošanu atsaukums

Paziņotāja dalībvalsts atsauc savu lūgumu ievērot konfidencialitāti nekavējoties, tiklīdz šis dalībvalsts iestādei kļūst zināms, ka šāda lūguma pamatojums ir zaudējis spēku. Saņemot šādu lūgumu no paziņotājas dalībvalsts, Komisija informē visas dalībvalstis par konfidencialitātes atsaukumu.

RAPEX paziņojumu, attiecībā uz kuru vairs nav jāievēro pilnīga vai daļēja konfidencialitāte, dara pieejamu sabiedrībai saskaņā ar "vispārējiem noteikumiem", ko piemēro RAPEX paziņojumiem.

3.4. Komisijas veiktā paziņojumu izskatīšana

Komisija pārbauda visus ar RAPEX programmatūras starpniecību saņemtos paziņojumus, lai nodrošinātu, ka tie ir pareizi un pilnīgi, pirms tā nosūta šos paziņojumus dalībvalstīm.

3.4.1. Pareizība

Izvērtējot paziņojuma pareizību, Komisija jo īpaši pārbauda, vai:

- paziņojums atbilst visām būtiskajām prasībām, kas norādītas DPVD un pamatnostādņēs;
- par paziņoto produktu nav ziņots jau iepriekš (lai novērstu nevajadzīgu dublēšanu);
- paziņojums, ko sniedzis paziņotājas dalībvalsts RAPEX kontaktpunkts, ir klasificēts saskaņā ar pamatnostādņu 3. nodaļas 1. iedaļā noteiktajiem kritērijiem;
- sniegtā informācija (īpaši riska apraksts) atbilst piemērojamajiem tiesību aktiem par produktu drošību un attiecīgajiem standartiem;
- izmantota pareizā paziņošanas procedūra.

3.4.2. Pilnīgums

Ja paziņojums ir atzīts par pareizu, Komisija pārbauda, vai tas ir pilnīgs. Atskaites punkti ir pamatnostādņu 3. nodaļas 2. iedaļas 1. un 2. punkts. Īpaša uzmanība tiek pievērsta tām paziņojuma daļām, kuras attiecas uz produkta identifikāciju, riska aprakstu, pasākumiem, izsekojamību un izplatīšanas kanāliem.

Tā kā Komisija nav pilnvarota veikt paziņotā produkta riska novērtējumu, pārbaudot tikai to, vai novērtējums ir iekļauts sniegtajā paziņojumā, paziņotāja dalībvalsts vienmēr sniedz izsmeļošu riska aprakstu, iekļaujot tajā visus pamatnostādņu 3. nodaļas 2. iedaļas 2. punktā uzskaitītos elementus.

3.4.3. Pieprasījumi pēc papildu informācijas

Ja izskatīšanas laikā Komisijai rodas jautājumi attiecībā uz paziņojumu, tā var apturēt paziņojuma apstiprināšanu un pieprasīt no paziņotājas dalībvalsts papildu informāciju vai precizējumu. Paziņotāja dalībvalsts sniedz šo papildu informāciju līdz termiņam, kas norādīts Komisijas pieprasījumā par informācijas sniegšanu.

3.4.4. Izpēte

Vajadzības gadījumā Komisija var veikt izpēti, lai novērtētu produkta drošību. Šādu izpēti var veikt jo īpaši tad, ja ir nopietnas šaubas par riskiem, ko rada produkts, par kuru ziņots ar RAPEX programmatūras starpniecību. Šīs šaubas var rasties, Komisijai izskatot paziņojumu, vai tās Komisijai var darīt zināmas dalībvalsts (piemēram, ar atbildes starpniecību) vai arī trešā puse (piemēram, ražotājs).

Veicot šādu izpēti, Komisija jo īpaši var:

- pieprasīt jebkurai dalībvalstij sniegt informāciju vai precizējumu;
- pieprasīt izpētāmā produkta neatkarīgu riska novērtējumu un neatkarīgu testēšanu (laboratorijā vai vizuāli);
- apspriesties ar zinātniskajām komitejām, Kopīgo pētniecības centru vai jebkuru citu iestādi, kas ir specializējusies patēriņa preču drošības jomā;

- sasaukt DPVD komitejas, patērētāju drošības tīkla un/vai RAPEX kontaktpunktu sanāksmes, kā arī apspriesties ar attiecīgajām darba grupām, lai pārrunātu izpētes gaitu.

Ja izpēte attiecas uz produktu, par kuru ir ziņots ar RAPEX programmatūras starpniecību, Komisija var apturēt paziņojuma apstiprināšanu vai, ja šāds paziņojums jau ir apstiprināts un izplatīts ar RAPEX programmatūras starpniecību, uz laiku izņemt publicēto pārskatu no RAPEX tīmekļa vietnes. Pēc izpētes un atkarībā no tās rezultātiem, Komisija (vajadzības gadījumā apspriedusies ar paziņotāju dalībvalsti) jo īpaši var apstiprināt un ar RAPEX starpniecību izplatīt iepriekš apturēto paziņojumu, paturēt apstiprināto paziņojumu programmatūrā (ar jebkādiem grozījumiem) vai pilnīgi izņemt paziņojumu no programmatūras.

Komisija informē visas dalībvalstis par:

- lēmumu uzsākt izpēti, skaidri norādot lēmuma iemeslus;
- lēmumu beigt izpēti, norādot secinājumus un grozījumus (ja tādi ir) paziņojumā(-os), kura(-u) izpēte tiek veikta; un
- visiem būtiskajiem rezultātiem, kas gūti izpētes gaitā.

3.5. Paziņojumu apstiprināšana un izplatīšana

3.5.1. Paziņojumu apstiprināšana un izplatīšana

Komisija līdz pamatnostādņu 4. papildinājumā norādītajiem termiņiem apstiprina un ar RAPEX programmatūras starpniecību izplata ("apstiprināšana") visus paziņojumus, kas izskatīšanas gaitā ir novērtēti kā pareizi un pilnīgi.

Ja izskatīšanas gaitā paziņotājam dalībvalstij ir nosūtīts pieprasījums pēc papildu informācijas vai precizējuma (kuram vajadzības gadījumā seko atgādinājums), Komisija var pieņemt šādus lēmumus:

- ja pieprasītā papildu informācija vai precizējums ir sniegts, Komisija paziņojumu izskata atkārtoti un apstiprina, vajadzības gadījumā mainot tā klasifikāciju (piemēram, no "paziņojums informācijai" uz "12. panta paziņojums")
- ja pieprasītā papildu informācija vai precizējums līdz norādītajam termiņam nav sniegts vai ir nepietiekams, Komisija pieņem lēmumu, pamatojoties uz sniegto informāciju, un atkarībā no apstākļiem var vai nu apstiprināt paziņojumu pēc tam, kad mainīta tā klasifikācija (piemēram, no "12. panta paziņojums" uz "paziņojums informācijai"), vai nolemt to neapstiprināt.

3.5.2. Tādu paziņojumu apstiprināšana, kas attiecas uz drošības aspektiem, kuri tiek apspriesti ES līmenī

Kad dalībvalstis ir vienojušās par kopīgu pieeju riska novērtēšanai un/vai izpildes darbībām, atkarībā no apstākļiem un dalībvalstu viedokļiem Komisija jo īpaši var:

- saglabāt attiecīgos paziņojumus RAPEX programmatūrā; vai
- mainīt RAPEX programmatūrā glabāto paziņojumu klasifikācijas; vai
- izņemt paziņojumus no RAPEX programmatūras ⁽¹⁷⁾.

3.6. Komisijas izsūtītā informācija par bīstamiem produktiem

DPVD II pielikuma 9. punktā ir teikts: "Komisija var informēt valstu kontaktpunktus par produktiem, kas rada nopietnu risku un tiek importēti vai eksportēti no Kopienas un Eiropas Ekonomikas zona".

Komisija var nosūtīt dalībvalstīm informāciju par bīstamām nepārtikas patēriņa precēm, kuru izcelsmes valstis ir Eiropas Savienībā un ārpus Eiropas Savienības un kuras saskaņā ar pieejamo informāciju var būt ES tirgū. Tas galvenokārt attiecas uz informāciju, ko Komisija saņem no trešām valstīm, starptautiskām organizācijām, uzņēmumiem vai citām ātrās reaģēšanas sistēmām.

⁽¹⁷⁾ Lai iegūtu plašāku informāciju par ES līmenī apspriestajiem drošības aspektiem, sk. 3. nodaļas 1. iedaļas 2.d punktu un 3. nodaļas 8. iedaļas 1. punktu.

Komisija pēc iespējas izvērtē datu pareizību un pilnīgumu, pirms tie tiek nosūtīti dalībvalstīm. Tomēr Komisija var veikt tikai provizorisks pārbaudes un nevar uzņemties juridisku atbildību par nosūtītās informācijas pareizību, jo juridisku un tehnisku iemeslu dēļ tā nevar veikt pilnu riska novērtējumu vai veikt izpildes darbību.

3.7. Kontrole, kuru veic saistībā ar paziņojumiem

3.7.1. Kontrole, kuru veic saistībā ar dažādiem paziņojumu veidiem

Dalībvalstis nodrošina atbilstošu kontroli saistībā ar RAPEX paziņojumiem (t. i., "12. panta paziņojumi" un "12. panta paziņojumi, kuros prasīta nekavējoša rīcība") un Komisijas nosūtīto informāciju par bīstamiem produktiem (3. nodaļas 6. iedaļa), cik ātri vien iespējams un ne vēlāk kā līdz pamatnostādņu 3. papildinājumā noteiktajiem termiņiem.

Saistībā ar paziņojumiem informācijas nolūkos īpaša kontrole nav vajadzīga. Šajos paziņojumos bieži vien nav vajadzīgo datu, lai veiktu produktīvu un efektīvu izpildes darbību attiecībā uz paziņoto produktu (piemēram, paziņotais produkts un/vai pasākumi nav pietiekami precīzi identificēti). Tomēr dalībvalstīm ir ieteicams nodrošināt kontroli saistībā ar šādiem paziņojumiem, ja paziņotais produkts attiecīgajā tirgū varētu būt darīts pieejams patērētājiem un produkts ir pietiekami labi identificēts, lai varētu veikt pasākumus.

3.7.2. Kontroles mērķi

Saņemot paziņojumu, dalībvalsts izskata paziņojumā sniegto informāciju un veic atbilstošus pasākumus, lai:

- noteiktu, vai produkts ticis tirgots tās teritorijā;
- novērtētu to, kādi preventīvi vai ierobežojoši pasākumi jāveic attiecībā uz tirgū atklāto paziņoto produktu, ņemot vērā paziņotājas dalībvalsts veiktos pasākumus un jebkādus īpašus apstākļus, kuri var pamatot dažādus pasākumu veidus vai atteikšanos no rīcības;
- vajadzības gadījumā veiktu riska papildu novērtēšanu un paziņotā produkta pārbaudi;
- apkopotu jebkādu papildu informāciju, kas var būt būtiska citām dalībvalstīm (piemēram, informācija par paziņotā produkta izplatīšanas kanāliem citās dalībvalstīs).

3.7.3. Kontroles metodes

Lai nodrošinātu produktīvu un efektīvu kontroli, valstu iestādēm vajadzētu izmantot labākajai praksei atbilstošas kontroles metodes, tostarp šādas:

- Pārbaudes veikšana tirgū.

Valstu iestādes organizē regulāras (plānotas un izlases veida) pārbaudes tirgū, lai noskaidrotu, vai patēriņa preces, par kurām ziņots ar RAPEX programmatūras starpniecību, ir pieejamas patērētājiem.

- Sadarbība ar uzņēmēju asociācijām.

Valstu iestādes regulāri sniedz uzņēmēju asociācijām pārskatus par jaunākajiem paziņojumiem un interesējas par to, vai to dalībnieki ir ražojuši vai izplatījuši kādus no paziņotajiem produktiem. Valstu iestādes sniedz uzņēmumiem tikai paziņojumu kopsavilkumus, tādus kā RAPEX vietnē publicētos nedēļas pārskatus. Trešajām pusēm nedrīkst būtīt visu paziņojumu, jo konkrēta informācija (piemēram, precīzs riska apraksts vai informācija par izplatīšanas kanāliem) bieži ir konfidenciāla un aizsargājama.

- RAPEX datu publikācija internetā vai elektroniskajos un papīra formāta plašsaziņas līdzekļos.

Valstu iestādes regulāri savās tīmekļa vietnēs un/vai, izmantojot citus plašsaziņas līdzekļus, pievērš patērētāju un uzņēmēju uzmanību patēriņa precēm, par kurām ziņots ar RAPEX starpniecību. Šādā veidā publicēta informācija ļauj patērētājiem pārbaudīt, vai viņiem pieder bīstami produkti un vai viņi tos izmanto, un bieži nodrošina iestādei derīgu atgriezenisko informāciju.

Valstu iestādēm vienlaicīgi vajadzētu izmantot dažādas kontroles metodes un nevajadzētu aprobežoties tikai ar vienu metodi.

Dalībvalsts, kurā ir reģistrēts paziņotā produkta ražotājs, pārstāvis vai importētājs ("galvenā dalībvalsts"), jo īpaši nodrošina atbilstošu kontroli saistībā ar paziņojumiem, kas izplatīti ar RAPEX programmatūras starpniecību. Bieži vien "galvenajai dalībvalstij" ir labākas juridiskas un tehniskas iespējas iegūt informāciju par paziņoto gadījumu, un tas ļauj citām dalībvalstīm veikt efektīvu kontroli.

3.8. Paziņojuma galīga izņemšana no RAPEX programmatūras

Ar RAPEX sistēmas starpniecību izplatītie paziņojumi tiek glabāti sistēmā neierobežotu laiku. Šajā nodaļā norādīti gadījumi, kuros Komisija tomēr var galīgi izņemt paziņojumu no programmatūras.

3.8.1. Gadījumi, kuros paziņojumus var izņemt no RAPEX sistēmas

- Ir pierādījumi par to, ka nav atbilstības vienam vai vairākiem RAPEX ziņošanas kritērijiem ⁽¹⁸⁾, un tāpēc RAPEX paziņojums nav pamatots. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad ir noskaidrots, ka sākotnējais riska novērtējums bijis veikts nepareizi un paziņotais produkts nerada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai. Tas arī attiecas uz gadījumiem, kad paziņotie pasākumi ir veiksmīgi apstrīdēti tiesā vai cita veida procedūrā un ir zaudējuši pamatojumu.
- Attiecībā uz produktu, par kuru ir ziņots ar RAPEX programmatūras starpniecību (informācijai), nav veikti pasākumi, pirms lēmuma pieņemšanas par pasākumu noteikšanu vai rīcību ⁽¹⁹⁾.
- Apspriedušās ES līmenī, dalībvalstis vienojas, ka nav lietderīgi veikt informācijas apmaiņu par konkrētiem drošības aspektiem, par kuriem ir ziņots ar RAPEX programmatūras starpniecību ⁽²⁰⁾.
- Ir pierādījumi par to, ka produkti, uz kuriem attiecas paziņojums, vairs netiek tirgoti tirgū un visi eksemplāri, kas ir darīti pieejami patērētājiem, jau ir izņemti no tirgus un atsaukti no patērētājiem visās dalībvalstīs.

Paziņojuma izņemšanu nevar pieprasīt, pamatojoties uz to, ka paziņotajā produktā ir veiktas vajadzīgās izmaiņas, lai nodrošinātu tā atbilstību visām piemērojamām drošības prasībām, ja vien netiek sniegti pierādījumi par to, ka visi bīstamie produkti (eksemplāri), kas darīti pieejami patērētājiem, ir izņemti no tirgus un atsaukti visās dalībvalstīs un vairs netiek tirgoti.

3.8.2. Pieprasītāja dalībvalsts

Komisija var izņemt paziņojumu no RAPEX programmatūras tikai pēc paziņotājas dalībvalsts izteikta pieprasījuma, jo šī valsts uzņemas pilnu atbildību par informāciju, kas tiek nosūtīta ar sistēmas starpniecību. Tomēr citām dalībvalstīm ir ieteicams ziņot Komisijai par jebkādiem faktiem, kas var pamatot paziņojuma izņemšanu no sistēmas.

3.8.3. Pieprasījuma saturs

Katram pieprasījumam par paziņojuma izņemšanu no sistēmas pievieno pamatojumu, kurā norādīti iemesli, un visus pieejamos dokumentus, kas apliecina šos iemeslus. Komisija izskata katru pieprasījumu un pārbauda pamatojumu un jo īpaši apliecinātos dokumentus. Pirms lēmuma pieņemšanas, Komisija var pieprasīt papildu informāciju, precizējumu vai atzinumu no paziņotājas dalībvalsts un/vai citām dalībvalstīm.

3.8.4. Lēmums par paziņojuma izņemšanu no sistēmas

Ja Komisija, ņemot vērā sniegto pamatojumu, izlemj izņemt paziņojumu no RAPEX programmatūras, tā izņem paziņojumu no:

- RAPEX programmatūras (vai dara to citā veidā neredzamu visiem sistēmas lietotājiem);

⁽¹⁸⁾ Lai iegūtu plašāku informāciju par RAPEX ziņošanas kritērijiem, sk. 2. nodaļu.

⁽¹⁹⁾ Lai iegūtu plašāku informāciju par paziņojumiem, kas nosūtīti ar RAPEX programmatūras starpniecību, pirms ir veikti pasākumi, sk. 3. nodaļas 1. iedaļas 2.b punktu.

⁽²⁰⁾ Lai iegūtu plašāku informāciju par ES līmenī apspriestajiem paziņojumiem par drošības aspektiem, sk. 3. nodaļas 1. iedaļas 2.d punktu un 5. iedaļas 2. punktu.

— RAPEX tīmekļa vietnes (vajadzības gadījumā).

Komisija par paziņojuma izņemšanu informē visas dalībvalstis, izmantojot elektronisko pastu vai citā tikpat efektīvā veidā, un vajadzības gadījumā arī sabiedrību, publicējot labojumu RAPEX tīmekļa vietnē.

3.9. RAPEX paziņojuma pagaidu izņemšana no RAPEX tīmekļa vietnes

3.9.1. Gadījumi, kuros paziņojumus var uz laiku izņemt no RAPEX sistēmas

Pamatotos gadījumos Komisija var uz laiku izņemt RAPEX paziņojumu no RAPEX tīmekļa vietnes, īpaši ja paziņotājai dalībvalstij ir aizdomas, ka paziņojumā sniegtais riska novērtējums ir veikts nepareizi un tādējādi paziņotais produkts var arī neradīt nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai. Paziņojumu var uz laiku izņemt no RAPEX tīmekļa vietnes līdz brīdim, kad ir precizēts paziņotā produkta riska novērtējums, kas viesa šaubas.

3.9.2. Pieprasītāja dalībvalsts

Piemēro 3. nodaļas 8. iedaļas 2. punkta noteikumus.

3.9.3. Pieprasījuma saturs

Piemēro 3. nodaļas 8. iedaļas 3. punkta noteikumus.

3.9.4. Lēmums par paziņojuma izņemšanu no sistēmas

Ja Komisija, ņemot vērā sniegto pamatojumu, izlemj izņemt RAPEX paziņojumu no RAPEX tīmekļa vietnes, tā par paziņojuma izņemšanu informē visas dalībvalstis, izmantojot elektronisko pastu vai citā tikpat efektīvā veidā, un vajadzības gadījumā arī sabiedrību, publicējot labojumu RAPEX tīmekļa vietnē.

3.9.5. Paziņojuma atkārota publicēšana

Paziņotāja dalībvalsts nekavējoties informē Komisiju, ja iemesli, kuru dēļ paziņojums izņemts no RAPEX tīmekļa vietnes, ir zaudējuši pamatojumu. Jo īpaši tā informē Komisiju par jebkāda jauna riska novērtējuma rezultātiem, lai dotu iespēju Komisijai noteikt to, vai paziņojums ir jā saglabā RAPEX programmatūrā atkārtotai publicēšanai RAPEX tīmekļa vietnē vai galīgi jāizņem no RAPEX programmatūras (pēc paziņotājas dalībvalsts pieprasījuma).

Saņēmusi pamatotu pieprasījumu no paziņotājas dalībvalsts, Komisija var atkārtoti publicēt RAPEX paziņojumu RAPEX tīmekļa vietnē pēc tam, kad ir precizēts riska novērtējums.

Komisija informē pārējās dalībvalstis par RAPEX paziņojuma atkārtotu publicēšanu RAPEX tīmekļa vietnē, izmantojot elektronisko pastu vai citā tikpat efektīvā veidā, un arī sabiedrību, aizstājot labojumu RAPEX tīmekļa vietnē ar jaunu labojumu.

3.10. RAPEX paziņojumu iesniegšanas termiņi

3.10.1. Termiņi ⁽²¹⁾

Dalībvalstis, cik ātri vien iespējams un ne vēlāk kā līdz pamatnostādņu 3. papildinājumā noteiktajam termiņam, paziņo Komisijai preventīvos un ierobežojošos pasākumus, kas noteikti attiecībā uz patēriņa precēm, kuras rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai. Valstu līmenī ir veikti atbilstoši pasākumi informācijas pārsūtīšanai starp valstu iestādēm, kuras ir atbildīgas par produktu drošību, un RAPEX kontaktpunktu, lai nodrošinātu termiņu ievērošanu.

Noteiktie termiņi jāievēro neatkarīgi no pārsūdzības tiesvedības vai oficiālām publicēšanas prasībām.

3.10.2. Ārkārtējas situācijas

Pirms nosūta katru "12. panta paziņojumu, kurā prasīta nekavējoša rīcība", RAPEX kontaktpunkts zvina uz Komisijas RAPEX grupas mobilā tālruņa numuru, lai nodrošinātu tūlītēju apstiprināšanu un kontroli. Šis noteikums jo īpaši attiecas uz tiem paziņojumiem, kas tiek nosūtīti nedēļas nogalēs vai svētku dienās.

⁽²¹⁾ Visi pamatnostādņēs minētie termiņi ir norādīti kalendārajās dienās.

4. **Atbildes**

4.1. *Paziņošana par kontroles pasākumiem*

Dalībvalstis ziņo Komisijai par jebkuriem kontroles pasākumiem, kas veikti saistībā ar RAPEX paziņojumiem (t. i., "12. panta paziņojumiem" un "12. panta paziņojumiem, kuros prasīta nekavējoša rīcība") un Komisijas nosūtīto informāciju par bīstamiem produktiem (3. nodaļas 6. iedaļa).

Dalībvalstīm ir ieteicams ziņot Komisijai par jebkuriem kontroles pasākumiem saistībā ar paziņojumiem, kas ir sniegti informācijas nolūkos.

4.2. *Atbilžu saturs*

4.2.1. *Sniegtie dati*

Komisijai ziņo par kontroles pasākumu rezultātiem, atbildot uz paziņojumiem. Lai saskaņotu informācijas veidu un pēc iespējas samazinātu darba slodzi, dalībvalstis sniedz atbildi jo īpaši gadījumos, kas minēti turpmāk.

— Produkts ir atklāts.

Atbildi nosūta, ja valsts iestādes paziņoto produktu atklāj tirgū vai uz ārējās robežas. Šajā atbildē ir iekļautas sīkas ziņas par attiecīgo produktu (piemēram, nosaukums, zīmols, modeļa numurs, svītrkods, partijas numurs) un informācija par atklāto eksemplāru kopskaitu. Turklāt tiek sniegtas šādas ziņas par veiktajiem pasākumiem: pasākuma veids (obligāts vai brīvprātīgs), kategorija (piemēram, izņemšana no tirgus, atsaukšana no patērētājiem), darbības joma (piemēram, valsts mēroga, vietējs), spēkā stāšanās diena un ilgums (piemēram, beztermiņa, pagaidu). Ja paziņotais produkts ir atklāts tirgū, bet pasākumi nav noteikti, atbildē jānorāda konkrēti iemesli, kas pamato to, kāpēc pasākumi nav veikti.

Dalībvalstis neinformē Komisiju (ja vien Komisija to nepieprasa) par kontroles pasākumu beigšanu tajos gadījumos, kad paziņotais produkts nav atklāts tirgū.

— Cits riska novērtējums.

Atbildi nosūta, ja secinājumi reaģējošās dalībvalsts iestādes veiktajā riska novērtējumā atšķiras no paziņojumā norādītajiem secinājumiem. Šajā atbildē ir iekļauts sīks riska apraksts (ieskaitot pārbaudes rezultātus, riska novērtējumu un informāciju attiecībā uz zināmajiem nelaimes gadījumiem un notikumiem) un apliecinājoši dokumenti (testēšanas pārskati, sertifikāti utt.). Turklāt reaģējošā dalībvalsts pierāda, ka kopā ar atbildi iesniegtais riska novērtējums ir veikts par to pašu produktu, uz kuru attiecas paziņojums, t. i., tas neatšķiras pēc zīmola, nosaukuma, modeļa numura, izlaides datumiem, izcelsmes utt.

— Papildu informācija.

Atbildi nosūta, ja valsts iestādes vāc papildu informāciju (kontroles pasākumu laikā), kura var būt noderīga tirgus uzraudzībai un izpildes darbību veikšanai citās dalībvalstīs.

Dalībvalstīm ir ieteicams vākt papildu informāciju, kas var būt būtiska iestādēm gan citās dalībvalstīs, gan trešās valstīs, kuras cieši sadarbojas ar ES produktu drošības jomā. Detalizētā informācijā iekļauj preces izcelsmi (piemēram, informācija par izcelsmes valsti, ražotāju un/vai eksportētājiem) un informāciju par piegādes ķēdēm (piemēram, informācija par galamērķa valstīm, importētājiem un izplatītājiem). Reaģējošā valsts pievieno atbildei visus tai pieejamos apliecinājošos dokumentus, tādos kā pasūtījumu kopijas, pirkuma līgumus, rēķinus, muitas deklarācijas utt.

Reaģējošās dalībvalsts kontaktpunkts kopā ar atbildīgo iestādi nodrošina to, ka visas atbildē sniegtās ziņas ir precīzas un pilnīgas, lai produkts netiktu sajaukts ar līdzīgiem tās pašas vai līdzīgas kategorijas vai veida produktiem, kas ir pieejami ES tirgū.

4.2.2. *Atbilžu pilnīgums*

Atbildēs sniegtajai informācijai jābūt pēc iespējas pilnīgai. Atbildes standartveidlapa ir iekļauta pamatnostādņu 2. papildinājumā. Ja kāda būtiska informācija atbildes sniegšanas laikā nav pieejama, reaģējošā dalībvalsts to norāda atbildes veidlapā. Tiklīdz šī informācija kļūst pieejama, reaģējošā dalībvalsts savu atbildi aktualizē. Komisija izskata aktualizēto atbildi, pirms tā tiek apstiprināta un izplatīta ar sistēmas starpniecību.

RAPEX kontaktpunkts nodrošina norādījumus par datu apjomu, kas vajadzīgi, lai pareizi aizpildītu atbildes veidlapu, visām tām savas dalībvalsts iestādēm, kuras piedalās RAPEX tīkla darbībā. Tas palīdzēs nodrošināt to, ka šo iestāžu sniegtā informācija kontaktpunktiem ir pareiza un pilnīga.

4.2.3. Apstiprināto atbilžu aktualizācija

Reaģējošā dalībvalsts informē Komisiju (cik vien drīz iespējams un ne vēlāk kā līdz pamatnostādņu 3. papildinājumā norādītajiem termiņiem) par jebkādam pārmaiņām, kuru dēļ jāizdara izmaiņas ar RAPEX programmatūras starpniecību izplatītajā atbildē. Jo īpaši dalībvalstis informē Komisiju par izmaiņām veikto pasākumu statusā un atbildei pievienotajā riska novērtējumā.

Komisija izskata reaģējošās dalībvalsts nodrošināto informāciju un vajadzības gadījumā aktualizē attiecīgo informāciju.

4.2.4. Atbildība par atbildēm

DPVD II pielikuma 10. punktā ir teikts: "Paziņojumu sniegusī dalībvalsts ir atbildīga par paziņojumā ietverto informāciju".

RAPEX kontaktpunkts un attiecīgā iestāde, kas iesaistīta reaģēšanas procedūrā (piemēram, veicot riska novērtējumu vai nosakot ierobežojošos pasākumus), uzņemas atbildību par atbildē sniegto informāciju. RAPEX kontaktpunkts pārbauda un apstiprina visas attiecīgo iestāžu sagatavotās atbildes, pirms tās tiek nosūtītas Komisijai.

Jebkura Komisijas veikta darbība, piemēram, atbilžu izskatīšana un apstiprināšana, nenozīmē, ka tā uzņemas jebkādu atbildību par nosūtīto informāciju, par kuru arī turpmāk ir atbildīga reaģējošā dalībvalsts.

4.3. Konfidencialitāte

Reaģējošā dalībvalsts var lūgt ievērot konfidencialitāti attiecībā uz atbildi. Šādos lūgumos skaidri norāda to/tās paziņojuma daļu(-as), kas jāsauglabā konfidencialas. Turklāt visiem lūgumiem par konfidencialitātes ievērošanu pievieno pamatojumu, kurā ir skaidri norādīti iemesli.

Komisija izskata lūgumus par konfidencialitātes ievērošanu, lai noteiktu, vai tie ir pamatoti (t. i., vai tie atbilst DPVD noteikumiem un pamatnostādņēm) un pilnīgi (t. i., vai tajos ir noteikts, kuras veidlapas daļas ir konfidencialas, un vai ir norādīts pamatojums). Galīgo lēmumu par konfidencialitāti pieņem Komisija pēc apspriešanās ar attiecīgo RAPEX kontaktpunktu.

Komisija un dalībvalstis rīkojas ar atbildēm, kurās ir lūgums par konfidencialitātes ievērošanu, tāpat kā ar citām atbildēm. Konfidencialitāte, kas attiecas uz atbildi vai kādām tās daļām, nav šķērslis tās izplatīšanai valstu atbildīgajām iestādēm ar RAPEX sistēmas starpniecību. Tomēr nedz Komisija, nedz dalībvalstis nedrīkst izpaust sabiedrībai tās atbildes daļas, kas ir konfidencialas. Šī informācija ir konfidenciala, tāpēc to nedrīkst publicēt nekādā veidā un formā.

Reaģējošā dalībvalsts atsauc savu lūgumu ievērot konfidencialitāti, tiklīdz šīs dalībvalsts iestādei kļūst zināms, ka šāda lūguma pamatojums ir zaudējis spēku. Saņemot šādu lūgumu no reaģējošās dalībvalsts, Komisija informē visas dalībvalstis par konfidencialitātes atsaukumu.

4.4. Komisijas veiktā atbilžu izskatīšana

4.4.1. Pareizība un pilnīgums

Komisija pārbauda visas ar RAPEX programmatūras starpniecību saņemtās atbildes, pirms tās tiek apstiprinātas un nosūtītas dalībvalstīm. Veicot šī pārbaudes, galvenā uzmanība tiek pievērsta tam, vai sniegtā informācija ir pareiza un pilnīga.

Komisija pārbauda, vai saņemtā atbilde atbilst visām būtiskajām prasībām, kas norādītas DPVD un pamatnostādņēs, un vai ir ievērota pareizā atbilžu procedūra. Pēc tam, kad ir apstiprināta atbildes pareizība, Komisija pārbauda, vai atbilde ir pilnīga. Veicot šo pārbaudi, kā atskaites punkts izmantojams pamatnostādņu 4. nodaļas 2. iedaļas 2. punkts.

Komisija pievērš īpašu uzmanību atbildēm, kurās ir riska novērtējums. Tā jo īpaši pārbauda, vai riska apraksts ir pilnīgs, skaidri izklāstīts un dokumentēts un vai riska novērtējums nepārprotami attiecas uz to pašu produktu, uz kuru attiecas paziņojums.

4.4.2. Pieprasījums pēc papildu informācijas

Pirms atbilde tiek apstiprināta, Komisija var pieprasīt no reaģējošās dalībvalsts papildu informāciju vai precizējumu, kas jāsniedz līdz noteiktam termiņam. Pieprasīto datu saņemšana var būt nosacījums atbildes apstiprināšanai.

Komisija var pieprasīt jebkuras dalībvalsts un jo īpaši paziņotājas dalībvalsts atzinumu par apstiprinātu atbildi. Dalībvalsts iesniedz savu atzinumu Komisijai līdz Komisijas noteiktajam termiņam. Turklāt paziņotāja dalībvalsts ziņo Komisijai par to, vai paziņojumā (piemēram, riska novērtējumā) vai tā statusā (piemēram, galīga izņemšana no sistēmas) ir vajadzīgi grozījumi.

4.5. Atbilžu apstiprināšana un izplatīšana

Komisija līdz pamatnostādņu 4. papildinājumā norādītajam termiņam apstiprina un izplata ("apstiprināšana") visas atbildes, kas ir novērtētas kā pareizas un pilnīgas.

Komisija neapstiprina atbildes, kurās riska novērtējums atšķiras no riska novērtējuma atbilstošajā paziņojumā, ja riska novērtējums nav pilnīgs, skaidri izklāstīts un dokumentēts vai ja nav parādīts, ka riska novērtējums ir veikts attiecībā uz to pašu produktu, uz kuru attiecas paziņojums.

4.6. Atbildes pilnīga izņemšana no RAPEX programmatūras

Ar RAPEX programmatūru izplatītās atbildes tiek glabātas sistēmā tikpat ilgi kā paziņojums, kuram tās ir piesaistītas. Komisija var pilnīgi izņemt apstiprinātu atbildi no RAPEX programmatūras, ja no RAPEX programmatūras (saskaņā ar pamatnostādņu 3. nodaļas 8. iedaļu) ir izņemts paziņojums, kuram tā ir piesaistīta. Turklāt Komisija var izņemt apstiprinātu atbildi, ja nav šaubu, ka tajā esošā informācija ir nepareiza, un jo īpaši šādos gadījumos:

- produkts, kuru reaģējošā dalībvalsts ir atklājusi tirgū, ir atšķirīgs no produkta, uz kuru attiecas paziņojums;
- reaģējošās dalībvalsts noteiktie pasākumi ir veiksmīgi apstrīdēti tiesā vai cita veida procedūrā un tā rezultātā ir atsaukti;
- pierādīts, ka reaģējošās dalībvalsts veiktais riska novērtējums ir nepareizs vai attiecas uz produktu, kas nav paziņojumā norādītais produkts.

Piemēro 3. nodaļas 8. iedaļas 2. un 3. punkta noteikumus.

Ja Komisija izlemj atsaukt atbildi, tā tiek izņemta no RAPEX programmatūras (vai citā veidā darīta neredzama sistēmas lietotājiem).

Komisija informē par atbildes izņemšanu visas dalībvalstis, izmantojot elektronisko pastu vai citā tikpat efektīvā veidā.

4.7. Atbilžu sniegšanas termiņi

Dalībvalstis sniedz atbildes Komisijai, cik drīz vien iespējams un ne vēlāk kā līdz pamatnostādņu 3. papildinājumā noteiktajiem termiņiem.

Valstu līmenī ir veikti atbilstoši pasākumi informācijas nosūtīšanai starp visām kompetentajām iestādēm un RAPEX kontaktpunktu, lai nodrošinātu termiņu ievērošanu.

Noteiktie termiņi jāievēro neatkarīgi no pārsūdzības tiesvedības vai oficiālām publicēšanas prasībām.

5. RAPEX tīklu darbība

5.1. RAPEX kontaktpunkti

Katra dalībvalsts RAPEX sistēmas darbības nodrošināšanai valsts līmenī izveido vienotu RAPEX kontaktpunktu. Valsts iestādes izlemj to, kurā valsts iestādē tiks izveidots RAPEX kontaktpunkts. Katra dalībvalsts arī organizē savu valsts RAPEX tīklu, lai nodrošinātu efektīvu informācijas plūsmu starp RAPEX kontaktpunktu un dažādajām iestādēm, kuras piedalās RAPEX darbā.

5.1.1. Organizācija

Katra dalībvalsts sniedz RAPEX kontaktpunktam resursus un informāciju, kas vajadzīga tā uzdevumu izpildei un jo īpaši, lai nodrošinātu tādu sistēmas darbību, kas paredz efektīvu dublējumu/darbības nepārtrauktību.

RAPEX kontaktpunktam ir atsevišķa elektroniskā pasta adrese dalībai RAPEX sistēmā, kurai ir nodrošināta pieeja visām kontaktpunkta amatpersonām (piemēram, *rapex@...*). Par RAPEX kontaktpunktiem atbildīgo amatpersonu dienesta vai privātās elektroniskā pasta adreses nevajadzētu izmantot kā kontaktpunkta elektroniskā pasta adreses. RAPEX kontaktpunktam arī ir tiešā tālruņa un faksa numuri, pa kuriem ar to var sazināties ārpus darba laika.

5.1.2. Uzdevumi

RAPEX kontaktpunkta galvenie uzdevumi ir šādi:

- organizēt un vadīt valsts RAPEX tīklu saskaņā ar pamatnostādnēs izklāstītajiem noteikumiem;
- sniegt apmācību un palīdzību visām iestādēm tīklā attiecībā uz RAPEX sistēmas lietošanu;
- nodrošināt, lai visi RAPEX uzdevumi, kas izriet no DPVD un pamatnostādnēm, tiktu veikti atbilstošā veidā, un jo īpaši, lai Komisijai bez kavēšanās tiktu nodrošināta visa vajadzīgā informācija (t. i., paziņojumi, atbildes, papildu informācija utt.);
- pārsūtīt informāciju starp Komisiju un valsts tirgus uzraudzības iestādēm un iestādēm, kas ir atbildīgas par ārējās robežas kontroli;
- pārbaudīt un apstiprināt no kompetentajām iestādēm saņemto informāciju, pirms tā tiek nosūtīta Komisijai ar RAPEX programmatūras starpniecību;
- pirms paziņojuma sniegšanas, pārbaudīt, vai par produktu jau iepriekš nav ziņots un vai saistībā ar produktu ar RAPEX programmatūras starpniecību nav veikta informācijas apmaiņa (lai izvairītos no dublēšanas);
- uzņemties atbildību (kopā ar attiecīgo iestādi) par informāciju, kas tiek sniegta ar RAPEX programmatūras starpniecību;
- piedalīties RAPEX kontaktpunktu darba grupas sanāksmēs un citos pasākumos, kas ir saistīti ar RAPEX darbību;
- ierosināt iespējamus uzlabojumus sistēmas darbā;
- nekavējoties informēt Komisiju par jebkurām tehniskām problēmām RAPEX programmatūras darbībā;
- koordinēt visus valsts līmeņa pasākumus un iniciatīvas, kas tiek īstenotas saistībā ar RAPEX,
- izskaidrot iesaistītajām pusēm to, kā darbojas RAPEX sistēma un kādi ir to pienākumi saskaņā ar DPVD, jo īpaši 5. panta 3. punktā izklāstīto uzņēmumu pienākumu sniegt informāciju.

5.2. ES un valstu līmenī izveidotie RAPEX tīkli

5.2.1. RAPEX kontaktpunktu tīkls

Komisija organizē un vada RAPEX kontaktpunktu tīkla darbu. Šo tīklu veido visi dalībvalstu norīkoti RAPEX kontaktpunkti.

Komisija regulāri sasauca RAPEX kontaktpunktu sanāksmes, lai pārrunātu sistēmas darbību (piemēram, paziņotu par jaunākajām izmaiņām attiecībā uz RAPEX, apmainītos ar pieredzi un "zinātību") un uzlabotu sadarbību starp kontaktpunktiem.

5.2.2. Valstu līmenī izveidotie RAPEX tīkli

RAPEX kontaktpunkts organizē un vada pats savu "valsts RAPEX tīklu". Tīklu veido:

- RAPEX kontaktpunkts;
- tirgus uzraudzības iestādes, kas ir atbildīgas par patēriņa preču drošības pārraudzību;
- iestādes, kas veic ārējās robežas kontroli.

RAPEX kontaktpunktiem ir ieteicams oficiāli regulēt valsts RAPEX tīkla organizāciju un darbību, lai nodrošinātu, ka visas iesaistītās iestādes zina savu nozīmi un uzdevumus RAPEX sistēmas darbībā. Regulējums var būt saistošs vai nesaistošs un tam jābūt saderīgam ar pamatnostādņēm.

RAPEX kontaktpunkts regulāri rīko valsts RAPEX tīkla sanāksmes, lai apspriestu ar visām iesaistītajām iestādēm to, kā RAPEX ir organizēts un darbojas, un sniegtu mācību kursus. Valsts RAPEX tīkla sanāksme var notikt kopā ar RAPEX semināru, ja Komisija to rīko attiecīgajā dalībvalstī.

5.3. Saziņas līdzekļi, praktiskie un tehniskie noteikumi RAPEX darbības nodrošināšanai

5.3.1. Valodas

Izvēloties valodas, ko izmanto paziņojumos un atbildēs, kā arī saziņā starp RAPEX kontaktpunktiem un Komisiju, jāņem vērā RAPEX mērķi, un šai izvēlei jānodrošina ātra informācijas apmaiņa starp dalībvalstīm un Komisiju par produktiem, kuri rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai.

5.3.2. RAPEX tiešsaistes programmatūra

Komisija izveido un uztur tīmeklī balstītu programmatūru, ko izmanto kā saziņas līdzekli RAPEX vajadzībām. Dalībvalstis izmanto šo programmatūru, lai sagatavotu un sniegtu paziņojumus un atbildes ar RAPEX starpniecību, un Komisija to izmanto saņemto dokumentu apstiprināšanai.

Komisija nodrošina piekļuvi programmatūrai visiem RAPEX kontaktpunktiem, valstu kompetentajām iestādēm un attiecīgajām Komisijas struktūrvienībām. Komisija veido pēc iespējas lielāku programmatūras lietotāju skaitu, ņemot vērā vajadzības un tehniskos ierobežojumus. Komisija nosaka noteikumus par pieejas piešķiršanu programmatūrai.

Ja RAPEX programmatūra uz laiku nedarbojas (ja vien tas nav saistīts ar regulāri veiktiem vai ieprogrammētiem uzturēšanas darbiem), dalībvalstīm jāsaņem Komisijai tikai RAPEX paziņojumi (t. i., "12. panta paziņojumi", "12. panta paziņojumi, kuros prasīta nekavējoša rīcība"). Informācijai paredzētu paziņojumu un atbilžu sniegšana tiek apturēta, līdz RAPEX programmatūra darbojas. Laikā, kad programmatūra nedarbojas, RAPEX paziņojumus nosūta Komisijai pa elektronisko pastu uz adresi sanco-reis@ec.europa.eu vai uz iepriekš paziņotu citu adresi. Ja nosūtīšana pa elektronisko pastu nav iespējama, RAPEX paziņojumus sūta Komisijai pa faksu uz iepriekš paziņotu faksa numuru. Nav vajadzības sūtīt paziņojumus, iesaistot dalībvalsts pastāvīgo pārstāvniecību Eiropas Savienībā.

5.3.3. RAPEX darbība ārpus parastā darba laika

RAPEX sistēma darbojas nepārtraukti. Komisija un RAPEX kontaktpunkti nodrošina to, lai par RAPEX tīkla darbību atbildīgās amatpersonas vienmēr būtu pieejamas (pa tālruni, elektronisko pastu vai citiem tik pat efektīviem saziņas līdzekļiem) un lai tās varētu veikt jebkādas vajadzīgās darbības, tostarp ārkārtas gadījumā un ārpus parastā darba laika, piemēram, nedēļas nogalēs un svētku dienās.

Komisija nodrošina RAPEX kontaktpunktiem Komisijas RAPEX grupas kontaktinformāciju, tostarp to amatpersonu vārdus un uzvārdus, elektroniskā pasta adreses un tālruna un faksa numurus, ar kurām tie var sazināties darba laikā un ārpus tā.

RAPEX kontaktpunkti nodrošina Komisijai savu kontaktinformāciju, ieskaitot kontaktpunktos strādājošo amatpersonu vārdus un uzvārdus, tās iestādes nosaukumu un adresi, kurā ir izveidots kontaktpunkts, un to amatpersonu elektroniskā pasta adreses, tālruna un faksa numurus, ar kurām var sazināties darba laikā un ārpus tā. RAPEX kontaktpunkti nekavējoties ziņo Komisijai par jebkurām izmaiņām kontaktinformācijā. Komisija publicē RAPEX kontaktpunktu kontaktinformāciju RAPEX tīmekļa vietnē.

III DAĻA

PAZIŅOŠANAS PROCEDŪRA, KAS NOTEIKTA SASKAŅĀ AR DIREKTĪVAS PAR PRODUKTU VISPĀRĒJU DROŠĪBU 11. PANTU**1. Vispārējas ziņas un mērķi**

Ar Direktīvas par produktu vispārēju drošību 11. pantu ir izveidota paziņošanas procedūra informācijas apmaiņai starp dalībvalstīm un Komisiju par pasākumiem, kuri veikti attiecībā uz patēriņa precēm, kuras nerada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai.

Direktīvas 11. panta ziņošanas mehānismu (neskatoties uz līdzībām un saitēm) jāuzskata par neatkarīgu procedūru, kas ir atšķirīga no DPVD 12. pantā noteiktās paziņošanas procedūras ("RAPEX").

Direktīvas 11. panta paziņošanas procedūrai ir divi galvenie mērķi:

- Palīdzēt darboties iekšējam tirgum.

Direktīvas 11. panta paziņošanas procedūras pirmais mērķis ir nodrošināt, lai Komisija būtu informēta par valstu iestāžu noteiktajiem pasākumiem, kuri ierobežo tādu produktu tirdzniecību ES tirgū, kas nerada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai.

Šis uzdevums līdzinās nozaru direktīvās izveidotās drošības klauzulas procedūras uzdevumam, kuras mērķis ir nodrošināt, lai Komisija būtu informēta par valstu iestāžu noteiktajiem preventīvajiem un ierobežojošajiem pasākumiem un spētu izvērtēt, vai attiecībā uz paziņoto produktu noteiktie brīvas aprites ierobežojumi atbilst ES tiesību aktiem un nepamatoti neierobežo preču brīvu apriti. Direktīvas 11. panta paziņošanas procedūra papildina drošības klauzulas procedūru un nodrošina, ka Komisija ir informēta par tiem valstu iestāžu noteiktajiem preventīvajiem un ierobežojošajiem pasākumiem, uz kuriem drošības klauzulas procedūra neattiecas.

- Novērst to, ka tiek tirgoti bīstami produkti (kuru radītais risks nav nopietns) un patērētāji tos lieto.

Direktīvas 11. panta paziņošanas procedūras otrais uzdevums ir nodrošināt to, lai dalībvalstis varētu ātri apmainīties ar informāciju par produktiem, kuri nerada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai, un novērstu vai ierobežotu to tirdzniecību un lietošanu Eiropas Savienībā. Šis mērķis līdzinās RAPEX mērķim, kaut arī RAPEX attiecas vienīgi uz tiem produktiem, kuri rada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai.

2. Paziņošanas kritēriji

Direktīvas 11. panta paziņošanas procedūra attiecas tikai uz valstu iestāžu noteiktajiem pasākumiem, kas tiek veikti, lai ierobežotu tādu patēriņa preču laišanu tirgū, kas nerada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai, izņemtu tās no tirgus vai atsauktu no patērētājiem. Tāpēc šo procedūru nevar attiecināt uz paziņojumiem par brīvprātīgajiem pasākumiem.

Dalībvalstīm ir juridisks pienākums ziņot Komisijai saskaņā ar DPVD 11. pantu, ja ir atbilstība turpmāk norādītajiem pieciem ziņošanas kritērijiem:

- attiecīgais produkts ir patēriņa prece;
- uz produktu attiecas ierobežojoši pasākumi, ko noteikušas valsts iestādes (obligātie pasākumi);
- tas nerada nopietnu risku patērētāju veselībai un drošībai;
- riska ietekme var sniegties vai sniegtas ārpus vienas dalībvalsts teritorijas, vai arī tā nesniegtas vai nevar sniegties ārpus šīs teritorijas, bet pasākumi ir saistīti informāciju, kas var interesēt citas dalībvalstis attiecībā uz produkta drošību;
- par noteiktajiem pasākumiem nav jāziņo saskaņā ar nevienu citu ES tiesību aktos noteiktu paziņošanas procedūru (piemēram, saskaņā ar DPVD 12. pantā noteikto RAPEX sistēmu vai nozaru direktīvās noteikto drošības klauzulas procedūru).

Uz 11. panta paziņošanas procedūru attiecas šādas nodaļas pamatnostādņu II daļa:

- 2. nodaļas 1. iedaļa par patēriņa precēm (patēriņa preču definīcija);
- 2. nodaļas 2. iedaļa par ierobežojošiem pasākumiem (ierobežojošo pasākumu kategorijas, obligāto pasākumu definīcija, paziņojuma sniegšanas laiks un paziņotājas iestādes);
- 2. nodaļas 3. iedaļa par riska novērtējumu (riska novērtēšanas metode, iestāde, kas veic novērtējumu);
- 2. nodaļas 4. iedaļa par pārrobežu ietekmi (starptautisks notikums, vietējs notikums).

3. Paziņojumi

Ja ir atbilstība visiem ziņošanas kritērijiem, dalībvalsts sagatavo paziņojumu un nosūta to Komisijai ar RAPEX programmatūras starpniecību. Paziņojuma standartveidlapa ir iekļauta pamatnostādņu 1. papildinājumā.

Visi paziņojumi, kas ar RAPEX programmatūras starpniecību tiek nosūtīti saskaņā ar DPVD 11. pantu, sistēmā tiek klasificēti kā "11. panta paziņojumi".

Paziņotājas dalībvalsts RAPEX kontaktpunkts nodrošina to, ka visi paziņojumi atbilst visām DPVD 11. pantā noteiktajām paziņošanas prasībām.

Uz 11. panta paziņošanas procedūru attiecas šādas nodaļas pamatnostādņu II daļa:

- 3. nodaļas 2. iedaļa par paziņojumu saturu (pilnīgums, darbības joma, datu aktualizācija, atbildība par nosūtīto informāciju);
- 3. nodaļas 3. iedaļa par konfidencialitāti (informācijas izpaušana, izņēmumi no vispārējās prasības, lūgumi ievērot konfidencialitāti, rīcība ar paziņojumiem, uz kuriem attiecas konfidencialitāte, un lūguma atsauksana attiecībā uz konfidencialitātes ievērošanu);
- 3. nodaļas 4. iedaļa par paziņojumu izskatīšanu, ko veikusi Komisija (pareizība, pilnīgums, pieprasījums pēc papildu informācijas, izpēte);
- 3. nodaļas 5. iedaļa par paziņojumu apstiprināšanu;
- 3. nodaļas 8. iedaļa par paziņojuma galīgu izņemšanu no RAPEX programmatūras (gadījumi, kuros paziņojums tiek izņemts, pieprasītāja dalībvalsts, pieprasījuma saturs, lēmums par paziņojuma izņemšanu).

Dalībvalstis sniedz "11. panta paziņojumu", cik drīz vien iespējams un ne vēlāk kā līdz pamatnostādņu 3. papildinājumā noteiktajiem termiņiem. Piemēro pamatnostādņu II daļas 3. nodaļas 10. iedaļu par termiņiem.

4. Atbildes

Dalībvalstīm ir ieteicams nodrošināt kontroli saistībā ar "11. panta paziņojumu", ja produkta identifikācija ļauj noteikt preventīvus un ierobežojošus pasākumus. Dalībvalstīm ir arī ieteicams ziņot Komisijai par secinājumiem, kas izriet no "11. panta paziņojuma" saistībā veiktajiem kontroles pasākumiem.

Uz 11. panta paziņošanas procedūru attiecas šādas nodaļas pamatnostādņu II daļa:

- 3. nodaļas 7. iedaļa par kontroles pasākumiem (mērķi, kontroles darbības);
- 4. nodaļas 2. iedaļa par atbilžu saturu (sniegtie dati, pilnīgums, aktualizācija, atbildība par atbildēm);
- 4. nodaļas 3. iedaļa par konfidencialitāti;
- 4. nodaļas 4. iedaļa par Komisijas veikto atbilžu izskatīšanu (pareizība un pilnīgums, pieprasījums pēc papildu informācijas);
- 4. nodaļas 5. iedaļa par atbilžu apstiprināšanu;
- 4. nodaļas 6. iedaļa par atbilžu galīgu izņemšanu no RAPEX programmatūras.

5. Praktiskie un tehniskie noteikumi

RAPEX kontaktpunkti sagatavo un nosūta Komisijai "11. panta paziņojumus" un uz tiem sniegtās atbildes, izmantojot RAPEX programmatūru. Uz 11. panta paziņošanas procedūru attiecas pamatnostādņu II daļas 5. nodaļas 1. iedaļa un 5. nodaļas 3. iedaļa par (ES un valstu līmenī izveidoto) RAPEX tīklu darbību un praktiskajiem un tehniskajiem noteikumiem (valodām, tiešsaistes programmatūru un darbību ārpus parastā darba laika).

IV DAĻA

PAPILDINĀJUMI

1. Paziņojuma standartveidlapa

Paziņojuma veidlapa	
Vispārīga informācija	
1.	☐ "12. panta paziņojums, kurā prasīta nekavējoša rīcība" ☐ "12. panta paziņojums" ☐ "Paziņojums informācijai" ☐ "11. panta paziņojums"
2.	Paziņojuma numurs
3.	Paziņojuma datums
4.	Paziņotāja valsts
5.	RAPEX kontaktpunkta un par paziņoto lietu atbildīgās personas kontaktinformācija
Produkta identifikācija	
6.	Produkta kategorija
7.	Produkta nosaukums
8.	Zīmols
9.	Modeļa veids/numurs
10.	Partijas numurs/svītrkods
11.	Muitas kods
12.	Produkta un iepakojuma apraksts
13.	Fotoattēli (produkts, iepakojums un marķējums)
14.	Kopējais vienību skaits, uz kuru attiecas paziņojums
Piemērojamie noteikumi un standarti	
15.	Tiesību normas (direktīva, lēmums, regula utt.)
16.	Standarti
17.	Pierādījumi, kas apliecina atbilstību
18.	Vai produkts ir viltots?
Izsekojamība	
19.	Izcelsmes valsts
20.	Galamērķa valstis
21.	Ražotāja vai tā pārstāvja kontaktinformācija
22.	Eksportētāja(-u) kontaktinformācija
23.	Importētāja(-u) kontaktinformācija

24.	Izplatītāja(-u) kontaktinformācija
25.	Mazumtirgotāja(-u) kontaktinformācija
Riska apraksts	
26.	Riska kategorija
27.	Testēšanas rezultātu kopsavilkums (tehnisko defektu apraksts)
28.	Tiesību normas un standarti (norādot pantus), kuriem produkts saskaņā ar pārbaudes rezultātiem neatbilst
29.	Riska novērtējums un secinājumi
30.	Informācija par zināmajiem notikumiem un nelaimes gadījumiem
Pasākumi	
31.	Pasākumu veids
32.	Iestāde/uzņēmējs, kas veic paziņotos pasākumus
33.	Pasākumu kategorija
34.	Spēkā stāšanās datums
35.	Ilgums
36.	Darbības joma
Konfidencialitāte	
37.	Vai paziņojums ir konfidenciāls?
38.	Konfidencialitātes joma
39.	Pamatojums
Cita informācija	
40.	Papildu informācija
41.	Pamatojums, saskaņā ar kuru tiek sūtīts "paziņojums informācijai"
Pielikumi	
42.	Testēšanas pārskati
43.	Sertifikāti
44.	Fotoattēli (produkts, iepakojums un marķējums)
45.	Paziņojumi, kurus ražotājs vai izplatītājs nosūta saskaņā ar DPVD 5. panta 3. punktu
46.	Noteiktie pasākumi

2. Atbildes veidlapa

Atbildes veidlapa			
Vispārīga informācija			
1.	Paziņojuma numurs		
2.	Paziņotāja valsts		
3.	Paziņotā produkta nosaukums		
4.	Atbildes datums		
5.	Reaģējošā valsts		
6.	RAPEX kontaktpunkta un par sniegto atbildi atbildīgās personas kontaktinformācija		
7.	Produkta nosaukums		
8.	Zīmols		
9.	Modeļa veids/numurs		
10.	Partijas numurs/svītrkods		
Atbildes veids			
11.	☐ Produkts ir atklāts ☐ Noteiktie pasākumi	☐ Cits riska novērtējums	☐ Papildu informācija
12.	Kopējais atklāto vienību skaits	Riska kategorija	Papildu informācija par izplatīšanas kanāliem un/vai produkta izcelsmi
13.	Noteikto pasākumu veids	Testēšanas rezultātu kopsavilkums (tehnisko defektu apraksts)	Papildu informācija par riska novērtējumu
14.	Iestāde/uzņēmējs, kas veic paziņotos pasākumus	Norādes uz tiesību normām un standartiem (norādot pantus), saskaņā ar kuriem produkts tika testēts	Cita papildu informācija
15.	Pasākumu kategorija	Riska novērtējums un secinājumi	—
16.	Spēkā stāšanās datums	Informācija par zināmajiem notikumiem un nelaimes gadījumiem	
17.	Ilgums	—	
18.	Darbības joma		
19.	Pamatojums, ja pasākumi nav noteikti		
Konfidencialitāte			
20.	Vai atbilde ir konfidenciāla?		
21.	Konfidencialitātes joma		
22.	Pamatojums		
Pielikumi			
23.	Testēšanas pārskati		
24.	Sertifikāti		
25.	Fotoattēli (produkts, iepakojums un marķējums)		
26.	Noteiktie pasākumi		

3. Termiņi, kurus ievēro dalībvalstis

Paziņošanas procedūra	Darbība		Termiņš	
Kopienas ātrās ziņošanas sistēma RAPEX, kas izveidota saskaņā ar DPVD 12. pantu	Paziņojumi	Sūtīt "12. panta paziņojumu, kurā prasīta nekavējoša rīcība"	3 dienas pēc tam, kad: <ul style="list-style-type: none"> — pieņemts lēmums par "obligāto pasākumu" noteikšanu vai — saņemta informācija par "brīvprātīgajiem pasākumiem" 	
		Sūtīt "12. panta paziņojumu"	10 dienas pēc tam, kad: <ul style="list-style-type: none"> — pieņemts lēmums par "obligāto pasākumu" noteikšanu vai — saņemta informācija par "brīvprātīgajiem pasākumiem" 	
		Apstiprināt pasākumus, ja paziņojums ir nosūtīts pirms lēmuma pieņemšanas par pasākumu noteikšanu	45 dienas pēc paziņojuma sniegšanas	
		Paziņojuma aktualizācija	5 dienas pēc tam, kad saņemta informācija par pārmaiņām, kuru dēļ jāgroza paziņojums	
	Atbildes	Nodrošināt kontroli saistībā ar:	"12. panta paziņojumu, kurā prasīta nekavējoša rīcība"	20 dienas pēc paziņojuma saņemšanas
			"12. panta paziņojumu" un "Eiropas Komisijas nosūtītu paziņojumu"	45 dienas pēc paziņojuma saņemšanas
		Sūtīt atbildi saistībā ar:	"12. panta paziņojumu, kurā prasīta nekavējoša rīcība"	3 dienas pēc tam, kad: <ul style="list-style-type: none"> — paziņotais produkts ir atklāts tirgū, vai — pabeigts riska novērtējums, kurā gūti atšķirīgi rezultāti, vai — saņemta papildu informācija
			"12. panta paziņojumu" un "Eiropas Komisijas nosūtītu paziņojumu"	5 dienas pēc tam, kad: <ul style="list-style-type: none"> — paziņotais produkts ir atklāts tirgū, vai — pabeigts riska novērtējums, kurā gūti atšķirīgi rezultāti, vai — saņemta papildu informācija
	Atbildes aktualizācija		5 dienas pēc tam, kad saņemta informācija par pārmaiņām, kuru dēļ jāgroza atbilde	

Paziņošanas procedūra	Darbība		Termiņš
Paziņošanas procedūra saskaņā ar DPVD 11. pantu	Paziņojumi	Sūtīt "11. panta paziņojumu"	10 dienas pēc "obligāto pasākumu" noteikšanas
		Paziņojuma aktualizācija	5 dienas pēc tam, kad saņemta informācija par pārmaiņām, kuru dēļ jāgroza paziņojums

4. Termiņi, kurus ievēro Komisija

Paziņošanas procedūra	Darbība		Termiņš
Kopienas ātrās ziņošanas sistēma RAPEX, kas izveidota saskaņā ar DPVD 12. pantu	Paziņojumi	Apstiprināt "12. panta paziņojumu, kurā prasīta nekavējoša rīcība"	3 dienas pēc paziņojuma saņemšanas
		Apstiprināt "12. panta paziņojumu"	5 dienas pēc paziņojuma saņemšanas
		Apstiprināt "paziņojumu informācijai"	10 dienas pēc paziņojuma saņemšanas
	Atbildes	Apstiprināt atbildi, kas nosūtīta saistībā ar "12. panta paziņojumu, kurā prasīta nekavējoša rīcība"	3 dienas pēc atbildes saņemšanas
		Apstiprināt atbildi, kas nosūtīta saistībā ar "12. panta paziņojumu" un "Eiropas Komisijas sūtītu paziņojumu"	5 dienas pēc atbildes saņemšanas
		Apstiprināt atbildi, kas nosūtīta saistībā ar "paziņojumu informācijai"	10 dienas pēc atbildes saņemšanas
Paziņošanas procedūra saskaņā ar DPVD 11. pantu	Paziņojumi	Apstiprināt "11. panta paziņojumu"	10 dienas pēc paziņojuma saņemšanas
	Atbildes	Apstiprināt atbildi, kas nosūtīta saistībā ar "11. panta paziņojumu"	10 dienas pēc atbildes saņemšanas

5. Pamatnostādnes patēriņa preču radītā riska novērtējumam

SATURS

1.	Ievads	34
2.	Pārskats par riska novērtējumu	35
2.1.	Risks – apdraudējuma un varbūtības apvienojums	35
2.2.	Riska novērtējuma trīs soļi	36

2.3.	Daži noderīgi padomi	36
3.	Pakāpeniska riska novērtējuma izstrādāšana	40
3.1.	Produkts	40
3.2.	Produkta radītais apdraudējums	41
3.3.	Patērētājs	42
3.4.	Traumas scenārijs – apdraudējuma izraisītās(-o) traumas(-u) stadijas	43
3.5.	Traumas smagums	44
3.6.	Traumas varbūtība	45
3.7.	Riska noteikšana	46
4.	No riska uz rīcību	47
5.	Īsi par to, kā sagatavot riska novērtējumu	48
6.	Piemēri	51
6.1.	Saliekamais krēsls	51
6.2.	Rozetes aizsargi	53
6.3.	Jūtīguma analīze	54
1. tabula – Patērētāji		55
2. tabula – Apdraudējumi, tipiski traumu scenāriji un tipiskas traumas		56
3. tabula – Traumas smagums		60
4. tabula – Riska līmeņi, ko nosaka, apvienojot traumas smagumu un varbūtību		64
Terminu glosārijs		64

1. Ievads

Patēriņa preču izmantošana var nodarīt kaitējumu, piemēram, ar karstu gludekli var apdedzināties, ar šķērēm vai nažiem var sagriezties vai māsaimniecībā lietojamie tīrīšanas līdzekļi var bojāt ādu. Šāda veida kaitējumi nerodas bieži, jo vispārējās zināšanas vai instrukcijas sniedz norādes par to, kā droši lietot patēriņa preces. Neskatoties uz to, kaitējuma risks pastāv.

Šādu risku var novērtēt dažādi. Izmanto vairākas metodes patēriņa preču riska kvantitatīvai novērtēšanai, tādas kā nomogrammas ⁽²²⁾, matricas ⁽²³⁾ un līdz šim ieteiktā metode ES ātrās ziņošanas sistēmai (RAPEX) ⁽²⁴⁾. Kaut arī vienmēr ir bijusi vienošanās par riska novērtēšanas vispārējiem principiem, nepārtraukti tiek veikts darbs pie jautājuma par riska kvantitatīvo noteikšanu. Tādējādi ir radušies atšķirīgi rezultāti, kam sekojušas diskusijas, kā arī apsvērumi par to, kāda varētu būt vislabākā prakse.

⁽²²⁾ Benis, HG. *A Product Risk Assessment Nomograph*. Jaunzēlandes Patērētāju lietu ministrijai 1990. gada februārī sagatavots ziņojums. Citēts ziņojumā "Salīdzinošs saraksts par izpildiestāžu izmantotajām pieejām un metodēm patēriņa preču drošības novērtēšanai atbilstoši Direktīvai 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību un labākās prakses noteikšanu". Eiropas Komisija, 2005. Ziņojumu sagatavojis *Risk & Policy Analysts (RPA)*, Londona, Norfolkā, AK.

⁽²³⁾ Beļģijas iestāžu izmantotā metode. Citēta ziņojumā "Salīdzinošs saraksts par izpildiestāžu izmantotajām pieejām un metodēm patēriņa preču drošības novērtēšanai atbilstoši Direktīvai 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību un labākās prakses noteikšanu". Eiropas Komisija, 2005. Ziņojumu sagatavojis *Risk & Policy Analysts (RPA)*, Londona, Norfolkā, AK.

⁽²⁴⁾ Sk. Komisijas 2004. gada 29. aprīļa Lēmumu 2004/418/EK, ar ko nosaka pamatnostādnes par Kopienas ātrās ziņošanas sistēmas (RAPEX) vadību un paziņojumiem, kas sniedzami saskaņā ar Direktīvas 2001/95/EK 11. pantu (OV L 151, 30.4.2004., 83. lpp.).

Šo riska novērtējuma pamatnostādņu nolūks ir uzlabot situāciju un atbilstoši direktīvai par produktu vispārēju drošību⁽²⁵⁾ radīt pārredzamu un praktisku metodi, ko atbilstoši izmantotu dalībvalstu kompetentās iestādes, novērtējot nepārtikas patēriņa preču radīto risku. Pamatnostādnes pamatojas uz riska novērtējuma metodi, kas izveidota citiem mērķiem⁽²⁶⁾, bet pielāgota nepārtikas patēriņa preču īpašajām prasībām.

Protams, pirms pamatnostādņu ieviešanas praksē būs vajadzīga zināma apmācība, taču zināšanas par riska novērtēšanu lielā mērā atvieglos šo uzdevumu. Tam palīdzēs arī viedokļu apmaiņa riska novērtētāju starpā, jo gadu gaitā uzkrātās zināšanas un pieredze ir nenovērtējama.

Veidojot riska novērtējuma metodi pa nelieliem, viegli pārvaldāmiem soļiem, šīs pamatnostādnes palīdz koncentrēties uz attiecīgiem jautājumiem saistībā ar produktu, tā lietotāju(-iem) un lietojumu(-iem), kā arī apzināt iespējamās riska novērtētāju viedokļu atšķirības jau no paša sākuma, tādējādi izvairoties no laikietilpīgām diskusijām. Šīs pamatnostādnes tādējādi ļaus nonākt pie konsekvētiem un skaidriem, uz pierādījumiem un zinātnē balstītiem riska novērtējuma rezultātiem un arī līdz plašai uzskatu vienprātībai par riskiem, ko varētu radīt daudzas nepārtikas patēriņa preces.

Īss pārskats un shēma par to, kā sagatavot riska novērtējumu atbilstoši pamatnostādņēm, ir aprakstīta 5. iedaļā – šajās pamatnostādņēs "patēriņa preces" ir nepārtikas patēriņa preces.

Šīs pamatnostādnes neizvirza mērķi aizstāt citas pamatnostādnes, kas paredzētas citiem ļoti specifiskiem produktiem, vai tās, kuras ir īpaši noteiktas tiesību aktos tādās jomās kā ķīmiskās vielas, kosmētiskie līdzekļi, zāles vai medicīnas ierīces. Šos īpašos norādījumus ieteicams izmantot tāpēc, ka tie ir pielāgoti konkrētiem produktiem, taču tieši riska novērtētājam ir vienmēr jāizlemj, kā vislabāk novērtēt produkta radīto risku.

Pamatnostādnes nav arī paredzētas tam, lai ražotāji "izvairītos tikai no nopietna riska", izstrādājot vai ražojot produktus. Patēriņa precēm jābūt drošām, un šo pamatnostādņu mērķis ir palīdzēt iestādēm noteikt nopietnu risku, ja, neskatoties uz ražotāja vislielākajām pūlēm, produkts nav drošs.

2. Pārskats par riska novērtējumu

2.1. Risks – apdraudējuma un varbūtības apvienojums

Ar risku parasti saprot kaut ko tādu, kas apdraud cilvēku veselību vai pat dzīvību vai var radīt būtisku materiālu kaitējumu. Taču, neskatoties uz to, cilvēki riskē, arī apzinoties iespējamo kaitējumu, jo tas ne vienmēr īstenojas. Piemēram:

- kāpšana pa pieslienamām kāpnēm vienmēr saistās ar iespējamu kritienu un sevis savainošanu. "Kritiens" ir "raksturīgs kāpnēm" un tāpēc raksturo kāpņu lietošanu un to nevar izslēgt. Tādējādi "kritiens" ir raksturīgs kāpņu radīts apdraudējums.

Taču šis apdraudējums ne vienmēr īstenojas, jo daudzi cilvēki lieto pieslienamās kāpnes, no tām nenokrītot un sevi nesavainojot. Tas norāda, ka pastāv iespējamība (vai varbūtība), bet ne noteiktība par raksturīgā apdraudējuma īstenošanos. Kaut arī apdraudējums pastāv vienmēr, var līdz minimumam samazināt tā varbūtību, ja, piemēram, cilvēks kāpj pa kāpnēm uzmanīgi;

- māsaimniecībā aizsērējušu notekcauruļu tīrīšanai lietojot līdzekli, kura sastāvā ir nātrija hidroksīds, vienmēr ir iespējamība, ka, šim līdzeklim nokļūstot uz ādas, tiks nodarīts ļoti smags kaitējums ādai; var pat tikt izraisīts neatgriezenisks aklums, pilieniem iekļūstot acīs. Tas ir tāpēc, ka nātrija hidroksīds ir ļoti kodīgs, un tas nozīmē, ka tīrīšanas līdzeklis rada raksturīgu apdraudējumu.

Neskatoties uz to, apdraudējums neīstenojas tad, ja tīrīšanas līdzekli lieto pareizi. Pareiza lietošana var ietvert plastikāta cimdu un aizsargbrīļu valkāšanu. Tad ir aizsargāta āda un acis, un kaitējuma varbūtība ir lielā mērā samazināta.

Tādējādi risks ir patērētājam nodarītā iespējamā kaitējuma smagums apvienojumā ar varbūtību, ka šis kaitējums tiks nodarīts.

⁽²⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 3. decembra Direktīva 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību (OV L 11, 15.1.2002., 4. lpp.).

⁽²⁶⁾ Kinney, GF., Wiruth, AD: Practical risk analysis for safety management. China Lake, CA: NWC Technical Publication 5865, Naval Weapons Center, California, June 1976.

2.2. Riska novērtējuma trīs soļi

Riska novērtējumu veic ar trīs soļu palīdzību.

1. Paredziet traumas scenāriju, kad produktam raksturīgais būtiskais apdraudējums kaitē patērētājam (sk. 1. tabulu). Nosakiet, cik smagu traumu ir guvis patērētājs.

Kritērijs produktam raksturīgā kvantitatīvā apdraudējuma noteikšanai ir tas, cik lielu kaitīgu ietekmi apdraudējums var radīt patērētāja veselībai. Tāpēc riska novērtētājs paredz "traumas scenāriju", kurā soli pa solim apraksta, kā apdraudējuma rezultātā patērētājs gūst traumu (sk. 2. tabulu). Īsi sakot, traumas scenārijā tiek aprakstīts negadījums, kurā cietis patērētājs, lietojot attiecīgo produktu, un šī negadījuma izraisītās traumas smagums.

Traumas smaguma pakāpe ir atkarīga no produktam raksturīgā apdraudējuma, no tā, kā patērētājs lieto produktu, no tā, kāda patērētāju kategorija lieto produktu, un vēl daudz kā cita (sk. 3. tabulu). Jo smagāka ir trauma, jo būtiskāks ir apdraudējums, kas to izraisījis, un otrādi. Tādējādi "traumas smagums" ir apdraudējuma kvantitatīvais noteikšanas līdzeklis. Šajās pamatnostādnēs ir ierosināts traumas iedalīt 4 līmeņos atbilstoši smagumam, sākot ar traumām, kas parasti neatstāj sekas, līdz ļoti smagām traumām, kas vairāk nekā apmēram 10 % gadījumu izraisa neatgriezenisku invaliditāti vai pat nāvi (sk. 3. tabulu).

2. Nosakiet, kāda ir varbūtība, ka patērētājs tiešām gūs traumu no produktam raksturīgā apdraudējuma.

Kaut arī traumas scenārijs apraksta to, kā patērētājs gūst traumu no apdraudējuma, scenārijs īstenojas tikai ar zināmu varbūtību. Varbūtību var izteikt kā daļu, piemēram, "> 50 %" vai "> 1/1 000" (sk. 4. tabulas kreiso pusi).

3. Apvienojiet apdraudējumu (kas izteikts kā traumas smagums) ar varbūtību (kas izteikta kā daļa), lai iegūtu risku.

Šo kombināciju var iegūt, sameklējot abus novērtējumus attiecīgajā tabulā (sk. 4. tabulu); tabulā ir norādīti šādi riska līmeņi: "nopietns", "augsts", "vidējs" un "zems" risks.

Ja iepriekš ir paredzami dažādi traumu scenāriji, jānosaka katra šī scenārija risks un visaugstākais risks starp tiem jāapzīmē kā produkta "risks". Visaugstākais risks parasti ir izšķirošais, jo, tikai iedarbojoties uz visaugstāko risku, var panākt, ka efektīvi tiek nodrošināta augsta līmeņa aizsardzība.

Taču noteiktais risks var izrādīties zemāks par visaugstāko risku, bet tam var būt vajadzīgas īpašas risku samazināšanas darbības. Tad ir svarīgi uzsākt arī riska samazināšanas pasākumus pret tādu risku, lai efektīvi samazinātos visi riski.

Kad ir izpildīti visi minētie soļi, riska novērtējums būtībā ir pabeigts.

Riska novērtēšanas procedūras operāciju secības shēma sniegta 5. nodaļas beigās.

2.3. Daži noderīgi padomi

Meklējiet informāciju

Kā redzams no minētajiem piemēriem, katrs riska novērtējuma solis prasa paredzēt to, kas varētu notikt un cik iespējams ir tas, ka kaut kas notiks, jo attiecīgais produkts parasti vēl nav izraisījis negadījumu un tādējādi risks (vēl) nav īstenojies. Te palīdz iepriekšēja pieredze ar līdzīgiem produktiem, kā arī jebkura cita informācija par produktu, piemēram, informācija par tā konstrukciju, mehānisko stabilitāti, ķīmisko sastāvu, darbību, kā arī lietošanas instrukcija, ieskaitot padomus par iespējamā riska novēršanu, informācija par patērētāju kategoriju, kurai produkts paredzēts (un kategoriju, kurai tas nav paredzēts), testēšanas pārskati, negadījumu statistika, ES Traumu datubāze (IDB) ⁽²⁷⁾, informācija par patērētāju sūdzībām, par dažādu patērētāju uzvedību, lietojot produktu, un par produkta atsaukšanu. Noderīgs informācijas avots var būt arī produktam izvirzītās prasības tiesību aktos, produktu standartos un pārbaudes punktu sarakstos (tādos kā ISO 14121; Mašīnu drošums. Riska novērtēšana.).

Tomēr novērtējamais produkts var būt diezgan specifisks, un tādējādi šajos avotos var nebūt vajadzīgās informācijas. Savāktā informācija var būt arī nepilnīga, nekonekventa vai ne pilnībā ticama. Tas it īpaši var attiekties uz negadījumu statistiku, kad ir reģistrēta tikai produkta kategorija. To, ka nav iepriekš reģistrētu negadījumu, ka ir mazs negadījumu skaits vai ka negadījumi nav smagi, nedrīkst automātiski uzskatīt par norādi uz pieņemumu par zemu riska pakāpi. Turklāt ļoti uzmanīgi jāizturas pret statistiku saistībā ar konkrētiem produktiem, jo produkti laika gaitā var mainīties gan attiecībā uz konstrukciju, gan sastāvu. Informācija vienmēr ir jāvērtē kritiski.

⁽²⁷⁾ <https://webgate.ec.europa.eu/idbpa/>.

Īpaši noderīga var būt no kolēģiem speciālistiem saņemta informācija, jo viņi var pamatoties uz savā praksē iegūto pieredzi un uzvedināt uz domām par to, kas nav acimirkli ieraugāms, novērtējot produkta radīto risku. Viņi var arī sniegt padomu par to, kā vērtēt risku dažādām patērētāju kategorijām, ieskaitot neaizsargātus patērētājus, tādus kā bērni (sk. 1. tabulu), jo tie var rīkoties ar produktu citādi. Turklāt speciālisti var palīdzēt novērtēt produkta radīto dažādo traumu risku un to, kā produkta lietošana var izraisīt traumas. Viņi var arī spriest par to, vai traumas scenārijs ir "pilnīgi neiespējams" vai maz ticams, un tad uzvedināt riska novērtētāju uz reālākiem pieņēmumiem.

Tādējādi no pieredzējušiem kolēģiem saņemtā informācija, lai gan to pieprasīt nav obligāti, var būt dažādā ziņā noderīga. Riska novērtētājs var vērsties pēc padoma pie kolēģiem tajā pašā iestādē, citās iestādēs, nozarē, zinātniskajās grupās un citur. Un otrādi, gadījumos, kad jānovērtē jauns vai uzlabots produkts pirms tā laišanas tirgū, nozares riska novērtētājs var kontaktēties ar iestādēm un citur.

Protams, iegūtā jaunā informācija ir jāizmanto, lai precizētu jebkuru pastāvošo riska novērtējumu.

Veiciet sava riska novērtējuma jutības analīzi

Ja informācijas meklējumu gaitā un vērsoties pie kolēģiem speciālistiem jūs neiegūstat nepieciešamos ļoti specifiskos datus, tad var palīdzēt tā sauktā jutības analīze. Veicot šo analīzi, paaugstina vai pazemina katra riska novērtējuma rādītāja iepriekš pieņemto vērtību un attiecīgi izpilda visu riska novērtēšanas procedūru. Iegūtie riska līmeņi parādīs, cik jutīgi riska līmeņi reaģē uz pieņemto zemāko un augstāko novērtējumu. Šādā veidā var novērtēt patieso produkta riska amplitūdu.

Ja var noteikt katra rādītāja vistuvāko novērtējumu, tad šie vistuvākie novērtējumi jāpārbauda, veicot visu procedūru, un iegūtais riska līmenis tad būs visvairāk iespējamais risks.

Jutības analīzes piemērs ir dots 6. iedaļā.

Lai citi pārbauda jūsu veikto riska novērtējumu

No kolēģiem iegūtā informācija arī palīdzēs noteikt galīgo riska novērtējumu. Kolēģi varēs sniegt padomus par pieņēmumiem un vērtējumiem, kas izdarīti, veicot iepriekšminētos trīs soļus. Viņi dalīsies ar savu pieredzi un tādējādi palīdzēs izveidot skaidrāku, pamatotāku, pārredzamāku un gala rezultātā pieņemamāku riska novērtējumu. Tāpēc ideālā gadījumā ieteicams, pirms galīgā riska novērtējuma pieņemšanas, konsultēties ar kolēģiem speciālistiem, varbūt rīkojot grupas diskusiju. Šādās 3-5 cilvēku lielās grupās būtu jāiekļauj dažādi, ar novērtējamo produktu saistīti eksperti: inženieri, ķīmiķi, (mikro)biologi, statistiķi, atbildīgie par produkta drošību un citi. Grupu diskusijas ir īpaši noderīgas, ja tirgū produkts ir jauns un vēl nekad nav ticis novērtēts.

Riska novērtējumiem jābūt pamatotiem un reālistiskiem. Taču, tā kā ir jāizdara vairāki pieņēmumi, dažādi riska vērtētāji var nonākt pie atšķirīgiem slēdzieniem atkarībā no datiem un citiem pierādījumiem, kurus viņi ir varējuši atrast, vai tāpēc, ka viņiem ir atšķirīga pieredze. Tādēļ riska novērtētājiem ir savstarpēji jāapspriežas, lai viņi varētu vienoties vai vismaz panākt vienprātību. Šajās pamatnostādnēs aprakstītā soļu pieeja riska novērtējumam varētu vērst diskusijas produktīvākās. Katrs riska novērtējuma solis ir skaidri un sīki jāapraksta. Tā ātri var apzināt jebkuras nesaskaņas un vieglāk panākt vienprātību. Tas padarīs riska novērtējumus pieņemamākus.

Dokumentējiet savu riska novērtējumu

Ir svarīgi dokumentēt veikto riska novērtējumu, aprakstot produktu un visus rādītājus, kas izvēlēti, veidojot novērtējumu, tādus kā testēšanas rezultāti, traumu scenārijam(-iem) izraudzītā(-ie) patērētāju kategorija(-as) un varbūtības, kas izriet no datiem un pieņēmumiem. Tas ļaus skaidri parādīt to, kā jūs esat veicis riska līmeņu vērtēšanu, un palīdzēs aktualizēt novērtējumu, ņemot vērā visas izmaiņas.

Vairāki apdraudējumi, vairākas traumas, bet tikai viens risks

Ja ir identificēti vairāki apdraudējumi, vairāki traumu scenāriji vai dažāda traumu smaguma pakāpe vai varbūtība, par katru gadījumu atsevišķi ir jāveic pilna riska novērtējuma procedūra, lai noteiktu attiecīgo risku. Tā rezultātā produktam var būt vairāki riska līmeņi. Produkta kopējais risks ir visaugstākais noteiktais riska līmenis, jo tās darbības, ko veic visaugstākā riska līmenī, parasti ir visefektīvākais riska samazināšanas veids. Tikai īpašos gadījumos par sevišķi svarīgu var uzskatīt riska līmeni, kas ir zemāks par visaugstāko, jo tam var būt vajadzīgi specifiski riska pārvaldības pasākumi.

Par vairāku risku piemēru var kalpot āmurs ar traušu galvu un kātu, kad, āmuru lietojot, katra sastāvdaļa var salūst, ievainojot patērētāju. Ja attiecīgie scenāriji rada dažādus riska līmeņus, visaugstāko risku uzskata par āmura radīto "risku".

Var iebilst, ka:

- par izšķirošu jāuzskata apdraudējums, kas acīmredzami ir visnozīmīgākais, jo tas var izraisīt vissmagāko traumu. Piemērā ar āmuru to var radīt āmura galvas atlūzas, kas varētu iekļūt acīs, iespējams, izraisot aklumu āmura lietotājam. Turpretī āmura kāts lūstot nekad nesadalīsies tik mazās daļiņās, lai varētu nodarīt tādu kaitējumu acīm.

Tomēr tas būs apdraudējuma, nevis riska novērtējums. Riska novērtējums ietver arī varbūtību, ka trauma tiešām tiek gūta. Tādējādi "visnozīmīgākais apdraudējums" var izraisīt traumu, kura tomēr ir daudz mazāk iespējama nekā mazāka apdraudējuma izraisīta trauma, un līdz ar to radīt mazāku risku. Un otrādi – scenārijs, kura rezultātā tiek gūta mazāk smaga trauma, var būt daudz vairāk iespējams nekā scenārijs, kas beidzas ar nāvi, un tāpēc risks, kuru rada mazāk smaga trauma, var būt augstāks;

- vislielākajai varbūtībai, ka traumas scenārijs īstenosies, ir jābūt izšķirošajam produkta "riskā" faktoram. Iepriekšminētajā piemērā par āmuru, kam nav stabila kāta, visiespējamākais traumas scenārijs ir saistīts ar lūstošo kātu, un tādēļ tam jābūt izšķirošajam.

Tomēr šajā gadījumā netiek ņemts vērā acu traumas smagums, ko varētu izraisīt āmura galvas atlūzas. Raugoties tikai uz varbūtību vien, nerodas priekšstats par visu ainu.

Tātad risks ir apdraudējuma un varbūtības, ka apdraudējuma rezultātā tiks gūta trauma, līdzsvarots apvienojums. Risks atsevišķi neraksturo ne apdraudējumu, ne varbūtību, bet abus vienlaicīgi. Uzskatot visaugstāko risku par produkta "risku", tiek nodrošināta produkta visefektīvākā drošība (neskaitot specifiskos riskus, kam vajadzīga īpaša riska pārvaldība, kā jau tas norādīts iepriekš).

Vai riskus var skaitīt kopā?

Būtībā katram produktam var izstrādāt vairākus traumu scenārijus ar vairākiem riskiem. Piemēram, leņķa slīpmašīna var radīt elektriskā šoka risku, ja elektriskie vadi ir pārāk atsegti, tāpat arī ugunsgrēka risku, jo, darbinot slīpmašīnu parastajā režīmā, tā var pārkarst un aizdegties. Ja abi riski tiek uzskatīti par "augstiem", vai tos var skaitīt kopā, uzskatot, ka slīpmašīna kopumā rada "nopietnu risku"?

Ja ar vienu un to pašu produktu ir saistīti vairāki riski, ir, protams, lielāka iespēja, ka kāds no tiem īstenosies un izraisīs traumu. Tādējādi palielinās traumas iespējamība kopumā. Tas nenozīmē, ka kopējais risks automātiski ir augstāks, tomēr:

- kopējo varbūtību neapņēma, vienkārši saskaitot varbūtības. Ir vajadzīgi sarežģītāki aprēķini, un tie vienmēr rezultātā dod varbūtību, kas ir zemāka nekā visu varbūtību summa;
- atšķirību starp diviem secīgiem varbūtības līmeņiem (4. tabula) raksturo koeficients 10. Tas nozīmē, ka, lai nonāktu pie augstākās kopējās varbūtības (un, iespējams, riska), vienā līmenī ir vajadzīgi daudzi dažādi scenāriji;
- varbūtības vērtības nevar noteikt pilnīgi precīzi, jo bieži vien tās nosaka, katram gadījumam paaugstinot drošības līmeni, lai nodrošinātu augstu aizsardzības līmeni. Tāpēc ir lietderīgāk mēģināt precīzāk novērtēt tā scenārija varbūtību, kas rada visaugstāko risku, nekā skaitīt kopā aptuvenus varbūtības novērtējumus visdažādākajos scenārijos;
- nedaudz piepūloties, var izveidot simtiem traumu scenāriju. Ja riskus vienkārši saskaitītu kopā, kopējais risks būtu atkarīgs no radīto traumu scenāriju skaita un varētu "bezgalīgi" palielināties. Tam nav jēgas.

Tātad riskus nevar vienkārši saskaitīt kopā. Tomēr, ja pastāv vairāk nekā viens būtisks risks, risku pārvaldībai varētu būt nepieciešama ātrāka vai krasāka rīcība. Piemēram, ja produkts rada divus riskus, iespējams, ka tas nekavējoties jāizņem no tirgus un jāatsauc, turpretī, ja ir tikai viens risks, varētu pietikt ar pārdošanas apturēšanu.

Riska pārvaldība ir atkarīga no daudziem faktoriem un ne tikai no to risku skaita, ko produkts varētu vienlaicīgi radīt. Tādējādi turpmāk tekstā sniegti apsvērumi par riska un riska pārvaldības saistību (4. iedaļa).

Atbilstība robežvērtībām tiesību aktos un standartos

Veicot tirgus uzraudzību, patēriņa preces bieži pārbauda attiecībā uz robežvērtībām vai prasībām, kas noteiktas tiesību aktos un produkta drošības standartos. Produkts, kas atbilst robežvērtībai(-ām) vai prasībai(-ām) ⁽²⁸⁾, tiek uzskatīts par drošu attiecībā uz vērtībā(-ās) vai prasībā(-ās) ietvertajiem drošības rādītājiem. Šo pieņēmumu var izdarīt tāpēc, ka, nosakot robežvērtību(-as) vai prasību(-as), tiek ņemti vērā produkta radītie riski, kas izriet no tam paredzētā un loģiski paredzamā lietojuma. Tādējādi ražotājiem vispirms jānodrošina savu produktu atbilstība šīm vērtībām vai prasībām, un tikai pēc tam viņiem jāapsver tie savu produktu radītie riski, uz kuriem robežvērtība(-as) vai prasība(-as) neattiecas.

Robežvērtības piemērs

- tiesību aktos – 5 mg/kg benzola koncentrācija rotaļlietās, kuru nedrīkst pārsniegt saskaņā ar XVII pielikuma 5. punktu REACH regulā ⁽²⁹⁾, kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 552/2009 ⁽³⁰⁾;
- standartos – mazo detaļu cilindrs, t. i., rotaļlietās, kas paredzētas bērniem līdz 36 mēnešu vecumam, detaļas nedrīkst būt tik mazas, ka tās var ievietot rotaļlietu standartā ⁽³¹⁾ raksturotajā cilindrā. Pretējā gadījumā rodas risks.

Produkts netiek uzskatīts par drošu, ja tas neatbilst noteiktajām robežvērtībām. Ja ir pārsniegtas robežvērtības, kas noteiktas

- tiesību aktos, piemēram, attiecībā uz kosmētiskajiem līdzekļiem vai tirdzniecības un lietošanas ierobežojumiem, produktu nedrīkst darīt pieejamu tirgū;
- standartos; ražotājs tomēr var mēģināt sniegt pierādījumus, ka viņa produkts ir tikpat drošs kā tad, ja tas atbilstu standartos noteiktajām robežvērtībām, veicot pilnīgu sava produkta riska novērtējumu. Tomēr tas var prasīt vairāk pūļu nekā produkta ražošana atbilstoši standartos noteiktajām robežvērtībām, un tādos gadījumos, kā iepriekšminētajās cilindriskajās rotaļlietās ar mazām detaļām, tas varbūt nav iespējams.

Neatbilstība robežvērtībām automātiski nenozīmē, ka produkts rada "nopietnu risku" (kas ir šajās pamatnostādnēs aprakstītais visaugstākais riska līmenis). Tādējādi, lai nodrošinātu atbilstošus riska samazināšanas pasākumus, tiks prasīts riska novērtējums tām produkta sastāvdaļām, kas neatbilst tiesību aktiem vai standartiem vai nav tajos ietvertas.

Turklāt dažiem produktiem, tādiem kā kosmētiskie līdzekļi, tiek prasīts riska novērtējums pat tad, ja tie atbilst tiesību aktos noteiktajām robežvērtībām. Šajā riska novērtējumā jāsniedz pierādījumi par visa produkta drošību ⁽³²⁾.

Tātad atbilstība tiesību aktos vai standartos noteiktajām robežvērtībām rada pieņēmumu par drošību, bet šāda atbilstība var izrādīties nepietiekama.

Īpašas pamatnostādnes riska novērtējumam īpašos gadījumos

Ir īpaši norādījumi par riska novērtējuma sagatavošanu ⁽³³⁾ attiecībā uz ķīmiskajām vielām, un tāpēc šajās pamatnostādnēs par tām netiek izvērsti runāts. Neskatoties uz to, arī šajos gadījumos ir jāievēro tie paši principi kā "parastām" patēriņa precēm:

- apdraudējuma noteikšana un novērtējums neatšķiras no traumas smaguma noteikšanas, kas jau aprakstīta iepriekš;

⁽²⁸⁾ NB! Nenoteiktība vienmēr jāņem vērā, salīdzinot testēšanas rezultātu ar robežvērtību. Sk., piemēram, dokumentus:

- "Ziņojums par sakarību starp analītiskajiem rezultātiem, mērījumu nenoteiktību, atgūšanas koeficientiem un noteikumiem ES tiesību aktos par pārtiku un dzīvnieku barību ..." http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/contaminants/report-sampling_analysis_2004_en.pdf;
- kopsavilkuma ziņojums "Darba dokumenta sagatavošana, lai veidotu vienotu izpratni par tiesību aktos noteiktajiem standartiem un laboratoriju kvalitātes standartiem, kas noteikti saskaņā ar Direktīvu 93/99/EEK". Sk. http://ec.europa.eu/food/fs/scoop/9.1_sr_en.pdf.

⁽²⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmisko vielu aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV L 396, 30.12.2006., 1. lpp.).

⁽³⁰⁾ OV L 164, 26.6.2009., 7. lpp.

⁽³¹⁾ Standarts EN 71-1:2005, 8.2. sadaļa + A6:2008.

⁽³²⁾ Padomes Direktīvas 76/768 7.a panta d) punkts (OV L 262, 27.9.1976., 169. lpp.).

⁽³³⁾ REACH regula un metodiski norādījumi attiecībā uz REACH, sk. <http://echa.europa.eu/>.

Eiropas Ķīmisko vielu aģentūra. Norādījumi par prasībām informācijai un ķīmisko vielu drošības novērtējumam. 2008. gads. http://guidance.echa.europa.eu/docs/guidance_document/information_requirements_en.htm.

- iedarbības novērtējums; šajā posmā iedarbību izsaka kā iespējamo ķīmiskās vielas devu, ko patērētājs var saņemt atsevišķi caur muti, caur ādu vai ieelpojot, vai pa visiem šiem ceļiem uzreiz, izmantojot produktu tā, kā tas paredzēts traumas scenārijā. Šis posms atbilst solim, kad nosaka traumas gūšanas varbūtību;
- riska raksturojums; šajā posmā pamatā tiek salīdzināta ķīmiskās vielas deva, ko patērētājs varētu saņemt (t. i., iedarbība), ar šīs vielas atvasināto beziedarbības līmeni (DNEL). Ja iedarbība ir mazāka nekā DNEL, citiem vārdiem sakot, ja nav šaubu, ka apdraudējuma kvantitatīvais raksturojums (RCR) ir zemāks par 1, tad uzskata, ka risks tiek atbilstīgi kontrolēts. Tas atbilst riska līmeņa noteikšanai. Riska pārvaldības pasākumi nav vajadzīgi, ja riska līmenis ir pietiekami zems.

Tā kā ķīmiskām vielām var būt raksturīgi dažādi apdraudējumi, risku parasti nosaka attiecībā uz "galveno ietekmi uz veselību", kas ir tāda ietekme uz veselību (vai tāds "galarezultāts" kā akūts toksiskums, nieze, sensibilizācija, kancerogenitāte, mutagenitāte, reproduktīvais toksiskums), kura tiek uzskatīta par vissvarīgāko.

Attiecībā uz kosmētiskajiem līdzekļiem pastāv īpašas norādes⁽³⁴⁾, un var būt arī īpašas norādes par citiem produktiem vai mērķiem.

Ir ļoti ieteicams izmantot šādas īpašas norādes, jo tās ir pielāgotas šiem dažādajiem konkrētajiem gadījumiem. Tomēr, ja trūkst īpašajās norādēs prasīto datu vai ja tos nevar aplēst, tad šīs pamatnostādnes var izmantot riska sākotnējam novērtējumam. Šāds riska novērtējums ir jāveic pienācīgi rūpīgi un uzmanīgi, lai izvairītos no jebkādas nepareizas interpretācijas.

3. Pakāpeniska riska novērtējuma izstrādāšana

Šajā iedaļā ir sīki aprakstīts, kas jāņem vērā un kādi jautājumi jāuzdod, gatavojot riska novērtējumu.

3.1. Produkts

Produkts ir jāidentificē nepārprotami. Tas ietver produkta nosaukumu, zīmolu, modeļa nosaukumu, tipa numuru, iespējamo produkcijas partijas numuru, jebkuru sertifikātu, kas var būt pievienots produktam, bērniem drošu aizdari, ja tāda ir, tās personas identitāti, kas produktu laidusi tirgū, un izcelsmes valsti. Par produkta apraksta sastāvdaļu var arī uzskatīt produkta attēlu, iepakojumu un marķējuma plāksnīti (atbilstošos gadījumos), kā arī testēšanas pārskatu(-us), kas identificē produkta apdraudējumu(-us).

Īpašos gadījumos apdraudējums var attiekties tikai uz kādu atsevišķu produkta daļu, kuru var atdalīt no produkta un kas ir arī atsevišķi pieejama patērētājiem. Tādos gadījumos ir pietiekami novērtēt tikai šo konkrēto produkta daļu. Kā piemēru var minēt piezīmjdatora uzlādējamās baterijas, kas var pārkarst.

Produkta apraksts ietver jebkuru marķējumu, kas var būt būtisks riska novērtējumam, it īpaši brīdinājuma marķējumu. Lietošanas instrukcijās arī var būt būtiska informācija par produkta radīto risku un kā to pēc iespējas pazemināt, piemēram, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus vai neļaujot bērniem lietot produktu. Piemērs tam ir ķēdes motorzāģis.

Var būt arī produkti, kuri pirms lietošanas jāsaliek kopā pašam patērētājam, piemēram, mēbeles, kurām nepieciešama montāža. Vai montāžas instrukcija ir pietiekami skaidra, lai lietošanai gatavais produkts atbilstu visām drošības prasībām? Vai patērētāju kļūdišanās, liekot kopā produktu, varētu radīt neparedzētus riskus?

Riska novērtējumā vienmēr jāņem vērā pilns produkta dzīves cikls. Tas ir īpaši svarīgi tad, kad ir izstrādāts jauns produkts un tiek novērtēti tā riski. Vai kalpošanas laiks un lietošana izmainīs apdraudējuma veidu vai apjomu? Vai parādīsies jauni apdraudējumi, produktam novecojot vai lietojot produktu tādā neatbilstošā veidā, kuru var loģiski paredzēt? Cik ilgs laiks paiet, līdz "produkts kļūst nelietojams"? Cik ilgs ir produkta dzīves cikls, ieskaitot glabāšanas laiku? Cik ilgi produktu reālā dzīvē var izmantot patērētājs, pirms tas jāizmet atkritumos?

Var nākties ņemt vērā papildu apsvērumus gadījumos, kad produkts kļūst nelietojams pēc kāda noteikta laika, pat ja tas pirms tam nav ticis lietots. Kā piemēru var minēt elektriskās segas vai elektriskos termoforus. Produktā esošie elektriskie vadi parasti ir tievi un kļūst trausli pēc desmit gadiem, pat ja produkts nekad nav lietots. Vadi var nonākt kontaktā cits ar citu, var izraisīt īssavienojumu un aizdedzināt gultasveļu.

Visbeidzot, jebkura riska novērtējumā ir jāietver arī produkta iepakojums.

⁽³⁴⁾ Zinātniskā komiteja patērētāju preču jautājumos (SCCP). SCCP piezīmes par norādījumiem kosmētisko līdzekļu sastāvdaļu testēšanai un to drošības novērtēšanai. Setais pārstrādātais izdevums, 19.12.2006. http://ec.europa.eu/enterprise/cosmetics/html/testing_guidance.htm.

3.2. Produkta radītais apdraudējums

Apdraudējums ir produktam raksturīga īpašība, kas var izraisīt traumu patērētājam, kurš produktu lieto. Tas var izpausties dažādos veidos:

- mehāniskais apdraudējums, piemēram, asas malas, pret kurām var sagriezt pirkstus, vai šauras atveres, kurās pirksti var iesprūst;
- aizrīšanās apdraudējums, piemēram, mazas rotaļlietu detaļas, kuras var atdalīt un kuras bērns var norīt un aizrīties;
- nosmakšanas apdraudējums, piemēram, nožņaugšanās ar vējjakas kapuces auklām;
- elektriskais apdraudējums, piemēram, detaļas, pa kurām plūst strāva, kas var izraisīt elektrisko šoku;
- pārkaršanas vai ugunsgrēka apdraudējums, piemēram, sildītāju pārkaršana, kas izraisa ugunsgrēku un apdegumus;
- termiskais apdraudējums, piemēram, karstas krāšņu ārējās virsmas, kas var izraisīt apdegumus;
- ķīmiskais apdraudējums, piemēram, toksiskas vielas, ar kurām patērētājs var saindēties tūlīt pēc to uzņemšanas organismā, vai kancerogēnas vielas, kas ilgtermiņā var izraisīt onkoloģisku saslimšanu. Dažas ķīmiskās vielas var kaitēt patērētājam tikai pēc to atkārtotas iedarbības;
- mikrobioloģisks apdraudējums, piemēram, bakterioloģiski inficēti kosmētiskie līdzekļi, kuri var izraisīt ādas infekciju;
- trokšņa apdraudējums, piemēram, pārāk skaļi zvanu toņi rotaļu mobilajos tālruņos, kuri var kaitēt bērnu dzirdei;
- citi apdraudējumi, tādi kā eksplozija, sprādziens, skaņas vai ultraskaņas radīts spiediens, šķidrums spiediens vai lāzera radiācija.

Šajās pamatnostādņēs 2. tabulā apdraudējumi ir sagrupēti pēc produkta lieluma, formas un virsmas, potenciālās, kinētiskās vai elektriskās enerģijas, paaugstinātas vai pazeminātas temperatūras un citiem rādītājiem. Tabulā ir tikai orientējošas norādes, un katram riska novērtētajam scenārijs ir jāpielāgo attiecīgajam produktam. Protams, ne visi apdraudējumu veidi attiecas uz ikvienu produktu.

Tomēr 2. tabula var palīdzēt riska novērtētajam atrast un identificēt visus iespējamus apdraudējumus, ko rada novērtējamās patēriņa preces. Ja produkts rada vairākus apdraudējumus, katrs apdraudējums un tā riska novērtējums ir jāaplūko atsevišķi, un visaugstākais noteiktais risks ir jānosaka par produkta "risku". Protams, ir jānorāda uz riskiem, kam nepieciešami īpaši riska pārvaldības pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek samazināti visi riski.

Jāņem vērā, ka viens apdraudējums var izraisīt vairākas traumas vienā scenārijā. Piemēram, bojātas motocikla bremzes var izraisīt avāriju, kā rezultātā vadītājs gūst galvas, roku un kāju traumas; viņš var gūt arī apdegumus, ja avārijas laikā aizdegas degvielas tvertne. Šajā gadījumā visas traumas ietilpst vienā scenārijā, un ir jānovērtē visu traumu smagums kopumā. Protams, visas šīs traumas kopā rada ļoti smagu stāvokli. Tomēr atsevišķas traumas dažādos scenārijos nevajadzētu pievienot.

Ikdienā veicot tirgus uzraudzību, var pietikt pat ar viena apdraudējuma radītā riska novērtēšanu. Ja šis apdraudējuma radītais risks paredz riska pārvaldības darbības, tad tās var uzsākt nekavējoties. Tomēr riska novērtētajam jābūt pārlicinātam, ka identificētais risks ir visaugstākais vai viens no visaugstākajiem riskiem, lai nodrošinātu, ka riska pārvaldība ir pietiekami efektīva. Tas jā dara vienmēr, kad risks ir nopietns, jo šis ir visaugstākais riska līmenis, kas paredzēts šajās pamatnostādņēs. Tomēr, ja riska līmenis ir zemāks par nopietnu, var būt vajadzīgs tālāks riska novērtējums un iespējama īpaša riska pārvaldība vēlākā stadijā. Tātad riska novērtēšanas pieredze tirgus uzraudzības praksē samazinās nepieciešamo riska novērtējuma skaitu līdz minimumam.

Apdraudējuma identificēšana ar testiem un standartiem

Apdraudējumus bieži identificē un kvantitatīvi nosaka ar testu palīdzību. Tas, kādi ir šie testi un kā tie veicami, ir aprakstīts Eiropas vai starptautiskajos produktu standartos. Produkta atbilstība "harmonizētajam" Eiropas standartam ("EN ..."), uz kuru tiek publicētas norādes *Oficiālajā Vēstnesī*, ļauj pieņemt, ka produkts ir drošs (lai gan tikai attiecībā uz tiem drošības rādītājiem, kuriem ir noteikta(-as) vērtība(-as) vai standarts(-i)). Tādos gadījumos var uzskatīt, ka produkts rada tikai minimālu risku un ka tam ir augsta līmeņa aizsardzība attiecībā uz testētu atsevišķo apdraudējumu.

Tomēr var būt situācijas, kad pieņēmumu par drošību nevar izmantot, un tādos gadījumos ir jāsaņem īpaši labi dokumentēts riska novērtējums, ieskaitot aicinājumu grozīt harmonizēto standartu.

Turpretī, ja produkts neiztur testēšanu, parasti var pieņemt, ka produkts rada risku, ja ražotājs nevar sniegt pierādījumus par produkta drošību.

Produkti var radīt risku, pat ja tie neizraisa traumu

Produkti var nebūt bīstami, bet tie tomēr var radīt risku, ja tie neatbilst paredzētajam lietojumam. Piemēri ir rodami individuālo aizsardzības līdzekļu vai dzīvības glābšanas līdzekļu jomā, kad automobiļu vadītāji pēc notikušas avārijas uzvelk atstarojošo vesti. Šīs vestes ir paredzētas, lai pievērstu pretimbraucēju un satiksmes dalībnieku uzmanību, it īpaši naktī. Tomēr tās var arī nebūt redzamas, ja atstarojošās svītras ir pārāk šauras vai pietiekoši neatstaro un tādējādi neaizsargā lietotāju tā, kā vajadzētu. Tādas vestes rada risku, kaut gan pašas par sevi tās nerada apdraudējumu. Vēl viens piemērs ir sauļošanās krēmi, kuru marķējumā ir norāde par "augstu aizsardzību" (saules aizsardzības faktors 30), bet kas nodrošina tikai "zemu aizsardzību" (faktors 6). Tas var izraisīt smagu saules apdegumu.

3.3. Patērētājs

Patērētāja iespējas un uzvedība, lietojot produktu, var lielā mērā ietekmēt riska līmeni. Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi, lai, izstrādājot traumu scenāriju, būtu skaidrs priekšstats par patērētāja kategoriju.

Iespējams, ka jāizstrādā traumu scenāriji ar dažādām patērētāju kategorijām, lai varētu identificēt visaugstāko risku un tādējādi noteikt produkta "risku". Nav pietiekoši, piemēram, apsvērt tikai visneaizsargātākos patērētājus, jo viņi ciestā kaitējuma varbūtība scenārijā var būt tik maza, ka risks ir zemāks nekā traumu scenārijā, kurā patērētājs nav neaizsargāta persona.

Jādomā arī par personām, kas pašas nelieto produktu, bet var atrasties produkta lietotāja tuvumā. Piemēram, no ķēdes motorzāģa var lidot skaidas un nokļūt līdzās stāvoša cilvēka acī. Tādējādi, lai gan, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus un izpildot visus citus ražotāja noteiktos riska pārvaldības pasākumus, ķēdes motorzāģa radīto risku lieliski pārvalda pats lietotājs, personas, kas atrodas līdzās, var būt nopietni apdraudētas. Tāpēc, piemēram, ķēdes motorzāģa lietošanas instrukcijā ir jābrīdina par risku personām, kas atrodas līdzās, un to, kā šādu risku mazināt.

Tātad, izstrādājot traumas scenāriju, ir jāņem vērā turpmāk minētie aspekti attiecībā uz patērētāja kategoriju un to, kā tie produktu lieto. Saraksts nav izsmelošs, bet tas var dot ierosmi riska novērtētājiem, lai tie veidotu traumu scenārijus, kas ir pietiekami sīki izstrādāti. Ir jāatceras, ka "patērētāji" ir arī tie cilvēki, kuri paši produktu nelieto, bet var ciest tāpēc, ka atrodas līdzās.

- Paredzētais/neparedzētais lietotājs. Paredzētais lietotājs bez pūlēm izmanto produktu, jo ievēro instrukciju, vai tāpēc, ka šāda veida produkts viņam ir pazīstams, ieskaitot tā redzamo(-os) un neredzamo(-os) apdraudējumu(-us). Produkta apdraudējums var neīstenoties, un produkta radītais risks var būt zems.

Neparedzētam lietotājam produkts varbūt nav pazīstams un viņš varbūt neapzinās apdraudējumu(-us). Tādējādi viņš riskē iegūt traumu, un patērētāja risks ir augstāks.

Tādējādi risks paredzētam un neparedzētam lietotājam var būt atšķirīgs atkarībā no produkta un tā lietošanas veida.

- Neaizsargātie patērētāji. Izšķir vairākas neaizsargāto un ļoti neaizsargāto patērētāju kategorijas: bērni (no 0 līdz 36 mēnešiem, no 36 mēnešiem līdz 8 gadiem, no 8 gadiem līdz 14 gadiem) un citas kategorijas, tādas kā veci cilvēki (sk. 1. tabulu). Viņi visi mazāk spēj apzināties apdraudējumu, piemēram, bērni, pieskaroties karstai virsmai, sajūt karstumu tikai pēc aptuveni 8 sekundēm (un tad jau ir radies apdegums), turpretī pieaugušie sajūt karstumu nekavējoties.

Neaizsargātie patērētāji ne vienmēr spēj ņemt vērā brīdinājuma marķējumu, un tādu produktu lietošana, kurus viņi agrāk nav izmantojuši, var radīt viņiem īpašas grūtības. Šo patērētāju uzvedība viņus var vairāk pakļaut riskam; tādi, piemēram, ir mazi bērni, kas rāpo un visu bāž mutē. Produkti var piesaistīt bērnus ar savu izskatu, un bērnu rokās tie var radīt augstu risku. Turpretī vecāku vai citu pieaugušo uzraudzība parasti novērš situācijas, kad bērns tieši pakļauj sevi briesmām.

Turklāt patērētāji, kas parasti nav neaizsargāti, var kļūt neaizsargāti īpašās situācijās, piemēram, kad lietošanas instrukcija vai brīdinājumi uz produkta ir lietotājam nesaprotamā svešvalodā.

Visbeidzot, attiecībā uz ķīmiskām vielām bērni var būt jutīgāki uz to toksisko iedarbību nekā vidusmēra pieaugušais. Tāpēc pret bērniem nedrīkst izturēties kā pret “maziem pieaugušajiem”.

Var secināt, ka produkts, kas vidusmēra pieaugušam cilvēkam parasti ir drošs, neaizsargātiem patērētājiem var nebūt drošs. Tas jāņem vērā, nosakot traumas smagumu un varbūtību (sk. turpmāk) un tādējādi risku.

- Paredzētais un loģiski paredzamais lietojums. Patērētāji var lietot produktu citiem nolūkiem, nekā tas paredzēts, pat tad, ja instrukcija ir skaidri saprotama, ieskaitot brīdinājumus. Tāpēc, ievērojot to, ka brīdinājumi var izrādīties ne pilnīgi efektīvi, novērtējot risku, ir jāņem vērā arī cita, ne tikai paredzētā lietošana. Tas ir īpaši svarīgi produkta ražotājam, jo viņam ir jānodrošina, ka produkts ir drošs jebkādos loģiski paredzamos tā lietošanas apstākļos.

Loģiski paredzamo lietojumu var nākties noteikt, pamatojoties uz pieredzi, jo var izrādīties, ka nav pieejama informācija, kas ietverta oficiālā nelaiemes gadījumu statistikā vai citos informācijas avotos. Tad var rasties grūtības nošķirt “loģiski paredzamo” un “pilnīgi neparedzamo” scenāriju. Tomēr šis pamatnostādnes var attiecināt arī uz “pilnīgi neparedzamiem” scenārijiem pat tad, ja to rezultātā rodas ļoti smagas traumas, jo šādu scenāriju varbūtība vienmēr ir ļoti zema. Tas potenciāli aizsargā pret to, ka šādi scenāriji pārāk ietekmē produkta kopējā riska noteikšanu.

- Lietošanas biežums un ilgums. Dažādi patērētāji var lietot produktu dažādi – biežāk un ne tik bieži, īsāku vai ilgāku laiku. Tas ir atkarīgs no produkta pievilcīguma un lietošanas ērtuma. Lietojot produktu ikdienā vai ilgstoši, patērētājs pilnībā iepazīst produktu un tā specifiskās īpašības, ieskaitot apdraudējumus, instrukciju un brīdinājumus, tādējādi samazinot risku. Taču, lietojot produktu ikdienā vai ilgstoši, patērētājs pārāk pie tā pierod, kas izraisa lietotāja nogurumu, kad tiek neapdomīgi ignorētas instrukcijas un brīdinājumi, tādējādi palielinot risku.

Visbeidzot, ikdienas vai ilgstoša lietošana var arī paātrināt produkta novecošanos, un jebkura sastāvdaļa, kas nevar izturēt tik biežu lietošanu, var drīz nedarboties atbilstoši un radīt apdraudējumu un, iespējams, traumu, kas arī paaugstina risku.

- Apdraudējuma atpazīšana un pasargājoša rīcība un aizsarglīdzekļi. Ir produkti, kuru radītie apdraudējumi ir zināmi; tādi kā šķēres, naži, neprofesionālām vajadzībām paredzētas urbmašīnas, ķēdes motorzāģi, skrituļslidas, velosipēdi, motorrolleri un automašīnas. Visos šajos gadījumos produkta apdraudējums ir skaidri zināms vai viegli atpazīstams, vai arī tas ir aprakstīts instrukcijā, kurā ir ietverti arī riska pārvaldības pasākumi. Tādējādi patērētājs var rīkoties uzmanīgi vai izmantot individuālos aizsardzības līdzekļus, tādus kā cimdi, ķiveres vai drošības jostas, līdz ar to lietojot produktu veidā, kas samazina risku.

Ir gadījumi, kad produkta apdraudējumu tik viegli nevar atpazīt, piemēram, īssavienojumu elektriskajā gludeklī; brīdinājuma marķējumus var neievērot vai pārprast, un tad patērētājs reti kad spēs īstenot aizsargpasākumus.

- Patērētāja rīcība, ja notiek negadījums. Ja patērētājs ir apdraudēts, viņš var gūt traumu. Tāpēc riska novērtētājam ir jāapsver, kā patērētājs varētu reaģēt. Vai viņš mierīgi noliks produktu malā un uzsāks preventīvu darbību, piemēram, produkta izraisītā ugunsgrēka novēršanu, vai, nonācis panikā, metīs produktu projām? Neaizsargāti patērētāji, īpaši bērni, var uzvesties atšķirīgi no citiem patērētājiem, kas nav neaizsargāti.
- Patērētāja pieredze kādai noteiktai kultūrai un tas, kā produkts tiek lietots viņa dzimtenē, var ietekmēt produkta risku. Ražotājiem ir īpaši jāņem vērā kultūrvides atšķirības, laižotu tirgū jaunu produktu. Ražotāju pieredze šajā jomā tāpēc var būt vērtīgs informācijas avots riska novērtējuma sagatavotājiem.

3.4. Traumas scenārijs – apdraudējuma izraisītās(-o) traumas(-u) stadijas

Lielākajā daļā traumu scenāriju ir trīs galvenās stadijas:

1. produktam ir “defekts” vai produkta paredzamā dzīves cikla laikā var izveidoties “bīstama situācija”;

2. "defekts" vai "bīstamā situācija" izraisa nelaimes gadījumu;
3. nelaimes gadījums beidzas ar traumu.

Šīs trīs galvenās stadijas var iedalīt sīkākās stadijās, lai parādītu, kā produkta apdraudējums var izraisīt traumu. Tomēr šīm "stadijām, kuru galarezultātā tiek gūta trauma" ir jābūt īsi un skaidri formulētām, un tās nedrīkst būt pārspīlēti detalizētas vai ar pārāk lielu stadiju skaitu. Uzkrājot pieredzi, būs aizvien vieglāk identificēt noteiktas traumas gūšanas nosacījumus un to, kāds ir "visātrākais traumas gūšanas veids" (vai "kritiskais traumas gūšanas veids").

Iespējams, ka visvieglāk ir sākt ar scenāriju par patērētāju, kam produkts ir paredzēts, kad patērētājs lieto produktu saskaņā ar instrukciju vai, ja tādas nav, atbilstoši parastajam izmantošanas veidam. Ja šāds novērtējums uzrāda visaugstāko riska līmeni, parasti nav nepieciešams turpināt novērtēšanu un var uzsākt attiecīgos riska samazināšanas pasākumus. Līdzīgā kārtā, ja patērētājs ir ziņojis par nelaimes gadījumu, pietiek ar vienu traumas scenāriju, lai lemtu par atbilstošiem riska samazināšanas pasākumiem.

Pretejā gadījumā var izstrādāt citus scenārijus, ietverot neaizsargātos patērētājus, it īpaši bērnus (sk. 1. tabulu), paredzot nelielas vai izteiktākas novirzes no parastā lietojuma, izmantošanu atšķirīgos klimatiskos apstākļos, tādus kā lielā aukstumā vai lielā karstumā, lietošanu nelabvēlīgos apstākļos, tādus kā bez atbilstošas dienas gaismas vai apgaismojuma, izmantošanu veidā, kas ieteikts, produktu pērkot (piemēram, attiecībā uz rotaļlietu veikalā pārdotu lampu jābūt novērtējumam par risku, kas rodas, to lietojot bērnam), lietošanu visā dzīves cikla garumā (ieskaitot nolietojumu) utt. Katrs scenārijs ir jāņem vērā visā riska novērtēšanas procedūras gaitā.

Ja produkts uzrāda vairākus apdraudējumus, katram no tiem jāveido savs traumas un tādējādi riska scenārijs. Tomēr traumu scenāriju skaitu var ierobežot, veicot ticamības pārbaudi par to, vai traumas scenārija galarezultātā var rasties tāds risks, kura dēļ ir vajadzīga rīcība.

No visiem radītajiem scenārijiem tas scenārijs, kas uzrāda visaugstāko risku (t. i., produkta "risku"), parasti ir noteicošais riska samazināšanas pasākumu veikšanai, jo rīcība visaugstākā riska samazināšanai visefektīvāk samazina risku. Izņēmums no šī noteikuma varētu būt tāds īpašs risks, zemāks par visaugstāko risku, kas izriet no atšķirīga apdraudējuma, ko varētu pārvaldīt ar īpašiem pasākumiem un kam, protams, ir jāaptver arī visaugstākais risks.

Parasti traumu scenārijā var paredzēt visaugstāko riska līmeni, ja:

- attiecīgajai(-ām) traumai(-ām) ir visaugstākais smaguma līmenis (4. vai 3. līmenis);
- traumas scenārija kopējā varbūtība ir diezgan augsta (vismaz > 1/100).

Par to turpmākas orientējošas norādes dotas 4. tabulā. Tās var palīdzēt ierobežot scenāriju skaitu.

Protams, par traumu scenāriju skaitu ir atbildīgs riska novērtētājs, un tas ir atkarīgs no to faktoru skaita, kuri jāņem vērā, nosakot produkta risku. Tāpēc nav iespējams noteikt kādu īpašu traumu scenāriju skaitu, kas nepieciešams konkrētā gadījumā.

Lai palīdzētu izveidot piemērotu skaitu traumu scenāriju, šajās pamatnostādnēs tiek piedāvāta tipisko traumu scenāriju tabula (2. tabula). Tie ir jāpielāgo konkrētajam produktam, patērētāja kategorijai un citiem apstākļiem.

3.5. Traumas smagums

Traumai, ko apdraudējums izraisa patērētājam, var būt dažādas smaguma pakāpes. Tādējādi traumas smagums atspoguļo tās apdraudējuma sekas, ko cieš patērētājs traumu scenārijā aprakstītajos apstākļos.

Traumas smagums var būt atkarīgs no:

- apdraudējuma veida (sk. iepriekš minēto apdraudējumu sarakstu un 2. tabulu). Mehāniskais apdraudējums, tāds kā asas malas, var radīt ievainojumus pirkstiem; tos tūlīt pamana, un patērētājs rīkojas, lai dziedētu traumu. Toties ķīmiskais apdraudējums var izraisīt vēzi. Parasti tā sākumu nepamana, un slimība var sākt izpausties tikai pēc daudziem gadiem; to uzskata par ļoti smagu slimību, jo vēzi ir ļoti grūti ārstēt, ja to vispār var izārstēt;

- apdraudējuma iedarbīguma. Piemēram, līdz 50 °C sakarsēta virsma rada vieglus apdegumus, taču pie 180 °C apdegumi ir smagi;
- apdraudējuma iedarbības ilguma. Abrazīvs apdraudējums, kas ilgst īsu laika sprīdi, var tikai ieskrāpēt patērētāja ādu, taču ilgstošākā periodā var tikt noberzti lieli ādas laukumi;
- traumētās ķermeņa daļas. Piemēram, asa uzgaļa ieduršanās rokā ir sāpīga, bet trāpījums ar to aci ir daudz nopietnāks un var izraisīt traumu uz visu mūžu;
- apdraudējuma ietekmes uz vienu vai vairākām ķermeņa daļām. Elektriskais apdraudējums var izraisīt šoku ar samaņas zaudēšanu, un uguns radīto dūmu ieelpošana var kaitēt samaņu zaudējušā cilvēka plaušām;
- patērētāja kategorijas un viņa izturēšanās. Produktu ar brīdinājuma uzrakstu droši var izmantot pieaugušais, jo šāds patērētājs pielāgojas produkta lietošanai. Turpretī bērns vai cits neaizsargāts patērētājs (sk. 1. tabulu), kas nevar izlasīt vai saprast brīdinājumu, var gūt smagu traumu.

Lai kvantitatīvi izteiktu traumas(-u) smagumu, šo pamatnostādņu 3. tabulā traumas ir klasificētas četrās kategorijās atkarībā no traumas atgriezeniskuma, t. i., vai ir iespējama un cik lielā mērā ir iespējama atveseļošanās pēc traumas. Šīs kategorijas kalpo tikai kā orientējošas norādes, un riska novērtētājs nepieciešamības gadījumā kategoriju var mainīt un to norādīt riska novērtējumā.

Ja, novērtējot risku, tiek apsvērti vairāki traumu scenāriji, katras traumas smagums ir jāklasificē atsevišķi un jāņem vērā visā riska novērtējuma procesā.

Piemērs. Patērētājs naglas iesišānai sienā lieto āmuru. Āmura galva ir pārāk trausla (izmantots neatbilstošs materiāls) un lūst; viena atlūza trāpa patērētāja aci, izraisot aklumu. Tādējādi trauma ir "acs trauma, ko izraisījis svešķermenis aci, t. i., neatgriezenisks redzes zudums (vienā aci)", kas atbilst 3. līmeņa traumai 3. tabulā.

3.6. Traumas varbūtība

"Traumas varbūtība" ir varbūtība, ar kādu traumas scenārijs var īstenoties produktam paredzētā dzīves cikla laikā.

Nav viegli novērtēt šo varbūtību; taču, ja scenārijā ir skaidri aprakstīti atsevišķi posmi, tad katram no tiem var paredzēt zināmu varbūtību, un, sareizinot šīs daļējās varbūtības, iegūst scenārija kopējo varbūtību. Šādi pakāpenības pieejai ir jāatvieglo kopējās varbūtības novērtēšana. Protams, ja tiek veidoti vairāki scenāriji, katram scenārijam ir jāpiesķir sava kopējā varbūtība.

Ja tomēr traumu scenārija aprakstā posmi nav izdalīti, tad scenārija varbūtību var noteikt kopumā. Tomēr tas būs tikai "minējums", kas var izraisīt asu kritiku, liekot apšaubīt visu riska novērtējumu. Tāpēc priekšroka ir dodama pārredzamākam varbūtību novērtējumam, it īpaši tādēļ, ka daļējās varbūtības var pamatoties uz neapstrīdamiem pierādījumiem.

Šajās pamatnostādnēs, klasificējot kopējo varbūtību, tiek izšķirti 8 varbūtības līmeņi no $< 1/1\,000\,000$ līdz $> 50\%$ (sk. 4. tabulas kreiso pusi). Piemērs ar āmura galvu, kas salūzt, cilvēkam dzenot naglu sienā, parāda, kā novērtēt katra posma varbūtību un kā klasificēt kopējo varbūtību.

1. posms. Āmura galva salūst, kad lietotājs mēģina iedzīt naglu sienā, jo āmura galva ir no pārāk trausla materiāla. Trauslums ir noteikts ar testa palīdzību, un, ņemot to vērā, āmura galvas salūšanas varbūtība citādi sagaidāmā āmura dzīves cikla laikā ir novērtēta kā 1/10.
2. posms. Āmura galvai lūstot, viena no āmura atlūzām trāpa lietotājam. Tāda varbūtība tiek vērtēta kā 1/10, jo uzskata, ka lidojošām atlūzām pakļautā ķermeņa augšdaļa aizņem 1/10 no sienas laukuma. Protams, ja lietotājs stāvētu sienai ļoti tuvu, viņa ķermenis aizņemtu lielāku laukuma daļu un varbūtība būtu augstāka.

3. posms. Atlūza trāpa lietotājam pa galvu. Vērtē, ka galva veido aptuveni $1/3$ no ķermeņa augšējās daļas, un tādēļ varbūtība ir $1/3$.
4. posms. Atlūza trāpa lietotājam acī. Vērtē, ka acs veido aptuveni $1/20$ no galvas, un tādēļ varbūtība ir $1/20$.

Sareizinot visu šo posmu varbūtības, iegūstam scenārija kopējo varbūtību $1/10 * 1/10 * 1/3 * 1/20 = 1/6\ 000$. Tas ir $> 1/10\ 000$ (sk. 4. tabulas kreiso pusi).

Kad ir aprēķināta traumas scenārija kopējā varbūtība, ir jāpārbauda tā ticamība. Tam ir vajadzīga diezgan liela pieredze — ir jākonsultējas ar cilvēkiem, kam ir pieredze riska novērtēšanā (sk. iedaļu "Lai citi pārbauda jūsu veikto riska novērtējumu"). Gūstot pieredzi šo pamatnostādņu izmantošanā, būs vieglāk novērtēt varbūtību un šī uzdevuma veikšanai būs pieejams aizvien lielāks piemēru skaits.

Novērtējot viena un tā paša produkta izraisītu dažādu traumu scenāriju varbūtību, var izdarīt šādus secinājumus:

- ja scenārijā produktu lieto mazāk aizsargāti patērētāji, varbūtību kopumā var nākties paaugstināt, jo neaizsargāti patērētāji var vieglāk gūt traumas. Tas it sevišķi attiecas uz bērniem, jo bērniem parasti trūkst pieredzes preventīvu darbību veikšanai (sk. arī "neaizsargāti patērētāji" 3.3. iedaļā);
- ja risks ir viegli atpazīstams, tostarp no brīdinājuma marķējumiem, varbūtību var pazemināt, jo lietotājs izmantos produktu uzmanīgāk, lai pēc iespējas izvairītos no traumām. Tas var neattiekties uz traumu scenārijiem ar maziem bērniem vai neaizsargātiem lietotājiem (sk. 1. tabulu), kuri neprot lasīt;
- ja ir ziņas par nelaimes gadījumu, kas iederas traumas scenārijā, šī scenārija varbūtība paaugstinās. Ja ir ziņas par reti notiekošiem nelaimes gadījumiem vai tādu vispār nav, ir lietderīgi pajautāt ražotājam, vai viņš zina par kādu nelaimes gadījumu vai produkta izraisīto kaitīgo ietekmi;
- ja ir nepieciešami diezgan daudzi nosacījumi, lai notiktu nelaimes gadījums, scenārija kopējā varbūtība parasti ir zemāka;
- ja viegli var iestāties apstākļi, lai notiktu nelaimes gadījums, tas paaugstina varbūtību;
- ja produkta testa rezultāti ievērojami atšķiras no noteiktajām robežvērtībām (attiecināmajos standartos vai tiesību aktos), traumas (scenārija) varbūtība var būt augstāka nekā tad, ja tie ir tuvu robežvērtībām.

Šajā gadījumā "traumas varbūtība" ir varbūtība, ka traumas scenārijs tik tiešām var īstenoties. Tādējādi varbūtība neaprasa iedzīvotāju pakļautību vispārējai produkta iedarbībai, kas aprēķināta, piemēram, ņemot vērā tirgū pārdoto produkta eksemplāru miljonus un rēķinot, ka dažas no šīm vienībām varētu neatbilst prasībām. Tomēr šāda veida aprēķiniem ir sava nozīme, nosakot atbilstošus riska samazināšanas pasākumus (sk. 4. iedaļu).

Arī nelaimes gadījumu statistika, pat ja tā attiecas uz konkrētiem produktiem, jāizmanto uzmanīgi, vērtējot varbūtību. Nelaimes gadījuma apstākļi var nebūt aprakstīti pietiekoši sīki, produkts var būt mainījies laika gaitā, var būt cits ražotājs utt. Turklāt par viegliem negadījumiem nav ziņots statistikas datu apkopotājiem. Neskatoties uz to, nelaimes gadījumu statistika var palīdzēt, izstrādājot traumu scenārijus un nosakot to varbūtību.

3.7. Riska noteikšana

Pēc tam kad ir noteikts traumas smagums un, ja iespējams, varbūtība attiecībā uz vairākiem traumu scenārijiem, ir jānosaka riska līmenis pēc 4. tabulas. Tajā ir apvienots traumas smagums un varbūtība, un augstākais risks ir produkta radītais "risks". Ir jānorāda arī riski, attiecībā uz kuriem ir jāveic īpaši riska pārvaldības pasākumi, lai nodrošinātu visu risku samazināšanu līdz minimumam.

Šajās pamatnostādņēs izšķir 4 riska līmeņus: nopietns, augsts, vidējs un zems. Riska līmenis starp smaguma ziņā tuvām traumām vai varbūtības ziņā tuviem scenārijiem parasti atšķiras par vienu līmeni. Tas atbilst vispārējai pieredzei, kas liecina, ka risks nepaaugstinās strauji, ja to veicinošie faktori mainās pakāpeniski. Tomēr, traumas smagumam paaugstinoties no 1. uz 2. līmeni (4. tabulas labajā pusē), daži riski var pieaugt par diviem līmeņiem, proti, no vidējā uz nopietno un no zemā uz augsto. Tas ir tāpēc, ka pamatnostādņēs ir izdalīti 4 traumu smaguma līmeņi, kamēr sākotnējā metodē (sk. ievadu) tādi bija 5. Tomēr tiek uzskatīts, ka patēriņa precēm 4 līmeņi ļauj pietiekami labi novērtēt risku; 5 līmeņi būtu pārāk sarežģīti, jo ne traumas smagumu, ne varbūtību nevar noteikt ļoti precīzi.

Beidzot riska novērtējumu, neatkarīgi no tā, vai tas ir veikts par atsevišķu traumas scenāriju vai kopējo produkta radīto risku, ir jāapsver riska līmeņa ticamība un neskaidrības novērtējumā. Tas nozīmē, ka jāpārbauda, vai riska novērtētājs ir izmantojis vislabāko pieejamo informāciju, izdarot savus novērtējumus un pieņēmumus. Šajā gadījumā var palīdzēt kolēģu un citu ekspertu sniegtā informācija.

Ļoti nodēriģa var būt jutības analīze (sk. piemēru 6.3. iedaļā). Kā mainās riska līmenis, ja traumas smagums vai varbūtība mainās par vienu līmeni uz augšu vai leju? Ja riska līmenis nemainās nemaz, var ticēt, ka tas ir pareizi novērtēts. Ja tas tomēr mainās, riska līmeni var apšaubīt. Tad ir nepieciešams pārskatīt traumas scenārijus un noteikto traumas(-u) smagumu(-us) un varbūtību(-as). Beidzot jutības analīzi, riska novērtētājam ir jābūt pārliecinātam, ka riska līmenis ir pietiekami ticams un ka viņš var to dokumentēt un nodot informāciju tālāk.

4. No riska uz rīcību

Kad riska novērtējums ir pabeigts, to parasti izmanto, lai izlemtu, vai ir nepieciešama kāda rīcība riska samazināšanai un līdz ar to kaitējuma novēršanai patērētāja veselībai. Lai gan rīcība ir nošķirta no riska novērtējuma, šeit tiek aplūkoti daži jautājumi, lai ilustrētu turpmākās darbības pēc tam, kad riski ir noteikti.

Veicot tirgus uzraudzību, rīcība bieži tiek veikta, attiecīgajai iestādei sazinoties ar ražotāju, importētāju vai izplatītāju. Tas var palīdzēt iestādei noteikt visproduktīvāko un visefektīvāko riska pārvaldības veidu.

Ja patēriņa precei piemīt nopietns risks, riska samazināšanas pasākumi var ietvert preces izņemšanu no tirgus vai atsaukšanu. Zemākiem riska līmeņiem parasti tiek piemēroti mazāk stingri pasākumi. Lai produktu padarītu drošu, var būt pietiekami, ja produktam pievieno brīdinājuma marķējumus vai precīzē instrukciju. Tādējādi, lai kāds arī būtu riska līmenis, iestādei ir jāapsver tas, vai ir nepieciešama rīcība un kādai tai jābūt.

Tomēr risks un rīcība nav automātiski saistīti. Ja produkts rada vairākus riskus, kas zemāki par nopietnu risku, un līdz ar to kopējais risks nav nopietns, var būt nepieciešama steidzama rīcība, jo jebkurš no riskiem var īstenoties ļoti drīz. Produktam raksturīgie riska veidi var norādīt uz trūkumiem produkta kvalitātes kontrolē.

Ir arī svarīgi ņemt vērā iedarbību uz iedzīvotājiem kopumā. Ja tirgū ir liels skaits produktu, un šo produktu lieto liels skaits patērētāju, pat viens risks, kas ir zemāks par nopietnu risku, var prasīt steidzamu rīcību, lai novērstu kaitīgo ietekmi uz patērētāju veselību.

Riski, kas zemāki par nopietnu risku, arī var prasīt rīcību, ja attiecīgais produkts var izraisīt letālus nelaimes gadījumus, pat ja tāda varbūtība ir ļoti maz iespējama. Tāds var būt gadījums ar piena pakas vāciņu, kurš var atdalīties; to var norīt bērns un aizrijoties nosmakt. Vienkāršas izmaiņas vāciņa konstrukcijā var novērst risku, neprasot tālāku rīcību. Var pat piešķirt laiku esošās produkcijas izpārdošanai, ja letāla nelaimes gadījuma risks patiešām ir ārkārtīgi mazs.

Citi ar risku saistīti aspekti var būt riska un tā iespējamo seku uztvere sabiedrībā, kultūrvidē un politiskais jutīgums un tas, kā viss tiek atspoguļots plašsaziņas līdzekļos. Šie aspekti var būt īpaši svarīgi tad, kad riski attiecas uz neaizsargātiem patērētājiem, it sevišķi bērniem. Vajadzīgie pasākumi ir jānosaka valsts tirgus uzraudzības iestādei(-ēm).

Pret risku veiktā rīcība var būt atkarīga arī no paša produkta un tā radītajiem "minimālajiem riskiem, kuri samērojami ar produkta izmantošanu un uzskatāmi par pieņemamiem un saderīgiem ar augstu līmeni personu veselības aizsardzībā un drošībā" ⁽³⁵⁾. Minimālie riski, iespējams, būs daudz zemāki rotaļlietām, ar kurām darbojas bērni, nekā ķēdes motorzāģim, kura riska līmenis ir tik augsts, ka ir vajadzīgi pamatīgi aizsarglīdzekļi, lai risks būtu kontrolējamā līmenī.

⁽³⁵⁾ Citāts no "droša produkta" definīcijas, kas sniegta Direktīvas 2001/95/EK 2. panta b) punktā.

Visbeidzot, pat ja riska nav, rīcība var būt vajadzīga, piemēram, ja produkts neatbilst piemērojamiem noteikumiem/tiesību aktiem (piemēram, nepilnīgs marķējums).

Tātad risks nav automātiski saistīts ar rīcību. Uzraudzības iestādēm ir jāņem vērā virkne minēto faktoru un tiem līdzīgo faktoru. Vienmēr ir jādomā par samērīguma principu, un rīcībai jābūt efektīvai.

5. Īsi par to, kā sagatavot riska novērtējumu

1. Aprakstīt produktu un tā apdraudējumu.

Aprakstīt produktu nepārprotami. Vai apdraudējums attiecas uz visu produktu vai tikai uz kādu (atdalāmu) produkta daļu?

Vai produktam piemīt tikai viens apdraudējums? Vai ir vairāki apdraudējumi? Orientējošas norādes skatīt 2. tabulā.

Apzināt produktam piemērojamo(-os) standartu(-us) vai tiesību aktus.

2. Identificēt patērētāju kategoriju, kuru grib iekļaut traumas scenārijā par produkta apdraudējumu.

Veidojot pirmo traumas scenāriju, sākt ar produktam paredzēto lietotāju un paredzamo lietojumu. Ietvert citus patērētājus (sk. 1. tabulu) un lietojumu vēlākajos scenārijos.

3. Aprakstīt traumas scenāriju, kurā izvēlētais produkta apdraudējums(-i) izraisa traumu(-as) vai kaitīgi iedarbojas uz izvēlēta patērētāja veselību.

Aprakstīt traumas(-u) gūšanas stadijas skaidri un konkrēti, neieslēgstot sīkumos ("visātrākais traumu gūšanas veids", "kritiskais traumu gūšanas veids"). Ja scenārijā ir paredzētas vairākas traumas, tās visas jāietver tajā pašā scenārijā.

Aprakstot traumas scenāriju, apsvērt lietošanas biežumu un ilgumu, to, vai patērētājs atpazīst apdraudējumu, vai viņš ir neaizsargāts patērētājs (it sevišķi bērni), individuālos aizsardzības līdzekļus, patērētāja uzvedību, notiekot nelaimes gadījumam, patērētāja kultūras piederību un citus faktorus, ko uzskata par svarīgiem riska novērtējumā.

Skatīt orientējošas norādes 3.3. iedaļā un 2. tabulā.

4. Noteikt traumas smagumu.

Noteikt patērētāja gūtās traumas smaguma līmeni (no 1 līdz 4). Ja traumas scenārijā patērētājs gūst vairākas traumas, novērtēt visu traumu smagumu kopā.

Skatīt orientējošas norādes 3. tabulā.

5. Noteikt traumas scenārija varbūtību.

Noteikt varbūtību katram traumas scenārija posmam. Sareizināt varbūtības, lai aprēķinātu šī traumas scenārija kopējo varbūtību.

Skatīt orientējošas norādes 4. tabulas kreisajā pusē.

6. Noteikt riska līmeni.

Apvienot traumas smagumu ar traumas scenārija kopējo varbūtību un pārbaudīt riska līmeni 4. tabulā.

7. Pārbaudīt riska līmeņa ticamību.

Ja riska līmenis nešķiet ticams vai ir neskaidrības par traumas(-u) smagumu vai par varbūtību, to pārvietot par vienu līmeni uz augšu vai leju un no jauna novērtēt risku. Šī "jutīguma analīze" rādīs, vai risks mainās, mainoties datiem.

Ja riska līmenis nemainās, tad varat būt visai pārliecināts par savu riska novērtējumu. Ja tas mainās, tad labāk kļūdieties par labu drošībai un uzskatīt augstāko riska līmeni par patēriņa preces "risku".

Var arī apspriest riska līmeņa ticamību ar pieredzējušiem kolēģiem.

8. Izveidot vairākus traumu scenārijus, lai noteiktu produkta visaugstāko risku.

Ja pirmais traumas scenārijs identificē riska līmeni, kas ir zemāks par šajās pamatnostādnēs noteikto visaugstāko līmeni, un jums šķiet, ka produkts varētu radīt risku, kas ir augstāks par identificēto, tad:

- izvēlieties citus patērētājus (ieskaitot neaizsargātos patērētājus, jo īpaši bērnus);
- identificējiet citus lietojumus (ieskaitot loģiski paredzamos lietojumus),

lai noteiktu, kurš traumas scenārijs uzrāda produktam visaugstāko risku.

Visaugstākais risks parasti ir tas produkta "risks", kas ļauj veikt visefektīvākos riska pārvaldības pasākumus. Īpašos gadījumos kāds sevišķs apdraudējums var uzrādīt risku, kas zemāks par visaugstāko risku un kam vajadzīgi īpaši riska pārvaldības pasākumi. Tas ir attiecīgi jāņem vērā.

Pieredze rāda, ka traumas scenāriji var norādīt uz šajās pamatnostādnēs noteikto visaugstāko līmeni, ja:

- aplūkotā(-ās) trauma(-as) ir vismaz 3. vai 4. līmenī;
- traumas scenārija kopējā varbūtība ir vismaz $> 1/100$.

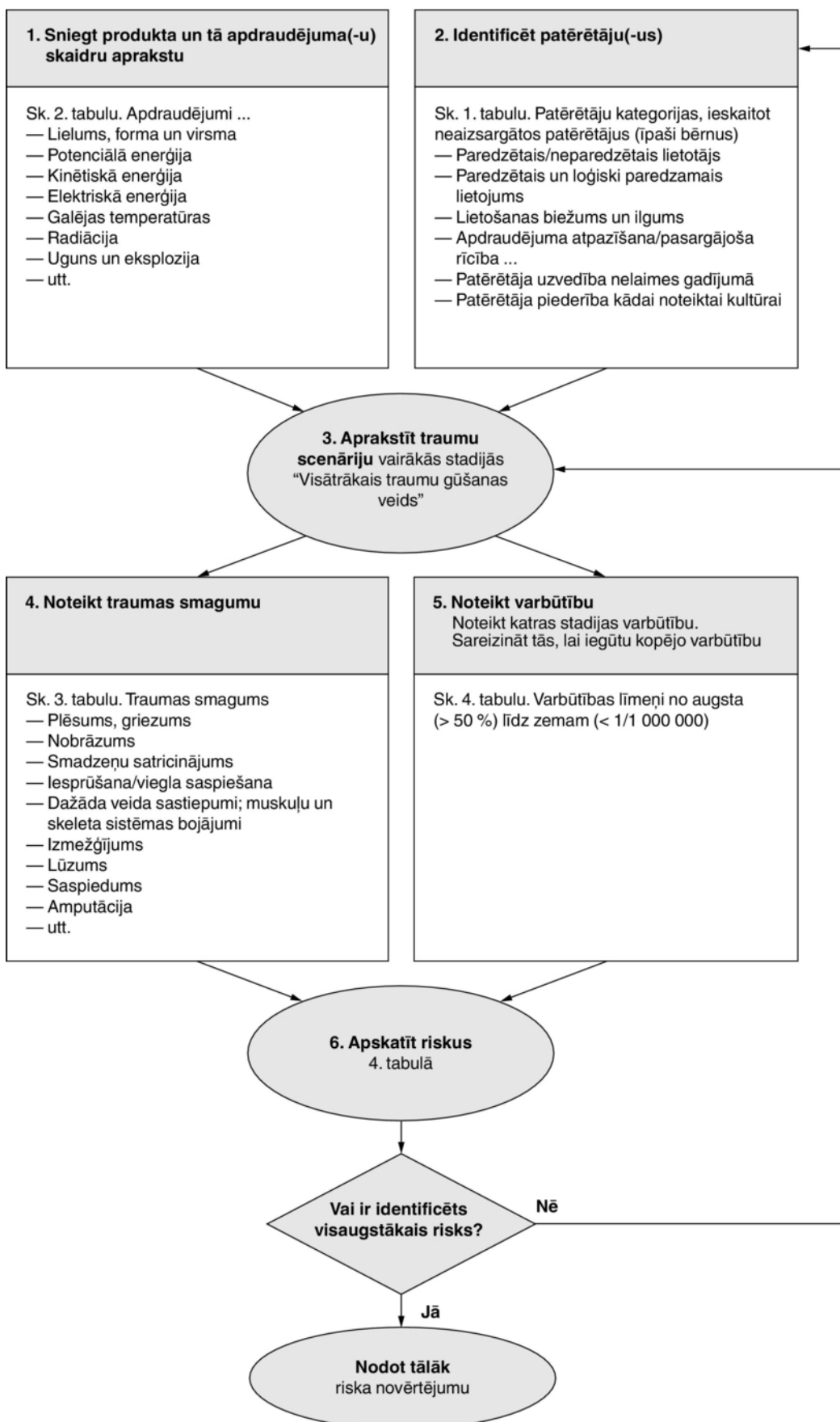
Skatīt orientējošas norādes 4. tabulā.

9. Dokumentēt un nodot tālāk riska novērtējumu.

Novērtējumam jābūt pārredzamam un jānorāda visas neskaidrības, kas radušās, veicot riska novērtējumu.

Piemēri par to, kā tālāk rīkoties ar riska novērtējumu, ir doti šo pamatnostādņu 6. iedaļā.

Shematiska riska novērtēšanas procedūra

6. Piemēri

6.1. Saliekamais krēsls

Saliekamā krēsla salikšanas mehānisms ir tāds, ka lietotāja pirksti var iesprūst starp sēdekli un salikšanas mehānismu. Tas var radīt viena vai vairāku pirkstu lūzumu vai pat zaudēšanu.

Riska(-u) noteikšana

Traumas scenārijs	Traumas veids un vieta	Traumas smagums	Traumas varbūtība		Kopējā varbūtība	Risks
Cilvēks ver vaļā krēslu; kļūdas dēļ viņš satver sēdekli tuvu aizmugurējā stūrim (viņš ir neuzmanīgs/izklaidīgs); pirksts iesprūst starp sēdekli un atzveltni	Viegls pirksta saspiedums	1	Verot vaļā krēslu	1	1/500	Zems
			Satverot sēdekli pie aizmugurējā stūra, kad krēslu ver vaļā	1/50		
			Pirksts iesprūst	1/10	> 1/1 000	
			Viegls saspiedums	1		
Cilvēks ver vaļā krēslu; kļūdas dēļ viņš satver sēdekli pie malas (viņš ir neuzmanīgs/izklaidīgs); pirksts iesprūst starp sēdekli un savienotājdaļu	Viegls pirksta saspiedums	1	Verot vaļā krēslu	1	1/500	Zems
			Satverot sēdekli pie malas, kad krēslu ver vaļā	1/50		
			Pirksts iesprūst	1/10	> 1/1 000	
			Viegls saspiedums	1		
Cilvēks ver vaļā krēslu; krēsls vaļā neveras; kļūdas dēļ viņš satver sēdekli tuvu stūrim (viņš ir neuzmanīgs/izklaidīgs); viņš mēģina novirzīt lejup sēdekli; pirksts iesprūst starp sēdekli un atzveltni	Pirksta lūzums	2	Verot vaļā krēslu	1	1/500 000	Zems
			Krēsls iesprūdis	1/1 000		
			Satverot sēdekli pie malas, kad krēslu ver vaļā	1/50		
			Pirksts iesprūst	1/10	> 1/1 000 000	
			Pirksta lūzums	1		

Traumas scenārijs	Traumas veids un vieta	Traumas smagums	Traumas varbūtība		Kopējā varbūtība	Risks	
Cilvēks ver vaļā krēslu; krēsls vaļā neveras; kļūdas dēļ viņš satver sēdekli pie malas (viņš ir neuzmanīgs/izklaidīgs); viņš mēģina novirzīt leju sēdekli; pirksts iesprūst starp sēdekli un savienotājdetaļu	Pirksta lūzums	2	Verot vaļā krēslu	1	1/500 000	Zems	
			Krēsls iesprūdis	1/1 000			
			Satverot sēdekli pie malas, kad krēslu ver vaļā	1/50			
			Pirksts iesprūst	1/10			> 1/1 000 000
			Pirksta lūzums	1			
Cilvēks sēž uz krēsla, grib to pavirzīt un tāpēc mēģina to pacelt, satverot sēdekļa aizmugurējo daļu; pirksts iesprūst starp sēdekli un atzveltni	Pirksta zaudēšana	3	Sēžot uz krēsla	1	1/6 000	Augsts	
			Virza krēslu, sēžot uz tā	1/2			
			Virzot krēslu, satver to pie aizmugurējās daļas	1/2			
			Krēsls daļēji salokās, radot spraugu starp atzveltni un sēdekli	1/3			> 1/10 000
			Pirksts ir starp atzveltni un sēdekli	1/5			
			Pirksts iesprūst	1/10			
Cilvēks sēž uz krēsla, grib to pavirzīt un tāpēc mēģina to pacelt, satverot sēdekļa aizmugurējo daļu; pirksts iesprūst starp sēdekli un savienotājdetaļu	Pirksta zaudēšana	3	Sēžot uz krēsla	1	1/6 000	Augsts	
			Virza krēslu, sēžot uz tā	1/2			
			Virzot krēslu, satver to pie aizmugurējās daļas	1/2			
			Krēsls daļēji salokās, radot spraugu starp atzveltni un sēdekli	1/3			> 1/10 000
			Pirksts ir starp atzveltni un sēdekli	1/5			
			Pirksts iesprūst	1/10			
Pirksta (vai tā daļas) zaudēšana	1/10						

Tādējādi saliekamā krēsla kopējais risks ir "augsts risks".

6.2. Rozetes aizsargi

Šis piemērs attiecas uz rozetes aizsargiem. Tā ir ierīce, ko lietotāji (vecāki) ievieto elektriskajā rozetē, lai novērstu to, ka mazi bērni, iebāžot rozetes atverē kādu garu metāla priekšmetu, piekļūst detaļām, pa kurām plūst strāva, un saņem (letālu) elektrisko šoku.

Šī aizsarga atveres (kurās iesprauž kontaktdakšas tapas) ir tik šauras, ka tapas var iesprūst. Tas nozīmē, ka, velkot ārā kontaktdakšu, lietotājs var izvilkēt no atveres arī aizsargu. Lietotājs var to nepamanīt.

Riska(-u) noteikšana

Traumas scenārijs	Traumas veids un vieta	Traumas smagums	Traumas varbūtība		Kopējā varbūtība	Risks
Aizsargs tiek izņemts no rozetes, kas kļūst neaizsargāta. Bērns spēlējas ar tievu priekšmetu, kam piemīt vadītspēja un ko var iebāzt rozetē, piekļūst strāvai un iet bojā no elektrošoka.	Nāvējoša elektrotrauma	4	Aizsarga izņemšana	9/10	27/160 000	Nopietns
			Nepamana, ka aizsargs ir izņemts	1/10		
			Bērns spēlējas ar tievu priekšmetu, kam piemīt vadītspēja	1/10		
			Rotaļās aizņemtais bērns netiek uzraudzīts	1/2		
			Bērns iebāz priekšmetu rozetē	3/10		
			Piekļūšana strāvai	1/2		
Nāvējoša elektrotrauma no saskares ar strāvu (nav ķēdes pārtraucēja)	1/4	> 1/10 000				

Traumas scenārijs	Traumas veids un vieta	Traumas smagums	Traumas varbūtība		Kopējā varbūtība	Risks	
Aizsargs tiek izņemts no rozetes, kas kļūst neaizsargāta. Bērns spēlējas ar tievu priekšmetu, kam piemīt vadītspēja un ko var iebāzt rozetē, piekļūst strāvai un pārdzīvo elektrošoku.	Otrās pakāpes apdegumi	1	Aizsarga izņemšana	9/10	81/160 000	Zems	
			Nepamana, ka aizsargs ir izņemts	1/10			
			Bērns spēlējas ar tievu priekšmetu, kam piemīt vadītspēja	1/10			
			Bērns iebāž priekšmetu rozetē	3/10			
			Piekļūšana strāvai	1/2			> 1/10 000
			Rotaļās aizņemtais bērns netiek uzraudzīts	1/2			
Apdegumi no saskares ar strāvu (nav ķēdes pārtraucēja)	3/4						
Rozete ir neaizsargāta. Bērns spēlējas ar tievu priekšmetu, kam piemīt vadītspēja un ko var iebāzt rozetē, piekļūst strāvai un iet bojā no elektrošoka.	Nāvējoša elektrotrauma	4	Bērns spēlējas ar tievu priekšmetu, kam piemīt vadītspēja	1/10	3/80 000	Augsts	
			Rotaļās aizņemtais bērns netiek uzraudzīts	1/100			
			Bērns iebāž priekšmetu rozetē	3/10			
			Piekļūšana strāvai	1/2			> 1/100 000
			Nāvējoša elektrotrauma no saskares ar strāvu (nav ķēdes pārtraucēja)	1/4			

Tādējādi kopējais rozetes aizsarga risks ir “nopietns risks”.

6.3. *Jūtīguma analīze*

Bieži ir jānovērtē faktori, ko izmanto traumas scenārija riska noteikšanai, proti, traumas smagums un varbūtība. Tas rada nenoteiktību. It sevišķi grūti ir novērtēt varbūtību, jo, piemēram, ir grūti paredzēt patērētāju izturēšanos. Vai cilvēks veic noteiktu darbību bieži vai tikai laiku pa laikam?

Tāpēc ir svarīgi apsvērt šo divu faktoru nenoteiktības pakāpi un veikt jutīguma analīzi. Šādas analīzes mērķis ir noskaidrot, kā mainās riska līmenis, mainoties faktoru novērtējumam. Turpmāk sniegtais piemērs parāda tikai izmaiņas varbūtībā, jo traumas smagumu parasti var paredzēt ar lielāku ticamību.

Praktisks veids, kā veikt jutīguma analīzi, ir atkārtot riska novērtējumu noteiktam scenārijam, mainot vienas vai vairāku scenārija stadiju varbūtību. Piemēram, svece, kurā iestrādātas sēklas, var izraisīt ugunsgrēku, jo sēklas var aizdegties un radīt lielu liesmu, no kuras, savukārt, var aizdegties mēbeles vai aizkari, un cilvēki, kas neatrodas telpā, var ieelpot toksiskos dūmus un gūt nāvējošu saindēšanos.

Traumas scenārijs	Traumas veids un vieta	Traumas smagums	Traumas varbūtība	Galīgā varbūtība	Risks
Sēklas vai pupas aizdegas un rada lielu liesmu. Aizdegas mēbeles vai aizkari. Cilvēki neatrodas istabā, bet ieelpo toksiskos dūmus.	Nāvējoša saindēšanās	4	<ul style="list-style-type: none"> — Sēklas vai pupas aizdegas: 90 % (0,9). — Cilvēki kādu laiku neatrodas telpā: 30 % (0,3). — Aizdegas mēbeles vai aizkari: 50 % (0,5) (atkarībā no tā, uz kādas virsmas svece ir nolikta) — Cilvēki ieelpo toksiskos dūmus: 5 % (0,05). 	0,00675 > 1/1 000	No-pietns

Scenārija stadiju varbūtības līmeņa novērtējums ir parādīts tabulā.

Kopējā varbūtība ir 0,00675, kas 4. tabulā atbilst > 1/1 000. Tas liek secināt, ka ir "nopietns risks". Šeit jāievēro, ka precīza varbūtība ir tuvāka 1/100 nekā 1/1 000, kas rada zināmu ticamību riska līmenim, jo risks nedaudz vairāk atbilst nopietna riska zonai 4. tabulā nekā > 1/1 000.

Pieņemsim, ka nav pārliecības ar 5 % varbūtību par to, ka cilvēks ieelpos toksiskos dūmus. Varbūtību var noteikt daudz zemāku, t. i., 0,1 % (0,001 = 1 gadījums uz tūkstoti). Ja atkārtoti aprēķinām ar šo pieņēmumu, vispārējā varbūtība ir 0,000135, kas nozīmē > 1/10 000. Tomēr risks joprojām ir nopietns. Pat ja kāda iemesla dēļ varbūtība ir zemāka ar koeficientu 10, risks joprojām ir augsts. Tādējādi, lai gan varbūtība var mainīties desmitkārt vai simtkārt, risks joprojām ir uzskatāms par nopietnu vai augstu (pēdējais ir ļoti tuvu "nopietnam"). Tātad jutīguma analīze ļauj mums pārlicinoši vērtēt risku kā nopietnu risku.

Kopumā riska novērtējums ir jābalsta uz "loģiski vissliktāko gadījumu" – tas nedrīkst būt ne pārāk pesimistisks attiecībā uz katru faktoru, bet nekādā ziņā arī ne pārāk optimistisks.

1. tabula

Patērētāji

Patērētāji	Apraksts
Ļoti neaizsargāti patērētāji	Ļoti mazi bērni: vecumā no 0 līdz 36 mēnešiem Citi: cilvēki ar dziļu un sarežģītu invaliditāti
Neaizsargāti patērētāji	Mazi bērni: vecāki par 36 mēnešiem un jaunāki par 8 gadiem Vecāki bērni: vecumā no 8 līdz 14 gadiem Citi: cilvēki ar pazeminātām fiziskām, sensorām vai garīgām spējām (piemēram, ar daļēju invaliditāti, vecāki par 65 gadiem, ar atsevišķām pazeminātām fiziskām vai garīgām spējām) vai bez pieredzes un zināšanām
Citi patērētāji	Tie patērētāji, kas nav ļoti neaizsargāti vai neaizsargāti patērētāji

2. tabula

Apdraudējumi, tipiski traumu scenāriji un tipiskas traumas

Apdraudējumu grupas	Apdraudējums (produkta īpašības)	Tipiski traumu scenāriji	Tipiskas traumas
Lielums, forma un virsma	Produkts rada šķērslī	Cilvēks pakļūp pār produktu un nokrīt vai uzskrien virsū produktam	Nobrāzumi; lūzumi, smadzeņu satricinājums
	Produkts ir gaisu necaurlaidīgs	Produkts pārklāj cilvēka muti un/vai degunu (tipiski bērniem) vai iekšējos elpceļus	Nosmakšana
	Produkts ir mazs vai satur mazas detaļas	Cilvēks (bērns) norij mazas detaļas, kas iesprūst balsenē un aizsprosto elpceļus	Smakšana, iekšējo elpceļu nosprostojums
	Ir iespējams nokost nelielas produkta daļas	Cilvēks (bērns) norij mazas detaļas, kas iesprūst gremošanas traktā	Gremošanas trakta nosprostojums
	Asi stūri vai gali	Cilvēks uzskrien virsū asam stūrim vai viņam trāpa ass lidojošs priekšmets; tas izraisa durtu vai penetrējošu brūci	Durta brūce; aklums, svešķermenis acī; dzirdes traucējumi, svešķermenis ausī
	Asa mala	Cilvēks aizskar asu malu; ar to ieplēšot ādu vai ievainojot audus	Plēsta brūce, ievainojums; amputācija
	Slidena virsma	Cilvēks uzkāpj uz kādas virsmas, paslīd un nokrīt	Nobrāzums, lūzums, smadzeņu satricinājums
	Nelīdzena virsma	Cilvēks slīd pa nelīdzenu virsmu; tas rada berzi un/vai abrāziju	Abrāzija
Potenciālā enerģija	Sprauga vai atvere starp daļām	Cilvēks iebāž spraugā kādu locekli vai ķermeņa daļu, un pirksts, roka, kakls, galva, ķermeņa daļa vai apģērbs iesprūst; trauma rodas no saspiešanas vai kustības	Saspiedums, lūzums, amputācija, nožņaugšanās
	Zema mehāniskā stabilitāte	Produkts apgāžas; cilvēks, kas atrodas uz produkta, krīt no augstuma vai, atrodoties produkta tuvumā, saņem tā triecienu; elektroprodukts apgāžas, salūzt un atsedzas detaļas, pa kurām plūst strāva, vai arī tas turpina strādāt, apsildot tuvumā esošās virsmas	Nobrāzums; izmežģijums; sastiepums; lūzums; smadzeņu satricinājums; saspiedums; elektrošoks; apdegumi
	Zema mehāniskā izturība	Produkts sabrūk no pārslodzes; cilvēks, kas atrodas uz produkta, krīt no augstuma vai, atrodoties produkta tuvumā, saņem tā triecienu; elektroprodukts apgāžas, salūzt, un atsedzas detaļas, pa kurām plūst strāva, vai arī tas turpina strādāt, apsildot tuvumā esošās virsmas	Nobrāzums; izmežģijums; lūzums; smadzeņu satricinājums; saspiedums; elektrošoks; apdegumi
	Lietotājam jāatrodas lielā augstumā	Cilvēks, kas atrodas uz produkta lielā augstumā, zaudē līdzsvaru, nav atbalsta, pie kā pieķerties, un cilvēks krīt no augstuma	Nobrāzums; izmežģijums; lūzums; smadzeņu satricinājums; saspiedums

Apdraudējumu grupas	Apdraudējums (produkta īpašības)	Tipiski traumu scenāriji	Tipiskas traumas
	Elastīgi elementi vai atsperes	Nospriegoti elastīgi elementi vai atsperes pēkšņi tiek atlaistas; produkts trāpa kustības virzienā esošam cilvēkam	Nobrāzums; izmežģījums; lūzums; smadzeņu satricinājums; saspiedums
	Saspiests šķidrums vai gāze, vai vaakuums	Pēkšņi tiek atbrīvots saspiests šķidrums vai gāze; tā trāpa tuvumā esošam cilvēkam; vai arī produkta implozija rada lidojošus priekšmetus	Izmežģījums; lūzums; smadzeņu satricinājums; saspiedums; šķelta brūce (sk. arī pie ugunsgrēka un eksplozijas)
Kinētiskā enerģija	Kustībā esošs produkts	Produkts trāpa vai pāriņo pāri cilvēkam, kas atrodas produkta kustības virzienā	Nobrāzums; sastiepums; lūzums; smadzeņu satricinājums; saspiedums
	Daļas, kas atrodas kustībā cita pret citu	Cilvēka ķermeņa daļa iekļūst starp kustīgām daļām, kad tās kustas viena pret otru; ķermeņa daļa iesprūst un nonāk spiediena ietekmē (tiek saspiesta)	Nobrāzums; izmežģījums; lūzums; saspiedums
	Daļas, kas kustas garām cita citai	Cilvēka ķermeņa daļa iekļūst starp kustīgām daļām, kad tās kustas tuvu viena otrai (šķērveida kustība); ķermeņa daļa iesprūst starp kustīgajām daļām un nonāk spiediena ietekmē (tiek sagriezta)	Plēsta, griezta brūce; amputācija
	Rotējošas daļas	Cilvēka ķermeņa daļa, mati vai apģērbs iekļūst rotējošā daļā; tas izraisa vilces spēku	Nobrāzums; lūzums; plēsums (galvas ādas); nožņaugšanās
	Cieši cita citai blakus rotējošas daļas	Cilvēka ķermeņa daļa, mati vai apģērbs tiek ievilkts rotējošās daļās; tas izraisa vilces spēku un spiedienu uz ķermeņa daļu	Saspiedums; lūzums; amputācija; nožņaugšanās
	Paātrinājums	Cilvēks atrodas uz produkta, kurš uzņem ātrumu; viņš zaudē līdzsvaru, nav atbalsta, pie kā pieķerties, un cilvēks krīt ar zināmu ātrumu	Izmežģījums; lūzums; smadzeņu satricinājums; saspiedums
	Lidojoši priekšmeti	Cilvēkam trāpa lidojošs priekšmets, un atkarībā no tā spēka cilvēks gūst traumu	Nobrāzums; izmežģījums; lūzums; smadzeņu satricinājums; saspiedums
	Vibrācija	Cilvēks, kas tur produktu, zaudē līdzsvaru un krīt; ilgstošs kontakts ar vibrējošu produktu izraisa neiroloģiskus traucējumus, kaulu un locītavu bojājumus, mugurkaula traumu, vaskulāros bojājumus	Nobrāzums; izmežģījums; lūzums; saspiedums
	Troksnis	Cilvēks ir pakļauts produkta radītā trokšņa iedarbībai. Troksnis ausīs un dzirdes zudums var iestāties atkarībā no skaņas stipruma un attāluma	Dzirdes trauma
Elektriskā enerģija	Augsts/zems spriegums	Cilvēks pieskaras produkta daļai, kas ir zem augsta sprieguma; cilvēks gūst elektrošoku un var iet no tā bojā	Elektrošoks
	Produkta sakaršana	Produkts sakarst; cilvēks, tam pieskaroties, var gūt apdegumus; produkts var izdalīt izkusušas daļiņas, tvaiku utt., kas trāpa cilvēkam	Apdegums, applaucējums

Apdraudējumu grupas	Apdraudējums (produkta īpašības)	Tipiski traumu scenāriji	Tipiskas traumas
	Pārāk tuvu novietotas detaļas, pa kurām plūst strāva	Starp daļām, pa kurām plūst strāva, rodas elektriskais loks vai dzirkstele. Tas var izraisīt ugunsgrēku un spēcīgu radiāciju	Acs trauma; apdegums, applaucējums
Galējas temperatūras	Atklātas liesmas	Cilvēks, atrodoties tuvu liesmām, var iegūt apdegumus, jo īpaši, ja aizdegas apģērbs	Apdegums, applaucējums
	Karstas virsmas	Cilvēks neatpazīst karstu virsmu un aizskar to; cilvēks gūst apdegumus	Apdegums
	Karsti šķidrums	Cilvēks, rīkojoties ar konteineru, kurā ir šķidrums, izšļaksta to; šķidrums nokļūst uz ādas un izraisa applaucējumu	Applaucējums
	Karstas gāzes	Cilvēks ieelpo produkta izdalītās karstās gāzes; tas izraisa plaušu apdegumu; ilgstoša karsta gaisa iedarbība izraisa atūdeņošanu	Apdegums
	Aukstas virsmas	Cilvēks neatpazīst aukstu virsmu un aizskar to; cilvēks gūst apsaldējumus	Apsaldējums
Radiācija	Ultravioletais starojums, lāzers	Cilvēka āda vai acis ir pakļautas produkta izstarotai radiācijai	Apdegums, applaucējums; neiroloģiski traucējumi; acs trauma; ādas vēzis, mutācijas
	Augstas intensitātes elektromagnētiskā lauka avots; zema vai augsta frekvence (mikroviļņi)	Cilvēks atrodas tuvu elektromagnētiskā lauka avotam, viņa ķermenis (centrālā nervu sistēma) ir pakļauts iedarbībai	Neiroloģiski (smadzeņu) traucējumi, leikēmija (bērniem)
Uguns un eksplozija	Uzliesmojošas vielas	Cilvēks atrodas uzliesmojošas vielas tuvumā; uzliesmošanas avots aizdedzina vielu; cilvēks gūst traumu	Apdegums
	Sprādzienbīstami maisījumi	Cilvēks atrodas sprādzienbīstama maisījuma tuvumā; uzliesmošanas avots izraisa eksploziju; cilvēks saņem triecienvilni, viņam trāpa degošais materiāls un/vai liesmas	Apdegums, applaucējums; acs trauma, svešķermenis acī; dzirdes traucējumi, svešķermenis ausī
	Aizdegšanās avoti	Uzliesmošanas avots izraisa ugunsgrēku; cilvēks ugunsgrēka liesmās gūst traumas vai saindējas ar gāzēm	Apdegums; saindēšanās
	Pārkaršana	Produkts pārkarst; sākas ugunsgrēks, eksplozija	Apdegums, applaucējums; acs trauma, svešķermenis acī; dzirdes traucējumi, svešķermenis ausī
Toksiskums	Toksiskas cietas vielas vai šķidrums	Cilvēks uzņem produkta izdalītu vielu, piemēram, ieliekot produktu mutē, un/vai viela nokļūst uz ādas	Akūta saindēšanās; nieze, dermatīts
		Cilvēks ieelpo cietu vai šķidru, piemēram, izvemtu vielu (aspirācija plaušās)	Akūta plaušu saindēšana (aspirācija plaušās); infekcija

Apdraudējumu grupas	Apdraudējums (produkta īpašības)	Tipiski traumu scenāriji	Tipiskas traumas
	Toksiska gāze, tvaiki vai putekļi	Cilvēks ieelpo produkta izdalītu vielu, un/vai viela nokļūst uz ādas	Akūta plaušu saindēšana; nieze, dermatīts
	Sensibilizējošas vielas	Cilvēks uzņem produkta izdalītu vielu, piemēram, ieliekot produktu mutē, un/vai viela nokļūst uz ādas, un/vai cilvēks ieelpo gāzi, tvaikus vai putekļus	Sensitizācija; alerģiska reakcija
	Kairinošas vai kodīgas cietas vielas vai šķidrums	Cilvēks uzņem produkta izdalītu vielu, piemēram, ieliekot to mutē, un/vai viela nokļūst uz ādas vai acīs	Nieze, dermatīts; ādas apdegums; acs trauma, svešķermenis acī
	Kairinošas vai kodīgas gāzes vai tvaiki	Cilvēks ieelpo produkta izdalītu vielu, un/vai viela nokļūst uz ādas vai acīs	Nieze, dermatīts; ādas apdegums; akūta saindējoša vai ķīmiska ietekme uz plaušām vai acīm
	Kancerogēnas, mutagēnas vai reproduktīvajai sistēmai toksiskas (CMR) vielas	Cilvēks uzņem produkta izdalītu vielu, piemēram, ieliekot to mutē, un/vai viela nokļūst uz ādas, un/vai cilvēks ieelpo gāzi, tvaikus vai putekļus	Vēzis, mutācijas, reproduktīvais toksiskums
Mikrobioloģiska saindēšanās	Mikrobioloģiska saindēšanās	Cilvēks nonāk kontaktā ar saindētu produktu, to uzņemot caur muti, ieelpojot vai caur ādu	Infekcija, vietēja vai sistēmas
Ar produkta lietošanu saistītais apdraudējums	Neveselīga poza	Produkta konstrukcija rada cilvēkam neveselīgu pozu, strādājot ar produktu	Sastiepums; muskuļu un skeleta sistēmas bojājumi
	Pārpūle	Produkta konstrukcija prasa ievērojamu spēku, strādājot ar produktu	Dažāda veida sastiepumi; muskuļu un skeleta sistēmas bojājumi
	Anatomiska nepiemērotība	Produkta konstrukcija nav piemērota cilvēka anatomijai, un tas apgrūtina darbu ar produktu vai padara to neiespējamu	Dažāda veida sastiepumi
	Individuālās aizsardzības neievērošana	Produkta konstrukcija apgrūtina darbu ar produktu cilvēkam, kas lieto aizsarglīdzekļus	Dažādas traumas
	Nejauša iedarbošanās/izslēgšanās	Cilvēks var viegli iedarbināt/izslēgt produktu un tādējādi izraisīt negribētas darbības	Dažādas traumas
	Neatbilstīga darbība	Konstrukcija izraisa kļūdainu cilvēka darbību; produkta aizsargfunkcijas nenodrošina paredzēto aizsardzību	Dažādas traumas
	Kļūme darbības apstādīšanā	Cilvēks grib apturēt produkta darbību, bet tas turpina darboties situācijā, kad tas nav vēlams	Dažādas traumas
	Pēkšņa darbības uzsākšana	Produkts izslēdzas enerģijas padeves traucējumu dēļ, bet atsāk darboties veidā, kas izraisa apdraudējumu	Dažādas traumas
	Nespēja apstādināt	Ārkārtējā situācijā cilvēks nespēj apturēt produkta darbību	Dažādas traumas

Apdraudējumu grupas	Apdraudējums (produkta īpašības)	Tipiski traumu scenāriji	Tipiskas traumas
	Nesaderīgas detaļas	Cilvēks mēģina iemontēt detaļu; tam ir vajadzīgs pārāk daudz spēka, produkts salūzt; vai detaļa nav iemontēta pietiekami stingri un kļūst vaļīga lietošanas laikā	Dažāda veida sastiepumi; plēstas, grieztas brūces; nobrāzums; perifēro nervu bojājums
	Neesoša vai nepareizi uzstādīta aizsardzība	Cilvēks var piekļūt daļām, kas rada apdraudējumu	Dažādas traumas
	Nepietiekamas brīdinājuma zīmes un simboli	Lietotājs nepamana brīdinājuma zīmes un/vai nesaprot simbolus	Dažādas traumas
	Nepietiekami brīdinājuma signāli	Lietotājs neredz vai nedzird brīdinājuma signālu (optisku vai audio), un tas izraisa bīstamu produkta darbību	Dažādas traumas

NB! Šī tabula kalpo tikai kā orientējošas norādes; gatavojot riska novērtējumu, tipiskie traumu scenāriji ir jāpielāgo. Ir īpašas norādes par to, kā izstrādāt riska novērtējumu ķīmiskām vielām, kosmētiskajiem līdzekļiem un, iespējams, arī citām vielām. Ļoti ieteicams izmantot šīs īpašas norādes, novērtējot produktu. Sk. 3.2. iedaļu.

3. tabula

Traumas smagums

Ievads

Šajās riska novērtējuma pamatnostādnēs izšķir četrus traumu līmeņus atbilstoši to smagumam. Ir svarīgi saprast, ka traumas smagums ir jānovērtē pilnīgi objektīvi. Mērķis ir salīdzināt traumu smagumu dažādos scenārijos un noteikt prioritātes, nevis šajā stadijā spriest par konkrētas traumas pieļaujamību. Jebkuru traumu, no kuras būtu bijis iespējams viegli izvairīties, patērētājam būs grūti pieņemt. Tomēr ir pamatoti, ka iestādes velta lielākas pūles, lai panāktu izvairīšanos no neatgriezeniskām sekām un nevis novērstu īslaicīgu diskomfortu.

Objektīvi kritēriji, kas ļauj novērtēt sekas pēc smaguma (akūtu traumu vai citu kaitējumu veselībai), ir rodami, no vienas puses, medicīniskajā līmenī un, no otras puses, novērtējot cietušā tālākas darbības iespējas. Abos gadījumos sekas var izteikt kā izmaksas, taču izmaksas par veselībai nodarītā kaitējuma sekām var būt grūti noteikt kvantitatīvi.

Apvienojot šos kritērijus, var noteikt četrus šādus līmeņus.

1. Trauma vai sekas, kas pēc elementāras ārstēšanas (pirmā palīdzība, ko parasti nesniedz ārsts) būtiski netraucē cilvēkam darboties vai neizraisa pārmērīgas sāpes; parasti šādas sekas ir pilnīgi atgriezeniskas.
2. Trauma vai sekas, kuru dēļ var nākties apmeklēt traumpunktu, bet parasti nav vajadzīga hospitalizācija. Darbība kādu laiku var būt ierobežota, bet ne ilgāk par 6 mēnešiem, un atveseļošanās ir vairāk vai mazāk pilnīga.
3. Trauma vai sekas, kuru dēļ parasti ir vajadzīga hospitalizācija un darbība ir ierobežota ilgāk kā 6 mēnešus, vai arī iestājas neatgriezenisks funkciju zudums.
4. Trauma vai sekas, kuru iznākums ir letāls vai var būt letāls, ieskaitot smadzeņu nāvi; sekas, kas ietekmē reproduktīvo veselību vai pēcnācējus; smagi locekļu un/vai funkciju zaudējumi, kas izraisa invaliditāti, apmēram lielāku par 10 %.

Nākamajā tabulā, kura jāuzskata drīzāk par orientējošām norādēm nevis par norādījumiem vai pilnīgu informāciju, ir sniegti visu četru līmeņu traumu piemēri. Valstīs var būt atšķirības, ko rada dažādas kultūrvides vai atšķirīgas veselības aprūpes un finanšu piešķirumu sistēmas. Tomēr novirzes no tabulā ieteiktās klasifikācijas ietekmēs vienotu riska novērtējumu ES; tās ir skaidri jānorāda un jāizskaidro riska novērtējuma ziņojumā, minot iemeslus.

Traumas veids	Traumas smagums			
	1	2	3	4
Plēsums, griezumus	Virspusējs	Ārējs (dziļš) (> 10 cm garš uz ķermeņa) (> 5 cm garš uz sejas), nepieciešamas šuves Cīpsla vai locītavas iekšpuse Acs baltums vai radzene	Optiskais nervs Kakla artērija Traheja Iekšējie orgāni	Bronhi Barības vads Aorta Muguras smadzenes (apakšējā daļa) Stipri iekšējo orgānu plīsumi Pārrauta muguras smadzeņu augšējā daļa Smadzenes (nopietns bojājums/disfunkcija)
Nobrāzums (abrāzija/kontūzija, pampums, tūska)	Virspusējs ≤ 25 cm ² uz sejas ≤ 50 cm ² uz ķermeņa	Nozīmīgs > 25 cm ² uz sejas > 50 cm ² uz ķermeņa	Traheja Iekšējie orgāni (nelieli bojājumi) Sirds Smadzenes Plaušas (asinis vai gaiss krūšu kurvī)	Smadzeņu stumbrs Muguras smadzeņu bojājums, kas izraisa paralīzi
Smadzeņu satricinājums	—	Ļoti īss samaņas zudums (minūtes)	Ilgstošs samaņas zudums	Koma
Iesprūšana/saspiešana	Viegla saspiešana	—	(Vajadzības gadījumā lietot attiecīgi nobrāzuma, saspieduma, lūzuma, izmežģījuma, amputācijas galarezultātu.)	(Tāds pats galarezultāts kā smakšana/nožņaugšanās)
Dažāda veida sastiepumi; muskuļu un skeleta sistēmas traucējumi	Ekstremitātes Locītavas Mugurkauls (bez dislokācijas vai lūzuma)	Ceļa saišu sastiepums	Saišu vai cīpslu plīsums/pārrāvums Muskuļu plīsums Kakla skriemeļu bojājums	—
Izmežģījums	—	Ekstremitātes (roku/kāju pirksts, plauksta, pēda) Elkonis Žoklis Izkustināts zobs	Potīte Plauksta locītava Plecs Gūža Celis Mugurkauls	Mugurkauls
Lūzums	—	Ekstremitātes (roku/kāju pirksts, plauksta, pēda) Plauksta locītava Roka Riba Krūšu kauls Deguns Zobs Žoklis Acu kauli	Potīte Kāja (augšstilbs un apakšstilbs) Gūža Augšstilbs Galvaskauss Mugurkauls (neliels kompresijas lūzums) Žoklis (nopietns) Balsene Multipli ribu lūzumi Asinis vai gaiss krūšu kurvī	Kakls Mugurkauls

Traumas veids	Traumas smagums			
	1	2	3	4
Saspiedums	—	—	Ekstremitātes (roku/kāju pirksts, plauksta, pēda) Elkonis Potīte Plauksta locītava Apakšdelms Kāja Plecs Traheja Balsene Iegurnis	Muguras smadzenes Kakla vidus un lejas daļa Krūšu kurvī (stiprs saspiedums) Smadzeņu stumbrs
Amputācija	—	—	Roku pirksts(-i) Kāju pirksts(-i) Plauksta Pēda Roka (tās daļa) Kāja Acs	Abas ekstremitātes
Durta brūce	Ierobežots dziļums, skar tikai ādu	Dziļāk par ādu Vēdera siena (orgāni nav skarti)	Acs Iekšējie orgāni Krūšu kurvja siena	Aorta Sirds Bronhi Dziļi bojājumi orgānos (aknas, nieras, zarnas utt.)
Uzņemšana caur muti	—	—	Iekšējo orgānu trauma (Attiecas arī uz iekšējo elpceļu nosprostošanu, kad priekšmets ir iekļuvis tālu barības vadā)	Neatgriezeniski iekšējo orgānu bojājumi
Iekšējo elpvadu nosprostošana	—	—	Nosprostota skābekļa piegāde smadzenēm bez neatgriezeniskām sekām	Bloķēta skābekļa piegāde smadzenēm, izraisot neatgriezeniskas sekas
Smakšana/ nožņaugšanās	—	—	Nosprostots skābekļa pieplūdots smadzenēm bez neatgriezeniskām sekām	Letāla smakšana/nožņaugšanās
Iegremdēšanās/ slikšana	—	—	—	Noslikšana
Apdegums/applaucējums, apsalējums (no karstuma, ķīmiskām vielām, aukstuma)	1°, līdz 100 % no ķermeņa virsmas 2°, < 6 % no ķermeņa virsmas	2°, 6–15 % no ķermeņa virsmas	2°, 16–35 % no ķermeņa virsmas vai 3°, līdz 35 % no ķermeņa virsmas Ieelpošanas radīti apdegumi	2° vai 3°, > 35 % no ķermeņa virsmas Ieelpošanas radīti apdegumi, kad nepieciešama respiratorā palīdzība
Elektrošoks	(Attiecas arī uz apdegumiem, jo elektriskā strāva var izraisīt apdegumus)	Vietēja ietekme (īslaicīgi krampji vai muskuļu paralīze)	—	Nāvējoša elektrotrauma
Neiroloģiski traucējumi	—	—	Provocēta epilepsijas lēkme	—

Traumas veids	Traumas smagums			
	1	2	3	4
Acs trauma, svešķermenis acī	Īslaicīgas sāpes acī, nav nepieciešama ārstēšana	Īslaicīgs redzes zudums	Daļējs redzes zudums Neatgriezenisks redzes zudums (vienā acī)	Neatgriezenisks redzes zudums (abās acīs)
Dzirdes trauma, svešķermenis ausī	Īslaicīgas sāpes ausī, nav nepieciešama ārstēšana	Īslaicīgi dzirdes traucējumi	Daļējs dzirdes zudums Pilnīgs dzirdes zudums (vienā ausī)	Pilnīgs dzirdes zudums (abās ausīs)
Saindēšanās ar kādu vielu (caur muti, ieelpojot, caur ādu)	Caureja, vemšana, vietēji simptomi	Atgriezenisks iekšējo orgānu bojājums, piemēram, aknu, nieru, viegla hemolītiskā anēmija	Neatgriezeniski iekšējo orgānu bojājumi, piemēram, barības vada, kuņģa, aknu, nieru, hemolītiskā anēmija, atgriezenisks nervu sistēmas bojājums	Neatgriezenisks nervu sistēmas bojājums Nāve
Nieze, dermatīts, vielu kairinoša vai ķīmiska ietekme (ieelpojot, caur ādu)	Vietēji viegli kairinājumi	Atgriezenisks acs bojājums Atgriezeniska sistēmiska iedarbība Kairinoša iedarbība	Plaušas, respiratora nepietiekamība, ķīmiskā pneimonija Neatgriezeniska sistēmiska iedarbība Daļējs redzes zudums Ķīmiska iedarbība	Plaušas, nepieciešama respiratorā palīdzība Asfiksija
Alerģiska reakcija vai sensibilizācija	Viegla vai vietēja alerģiska reakcija	Alerģiska reakcija, plašs alerģiskais kontaktdermatīts	Stipra sensibilizācija, provocējot alerģiju pret daudzām vielām	Anafilaktiska reakcija, šoks Nāve
Ilglaicīgs kaitējums no saskares ar vielām vai radiācijas	Caureja, vemšana, vietēji simptomi	Atgriezenisks iekšējo orgānu bojājums, piemēram, aknu, nieru, viegla hemolītiskā anēmija	Nervu sistēmas bojājums, piemēram, organisks psihosindroms (OPS saukta arī par hronisku toksisku encefalopātiju, zināma arī kā "krāsotāju slimība"). Neatgriezeniski iekšējo orgānu bojājumi, piemēram, barības vada, kuņģa, aknu, nieru, hemolītiskā anēmija, atgriezenisks nervu sistēmas bojājums	Vēzis (leikēmija) Ietekme uz reproduktīvo veselību Ietekme uz pēcnācējiem CNS depresija
Mikrobioloģiska infekcija		Atgriezenisks bojājums	Neatgriezeniska iedarbība	Infekcijas, kuru dēļ ir vajadzīga ilgstoša hospitalizācija, rezistence pret antibiotikām Nāve

4. tabula

Riska līmeņi, ko nosaka, apvienojot traumas smagumu un varbūtību

Kaitējuma varbūtība produkta paredzamā dzīves cikla laikā		Traumas smagums			
		1	2	3	4
<div style="text-align: center;"> <p>Augsta</p> <p>Zema</p> </div>	> 50 %	A	B	B	B
	> 1/10	V	B	B	B
	> 1/100	V	B	B	B
	> 1/1 000	Z	A	B	B
	> 1/10 000	Z	V	A	B
	> 1/100 000	Z	Z	V	A
	> 1/1 000 000	Z	Z	Z	V
	< 1/1 000 000	Z	Z	Z	Z

B – Nopietns risks
A – Augsts risks
V – Vidējs risks
Z – Zems risks

Terminu glosārijs

Apdraudējums. Bīstamības avots, kas rada traumas vai kaitējuma varbūtību. Apdraudējuma kvantitatīvais noteikšana līdzeklis, novērtējot risku, ir potenciālās traumas vai kaitējuma smagums.

Produkta apdraudējums. Apdraudējums, ko izraisa produkta īpašības.

Risks. Apdraudējuma un kaitējuma varbūtības līdzsvarots apvienojums. Risks neraksturo ne apdraudējumu, ne varbūtību atsevišķi, bet gan abus vienlaicīgi.

Riska novērtējums. Procedūra apdraudējuma identificēšanai un novērtēšanai, kuru veido šādi trīs soļi:

- apdraudējuma smaguma noteikšana;
- apdraudējuma potenciāli radītās traumas varbūtības noteikšana;
- apdraudējuma un varbūtības apvienošana.

Riska līmenis. Riska pakāpe, kas var būt “nopietna”, “augsta”, “vidēja” un “zema”. Kad ir noteikts (visaugstākais) riska līmenis, riska novērtējums ir pabeigts.

Riska vadība. Papildu rīcība, kas tiek veikta atsevišķi no riska novērtējuma ar mērķi samazināt vai novērst risku.